

Załącznik
do Uchwały Nr/2016
Rady Powiatu Wołomińskiego
z dnia 2016r.

Starostwo Powiatowe w Wołominie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Wołomińskiego do roku 2025

Wołomin, 2016

Spis treści

Wykaz skrótów	3
WSTĘP	5
1. STRATEGIA	8
2. PROBLEMY SPOŁECZNE (UE, Kraj, Województwo - Region)	10
3. OGÓLNA CHARAKTRYSTYKA POWIATU (demografia; geografia; wypoczynek; kultura/sport; edukacja; ochrona zdrowia; gospodarka; komunikacja).....	13
3. 1. Demografia	13
3. 2. Geografia	16
3. 3. Wypoczynek	18
3. 4. Kultura/Sport	19
3. 5. Edukacja.....	21
3. 6. Ochrona Zdrowia	22
3. 7. Gospodarka	24
3. 8. Komunikacja	25
4. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W POWIECIE	27
4. 1. Pomoc materialna	27
4. 1. 1. Pomoc materialna wypłacana na podstawie ustawy o pomocy społecznej.....	27
4. 1. 2. Pomoc materialna wypłacana na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych	30
4. 1. 3. Pomoc materialna wypłacana na podstawie pozostałych ustaw	30
4. 1. 4. Finansowanie pieczy zastępczej.....	31
5. RYNEK PRACY	36
6. USŁUGI	42
6. 1. Ośrodki Pomocy Społecznej	42
6. 2. Powiatowe Środowiskowe Domy Samopomocy	43
6. 3. Domy Pomocy Społecznej	44
6. 4. Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej	45
6. 5. Dom Samotnej Matki	47
6. 6. Schronisko dla Bezdomnych	48
7. PORADNICTWO.....	49
7. 1. Ośrodki Pomocy Społecznej	49
7. 2. Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zielonce	52
7. 3. Powiatowe Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne.....	53
7. 4. Powiatowy Urząd Pracy – poradnictwo zawodowe	59
7. 5. Powiatowy Rzecznik Konsumentów – poradnictwo konsumenckie	61
7. 6. Nieodpłatna pomoc prawna	63
8. PIECZA ZASTĘPCZA	64
9. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	68
9. 1. Osoby niepełnosprawne w powiecie wołomińskim.....	69
_Toc461627885	
9. 2. Rehabilitacja społeczna.....	73
9. 3. Rehabilitacja zawodowa	74

10. PROGRAMY POMOCOWO – WSPIERAJĄCE REALIZOWANE NA TERENIE POWIATU	75
11. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA	83
11. 1. Obszary wiejskie – aktywność społeczna	84
11. 2. Obszary wiejsko-miejskie aktywność społeczna	84
11. 3. Obszary miejskie – aktywność społeczna	86
12. OKREŚLENIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE	88
13. CELE STRATEGICZNE DLA POWIATU	93
14. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII 2025	107
14.1. Monitoring Strategii 2025	107
14.2. Ewaluacja Strategii 2025.....	108
Bibliografia	112
Akty prawne.....	112
Opracowania, informacje	114
Dane statystyczne.....	114
Wykaz Tabel	115
Wykaz wykresów	117
Wykaz Załączników.....	118

Wykaz skrótów

PUP -	Powiatowy Urząd Pracy
WED -	Wydział Edukacji
SP -	Starostwo Powiatowe
GOPS -	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
MOPS -	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
OPS -	Ośrodek Pomocy Społecznej
PCPR -	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
WOZ -	Wydział Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej
LGD RW -	Lokalna Grupa Działania Równiny Wołomińskiej
LGD ZZ --	Lokalna Grupa Działania Zalewu Zegrzyńskiego
Dz. U. -	Dziennik Ustaw
z późn. zm. -	z późniejszymi zmianami
GUS -	Główny Urząd Statystyczny
PKPS -	Polski Komitet Pomocy Społecznej
PCK -	Polski Czerwony Krzyż
WPS UW -	Wydział Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego
ŚDS -	Środowiskowy Dom Samopomocy
WTZ -	Warsztat Terapii Zajęciowej
PFON -	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
ZUS -	Zakład Ubezpieczeń Społecznych
KRUS -	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
MSWIA -	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
MON -	Ministerstwo Obrony Narodowej
SW -	Służba Więzienna
MRR -	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
PKP -	Polskie Koleje Państwowe
BIP -	Biuletyn Informacji Publicznej
UE -	Unia Europejska
Strategia 2025 -	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Wołomińskiego do roku 2025.
NFZ -	Narodowy Fundusz Zdrowia
REGON -	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
DPS -	Dom Pomocy Społecznej
POIK -	Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej
DSM -	Dom Samotnej Matki
UOKIK -	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
FP -	Fundusz Pracy
EFS -	Europejski Fundusz Społeczny
PROW -	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
KFS -	Krajowy Fundusz Szkoleniowy
SZPZOZ -	Samodzielny Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej
DDz -	Dom dziecka
RDDz -	Rodzinny Dom Dziecka
EFR ROW -	Europejski Fundusz Rolny Rozwój Obszarów Wiejskich
POROW -	Program Operacyjny Rozwoju Obszarów Wiejskich
KBPN -	Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii
RPOWN -	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego

KIS -	Klub Integracji Społecznej
CIS -	Centrum Integracji Społecznej
UTW -	Uniwersytet Trzeciego Wieku
IPD -	Indywidualny Plan Działania
FRKF -	Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej
KPC -	Kodeks Postępowania Cywilnego

WSTĘP

Opracowywanie dokumentów strategicznych jest częścią planowanych działań w określonym zakresie i czasie. Powinno służyć decydom do realizacji właściwej polityki określonego obszaru. Niezależnie od tego jaki obszar działania przyjmujemy to metodologia postępowania w jej głównych punktach jest bardzo podobna. Planowanie strategiczne może być średnio- lub długookresowe, zależnie od założeń co do rodzaju problemów z jakimi mamy do czynienia i w jakim przedziale czasowym przychodzi nam działać. Przyjęte zadanie opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Wołomińskiego do roku 2025 odnosi się do obszaru działania polityki społecznej w średniookresowym przedziale czasowym, dyktowanym m. in. perspektywą finansową dla krajów Unii Europejskiej do roku 2020, przyjętymi kierunkami działania w zakresie obszaru problematyki społecznej w wymiarze europejskim, krajowym i regionalnym oraz przewidywaną możliwością realizacji wyznaczonych celów. Wymienione, przyjęte wcześniej w szerszych wymiarach kierunki działania powinny być brane pod uwagę w projektowaniu działań dotyczących społeczności powiatu i mających wymiar lokalny. Oczywiście wyznaczone krajowe czy regionalne kierunki działania nie powinny być przyjmowane bezkrytycznie do realizacji bowiem istotnym czynnikiem, w zakresie oceny ich przydatności, są czynniki charakterystyczne dla społeczności lokalnej i obszaru jej zamieszkiwania. Muszą być to cechy, czynniki właściwe dla danego obszaru wyznaczające odpowiednie kierunki działania. W sytuacji gdy, chociażby w części, są one zbieżne z przyjętymi europejskimi, krajowymi czy regionalnymi kierunkami łatwiej jest te działania realizować. Istnieje bowiem szansa i możliwość podjęcia wspólnych działań w celu rozwiązywania tych samych czy podobnych problemów. Możliwości wspólnych działań przynoszą dalej idące efekty, bowiem połączenie zasobów i możliwości, połączenie podmiotów współdziałających i ich działań stwarza zawsze większe możliwości i przynosi zwiększone efekty.

Nie istnieje idealny sposób na zidentyfikowanie problemów społecznych występujących na określonym obszarze zamieszkałym przez wspólnotę mieszkańców. Sposób postępowania jest zależny od założeń, przyjętego punktu widzenia przez autora lub autorów koncepcji. Problemy społeczne rozwijają swój wachlarz (zasięg) wraz z rozwojem form życia społecznego. Wszystko zależy od tego w jakim okresie (czasie) podejmujemy próbę ich identyfikacji i stworzenia ich katalogu. Przedstawiony czyli zidentyfikowany wcześniej dla powiatu wołomińskiego katalog problemów społecznych jest właściwy dla autorów przyjętej koncepcji i czasu obecnego.

Wyjściowymi materiałami źródłowymi dla tego dokumentu są ogólne dane statystyczne GUS oraz dane statystyczne gminnych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i powiatowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, rynku pracy oraz niektórych powiatowych jednostek organizacyjnych oświaty.

Diagnoza sytuacji społecznej w powiecie powstała w wyniku współpracy przedstawicieli gmin powiatu na bazie opracowań problemowych jednostek organizacyjnych powiatowych i gminnych. Diagnoza problemów społecznych powiatu wołomińskiego z ich wskazaniem powstała z podziałem na dwa zasadnicze obszary miejski i wiejski. Założono bowiem, że pomiędzy tymi obszarami, przyjmując obszary wspólne, występują znaczne różnice w zakresie oraz natężeniu występujących problemów społecznych. Część diagnostyczna obejmuje analizę sytuacji w zakresie problematyki dotyczącej: udzielanej pomocy materialnej, organizacji i problematyki rynku pracy, organizowanych niezależnie od podmiotu usług społecznych, poradnictwa, sposobu zorganizowania i działania systemu pieczy zastępczej. Analizowano również problemy dotyczące niepełnosprawności mieszkańców. Dokonano przeglądu organizowanych i realizowanych zadań w ramach

programów pomocowo-wspierających oraz przeanalizowano obszary wykazywanej aktywności społecznej mieszkańców naszej wspólnoty.

Przeeglądano i analizowano przedział czasowy lat 2010 – 2014, z wyjątkiem problematyki dotyczącej systemu pieczy zastępczej, który został wprowadzony od dnia 01.01.2012r. Poszukiwano różnic (wzrostów i spadków), natężenia tendencji zjawisk społecznych w wymienionych obszarach. Analiza ta miała na celu służyć prognozowaniu wskazanych działań z jednoczesnym przyjęciem określonej strategii postępowania w rozwiązywaniu problemów społecznych. Tak właśnie sformułowana strategia działania powinna być pomocna przy planowaniu różnych działań o charakterze prospołecznym oraz przy podejmowaniu wielu decyzji mających wpływ na poziom i warunki życia społeczności mieszkańców powiatu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Wołomińskiego do roku 2025 zwana dalej: „Strategią 2025” powstała w Wydziale Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej z wykorzystaniem potencjału pracowników samorządowych szczebla gminnego i powiatowego – jednostek i komórek zajmujących się obszarami polityki społecznej, bez konieczności zlecenia nawet części zadań podmiotom zewnętrznym – komercyjnym. W ten sposób częściowo wykorzystane zostały lokalne zasoby i możliwości, co być może pozwoli z większą wiarą oceniać własne możliwości przyczyniające się do rozwoju własnych kompetencji. Nakreślone programy i cele, oparte zostały na diagnozie wykorzystującej autentyczną znajomość specyfiki i charakter obszaru, jego mieszkańców a nie tylko znajomość techniki tworzenia dokumentu.

Projekt dokumentu został opracowany w celu identyfikacji występujących na terenie powiatu wołomińskiego problemów społecznych, na których rozwiązywanie powinny poświęcić wspólne działania wszystkie siły społeczne, zorganizowane w sposób formalny, mniej formalny oraz aktywni, indywidualni obywatele w celu poprawy jakości życia mieszkańców powiatu.

Przy tworzeniu dokumentu udział brali przedstawiciele profesjonalnych służb publicznych działających w obszarze polityki społecznej na terenie naszego powiatu, zarówno gminnych jak i powiatowych. Uczestnictwo swoje zaznaczyli przedstawiciele:

- ❖ Ośrodków Pomocy Społecznej w Dąbrówce, Jadowie, Klembowie, Kobyłce, Markach, Poświętnem, Radzyminie, Strachówce, Tłuszczu, Wołominie, Ząbkach, Zielonce;
- ❖ Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Tłuszczu, Wołominie, Zielonce,
- ❖ Środowiskowych Domów Samopomocy w Radzyminie, Tłuszczu, Wołominie, Ząbkach,
- ❖ Domów Pomocy Społecznej w Radzyminie, Zielonce
- ❖ Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie oraz filii w Radzyminie i Tłuszczu,
- ❖ Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie,
- ❖ Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Zielonce,
- ❖ gmin wskazani przez Wójtów i Burmistrzów do współpracy ze Starostwem Powiatowym w zakresie polityki społecznej.

W tym miejscu należy przekazać serdeczne podziękowania i gratulacje osobom przygotowującym materiały informacyjne i statystyczne, które zostały poszerzone o planowane cele strategiczne oraz rodzaje koniecznych działań w ich realizacji, za zaangażowanie i profesjonalne podejście do realizacji zadania. Szczególnie wyróżnić należy przygotowanie materiałów przez Ośrodki Pomocy Społecznej w Klembowie i Radzyminie oraz przez Powiatowy Urząd Pracy i Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne w Tłuszczu i Wołominie, a także Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zielonce.

Całość prac koordynował i opracowania dokonał Krzysztof Mikulski – Główny specjalista Wydziału Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej z asystą – Pauliny Szczęsnej – Asystentka Starosty w Starostwie Powiatowym w Wołominie.

1. STRATEGIA

Strategia jest to kierunek i zakres działania, który zamierza się przyjąć w dłuższym, ale określonym terminie, aby osiągnąć wyznaczone cele, prowadzące do poprawy sytuacji i dalszego rozwoju. Na wstępnym etapie planowania strategicznego należy mieć świadomość lub podjąć próbę określenia wprost, ogólnego i zakładanego celu. Mówiąc bardzo ogólnie, w zakresie polityki społecznej, cel ten powinien dotyczyć podniesienia poziomu życia oraz zwiększenie poziomu integracji społecznej i terytorialnej mieszkańców powiatu.

Chcąc określić bardziej szczegółowe cele działań w dłuższym terminie czyli cele strategiczne należy rozpocząć działania od opracowania diagnozy społecznej stanu obecnego, która zgodnie z przyjętą koncepcją zostanie omówiona w następnym rozdziale.

Diagnoza społeczna jest określeniem współcześnie zachodzących zjawisk społecznych na podstawie przeprowadzonych badań i ich analiz. Jej wyniki będą stanowić materiał dla formułowania prognoz oraz strategii społecznej, a w tym przypadku strategii rozwiązywania zidentyfikowanych problemów społecznych na terenie powiatu wołomińskiego.

Przed przeprowadzeniem analizy społecznej stanu obecnego, przeanalizujemy zapisy prawne dotyczące strategii rozwiązywania problemów społecznych, przedstawianej jako zadanie samorządu powiatowego. Są to zapisy dyrektywne, z których wywodzimy konieczność podjęcia działań. To jakie one będą i jakie przyniosą efekty wynika jednak już z właściwego planowania zamierzonych działań oraz planowania strategicznego, które są przecież warunkiem sprawnego zarządzania.

Art. 16b ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2015 r. poz.163, z późn. zm.) wyraźnie stwierdza, że gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych, a ust. 2 określa zakres strategii rozwiązywania problemów społecznych, stwierdzając że w szczególności powinna ona zawierać:

- ❖ diagnozę sytuacji społecznej,
- ❖ prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
określenie:
- ❖ celów strategicznych określonych zmian,
- ❖ kierunków niezbędnych działań,
- ❖ sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
- ❖ wskaźników realizacji działań.

Określenie „w szczególności” oznacza, że wymieniony zakres strategii powinien się w niej zawierać, nie przesądzając o jej ostatecznym kształcie. Zatem określenie ostatecznego kształtu tego dokumentu należy do autorów i przyjętej przez nich koncepcji. Jest to słuszne założenie z dwóch zasadniczych powodów. Są nimi: bardzo duża liczba podmiotów w postaci gmin i powiatów oraz różnorodność ich cech o zindywidualizowanym charakterze.

Zgodnie z art. 19 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych grup osób, których celem (tych programów) jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.

Tak więc Strategia 2025 powinna zawierać co najmniej wymieniony wcześniej zakres oraz uwzględniać programy pomocowe – wspierające i powinna zostać przyjęta do realizacji przez Radę Powiatu po konsultacji z gminami położonymi na terenie powiatu.

W końcowym etapie konstruowania dokumentu został uwzględniony proces konsultacji jej treści z gminami powiatu wołomińskiego jako minimum w tym zakresie. Minimum, bowiem projekt został również przedstawiony do szerszych konsultacji społecznych, po uzgodnieniach wewnętrznych z właściwymi Wydziałami Starostwa Powiatowego.

Obok wymienionej ustawy o pomocy społecznej, którą w tym przypadku należy uznać za wiodącą, przy tworzeniu treści Strategii 2025 brano pod uwagę zapis art. 9, ust. 1, pkt 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. Dz. U. z 2015 r., poz. 149, z późn. zm.). Treść tego artykułu stwierdza, że do zadań samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy należy: „opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, o której mowa w odrębnych przepisach;”. Tymi odrębnymi przepisami są m. in. przepisy ustawy o pomocy społecznej, na podstawie których Strategia 2025 była tworzona. A więc dyspozycja ustawodawcy mówiąca o tym, że problematyka zatrudnienia i rynku pracy stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych została uwzględniona w treści Strategii 2025.

Ponadto, przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t. j. Dz. U. z 2011 r., Nr 127, poz. 721, z późn. zm.) stwierdzające, że do zadań Powiatu należy „opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie: rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia, przestrzegania praw osób niepełnosprawnych”.

W celu uzasadnionego ograniczenia tworzenia odrębnych strategii dla poszczególnych grup społecznych, poza przypadkami kiedy jest to uzasadnione, stwierdzenie o konieczności „zgodności” przyjęte zostało jako zgodne i stanowiące jej część. Tym bardziej, że osoby niepełnosprawne funkcjonują w tych samych uwarunkowaniach społeczno-środowiskowych. Przyjmując to założenie, integralną częścią Strategii 2025, zgodnie z intencją ustawodawcy, są również programy:

- ❖ promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy,
- ❖ rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych,
- ❖ rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych,
- ❖ przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Reasumując, należy stwierdzić że treść Strategii 2025 uwzględnia problematykę wszelkich krajowych, resortowych, regionalnych i lokalnych programów pomocowo-wspierających, realizowanych na terenie powiatu, w szczególności, w zakresie problematyki:

- ❖ pomocy społecznej,
- ❖ promocji zatrudnienia,
- ❖ wspierania osób niepełnosprawnych,
- ❖ integracji innych osób i grup szczególnego ryzyka.

Można wyraźnie stwierdzić, że treści i zalecenia wszystkich wymienionych dotychczas aktów prawnych zostały uwzględnione przy tworzeniu Strategii 2025.

Obecną sytuację oraz planowane działania na najbliższe lata, w zakresie rozwoju powiatu wołomińskiego zawiera dokument „Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do roku 2025”. (Strona www.bip.powiat-wolominski.pl)

2. PROBLEMY SPOŁECZNE (UE, Kraj, Województwo - Region)

Kwestie społeczne polityki społecznej w ujęciu globalnym obejmują liczne uwarunkowania, sytuacje odnoszące się do całych społeczeństw. Prezentuje je lewa kolumna przedstawionego poniżej zestawienia.

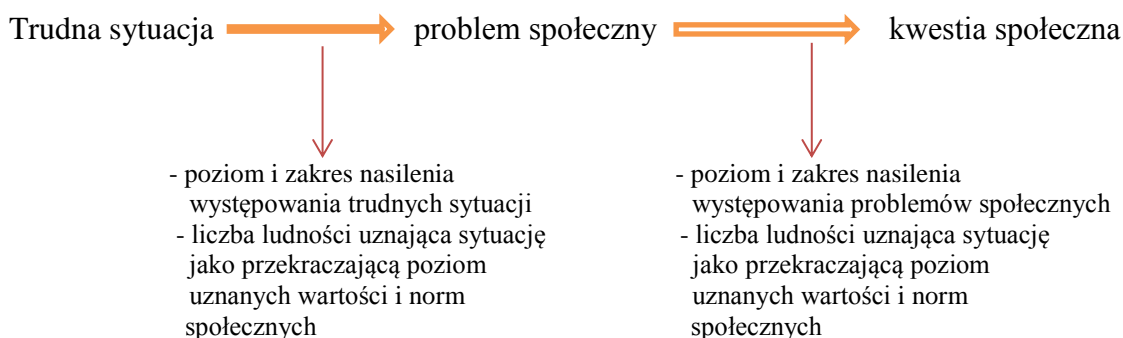
Tabela 1 Kwestie społeczne oraz sytuacje trudne z ustawy o pomocy społecznej

Kwestie społeczne (obszary) polityki społecznej	Sytuacje trudne z ustawy o pomocy społecznej
demograficzne	potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności
zatrudnienie (nie tylko bezrobocie)	bezrobocie, trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego
funkcjonowanie rodzin	sieroctwo, przemoc, nieporadność
ubóstwo, bieda, niedostatek	ubóstwo, bezrobocie
zdrowotne (organizacja, stopień zaspokojenia potrzeb zdrowotnych)	długotrwała lub ciężka choroba, alkoholizm, narkomania, niepełnosprawność
sytuacja mieszkaniowa	bezdomność, trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego
sytuacja dzieci i młodzieży (szkoła, rodzina, środowisko)	przemoc, narkomania
starość	długotrwała lub ciężka choroba, nieporadność, niepełnosprawność
środowisko	klęska żywiołowa lub ekologiczna
głód	ubóstwo, bezrobocie
konflikty zbrojne	sytuacja kryzysowa, zdarzenie losowe
	potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi
	trudności w integracji cudzoziemców

Źródło: Opracowanie własne.

Prawa kolumna powyższego zestawienia prezentuje sytuacje trudne, które zależnie od natężenia i zasięgu występowania mogą stać się problemami społecznymi. Trudno określić jaki stopień nasilenia występowania zjawiska trudnej sytuacji powoduje zakwalifikowanie jej do określenia i uznania mianem problemu społecznego. Należałoby przyjąć, na ten użytek umowne wskaźniki i miary, ale i one mogą okazać się niewłaściwe. Złożoność tego problemu potwierdza ogólnie przyjętą zasadę, że trudne sytuacje zostają uznane za problem społeczny jeżeli ich rozmiary przekroczą poziom wartości uznanych za normy społeczne przez znaczącą liczbę ludności. Nie jest jednak możliwe jednoznaczne określenie samej normy społecznej bowiem posiada ona bardzo subiektywne znaczenia, ani nie jest możliwy do określenia odpowiedni poziom uznanych wartości. Trudna jest również do określenia obiektywna miara, którą uznać można za znaczącą liczbę ludności. Będą to zawsze miary subiektywne. Dlatego w naszej skali ocen przyjęliśmy, że wymienione wyżej trudne sytuacje społeczne mogą zostać uznane za problem społeczny bowiem samo ich występowanie uznaje się za przekroczenie normy społecznej a odnotowane występujące z największym nasileniem, można uznać za prowadzące do powstawania problemów społecznych. A zatem, odpowiednio wczesne przeciwdziałanie zidentyfikowanym występującym, z największym nasileniem, sytuacjom trudnym będzie też rozwiązywaniem problemów społecznych.

Przekształcanie się trudnych sytuacji o charakterze indywidualnym, ze względu na poszerzający się zasięg, będzie zwykle przeradzał się w problem społeczny a następnie, szczególnie przy braku przeciwdziałania, w kwestię społeczną mającą znacznie szerszy zasięg. Powyższe relacje ilustruje poniższy schemat.

Przy projektowaniu Strategii 2025 odwróciliśmy powyższy schemat przechodząc od kwestii społecznych do trudnych sytuacji, ponieważ były to dane wyjściowe (pierwotne), którymi dysponują gminne ośrodki pomocy społecznej. Na podstawie występujących z największym nasileniem i najczęściej trudnych sytuacji w gminach nakreślono kierunek i sposób identyfikacji problemów społecznych w powiecie.

Poczynając od szerszych kwestii społecznych sformułowanych w Unijnej Strategii „Europa 2020” rozpisanych na planowane działania w celu osiągnięcia:

- ❖ *inteligentnego, zrównoważonego wzrostu gospodarczego, włączenia społecznego oraz osiągnięcia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej,*

należy zwrócić uwagę na kierunki działania określone w Strategii Rozwoju Kraju do 2020 roku przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 25 września 2012 r., która wskazuje główne działania dla kraju w trzech zasadniczych kierunkach:

- ❖ *sprawne i efektywne państwo,*
- ❖ *konkurencyjna gospodarka,*
- ❖ *spójność społeczna i terytorialna.*

można śmiało przyjąć, iż te kierunki działania, przenosząc je na szczebel powiatu, należy uznać jako istotne dla dalszego rozwoju powiatu wołomińskiego.

Działania mające na celu dalszy rozwój powiatu wołomińskiego powinny również wpisywać się w Strategię działań określoną w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014–2020, opracowaną przez Zarząd Województwa Mazowieckiego, który został przyjęty przez Komisję Unii Europejskiej w dniu 12 lutego 2015 roku.

Głównym celem działań jest:

- ❖ *inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy.*

Działania w tym zakresie zostały ukierunkowane w 11 blokach priorytetowych na terenie Mazowsza. Jako działania priorytetowe wskazano m. in.:

- ❖ *rozwój potencjału innowacyjnego i rozwój przedsiębiorczości,*
- ❖ *gospodarkę przyjazną środowisku,*
- ❖ *jakość życia,*
- ❖ *rozwój rynku pracy,*
- ❖ *wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem,*
- ❖ *edukację dla rozwoju regionu.*

Z punktu widzenia Strategii 2025, choć inne problemy mogą być równie ważne, wymienione problemy wydają się najbardziej istotne w działaniach mających znaczenie dla osiągnięcia celów strategicznych dla dalszego rozwoju społecznego.

Rozwiązywanie problemów społecznych m.in. poprzez pobudzanie do tworzenia nowych miejsc pracy oraz dążenie do wieloaspektowej poprawy warunków i jakości życia

mieszkańców powinno być ogólnym celem polityki społecznego rozwoju prowadzonej przez powiat wołomiński w średniookresowym przedziale czasowym i obejmować nową perspektywę finansową UE do 2020 roku.

Działania w tych kierunkach mają istotne znaczenie również ze względu na rozległą powierzchnię powiatu wołomińskiego 954 km² oraz znaczną liczbę ludności wynoszącą 231 757 mieszkańców (dane GUS z 31.12.2014 r.). Należy pamiętać, że Powiat Wołomiński ze wskaźnikiem przyrostu naturalnego wynoszącym 4,1 znajduje się na 8 miejscu wśród powiatów w Polsce o najwyższym przyroście naturalnym na 1000 ludności (najwyższy przyrost naturalny posiada powiat kartuski w województwie pomorskim 7,7; najniższy przyrost naturalny posiada powiat hajnowski w województwie podlaskim -9,0; średnia dla Polski - 0,5 (dane GUS wg. stanu na dzień 31.12.2013 r.)). Powiat Wołomiński jest więc powiatem rozwijającym się, zatem zarówno gospodarka, transport, warunki życia i warunki rozwoju powinny ten stan uwzględniać na odpowiednim poziomie.

Wskazując powyższą ścieżkę priorytetów przedmiotowy dokument wskazuje priorytety problemów społecznych charakterystycznych dla powiatu wołomińskiego oraz sposoby ich rozwiązywania, wynikające z przeprowadzonych badań i analiz. Należy również mieć na uwadze ich zgodność z priorytetowymi problemami kraju oraz województwa, a także proponowane sposoby ich rozwiązywania. Zadaniem dokumentu jest wskazanie kierunków działań i ich zakresu, używanych narzędzi, realizatorów tych działań oraz kosztów i źródeł finansowania ich realizacji. Mając tak ustaloną hierarchię problemów do rozwiązania oraz zgodność planowanych działań z planowanymi regionalnymi programami działań łatwiej będzie uczestniczyć w ścieżkach postępowania przy ubieganiu się o dofinansowania ze środków zewnętrznych. Obecnie gminy działają w tym zakresie samodzielnie, ale z dotychczasowych dyskusji i doświadczeń wynika, że połączenie sił i środków we wspólnym działaniu może przynieść jeszcze większe efekty w najbliższej przyszłości. Takie współdziałanie zwiększa znacznie spójność społeczną i terytorialną oraz zdecydowanie rozwija potencjał ludzki wykorzystując jego zasoby i możliwości.

Przy opracowywaniu koncepcji Strategii 2025 uwzględniono zasady określone w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t. j. Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.).

3. OGÓLNA CHARAKTRYSTYKA POWIATU (demografia; geografia; wypoczynek; kultura/sport; edukacja; ochrona zdrowia; gospodarka; komunikacja)

3. 1. Demografia

Powiat wołomiński obejmuje 12 gmin, które są zróżnicowane na gminy o charakterze: miejskim (4) – Ząbki, Marki, Zielonka, Kobyłka; miejsko-wiejskim (3) – Wołomin, Radzymin, Tłuszcz oraz wiejskim (5) – Poświętne, Strachówka, Jadów, Dąbrówka, Klembów.

Powiat wołomiński jest najludniejszym powiatem ziemskim województwa mazowieckiego. Zajmuje powierzchnię 954 km², którą zamieszkuje ogółem 231 757 mieszkańców, z tego 111 878 to mężczyźni a 119 879 to kobiety (wg. danych GUS na dzień 31.12.2014 r.). Z ogólnej liczby ludności w miastach zamieszkuje 158 494 mieszkańców, co stanowi 68,38% ogółu mieszkańców powiatu. Tak więc tereny wiejskie zamieszkuje pozostałe 73 263 mieszkańców, co stanowi 31,61% mieszkańców powiatu. A więc można stwierdzić, że powiat, pod względem miejsca zamieszkania, posiada charakter miejski.

Wg danych za 2014 r. gminami o największej liczbie mieszkańców były gminy:

Tabela 2 Gminy o największej liczbie mieszkańców w powiecie wołomińskim

1.	Wołomin	51 669 mieszkańców	838 osób/1 km ²	pow. 62 km ²
2.	Ząbki	32 844	2991	11
3.	Marki	29 722	1137	26
4.	Radzymin	25 051	194	130
5.	Kobyłka	21 341	1087	20
6.	Tłuszcz	19 667	191	103
7.	Zielonka	17 459	220	79

Źródło: Dane GUS za 2014 r. Zestawienie własne

Najmniejsza liczba mieszkańców i najniższy wskaźnik zaludnienia odnotowuje się w gminach:

Tabela 3 Gminy o najmniejszej liczbie mieszkańców w powiecie wołomińskim

1.	Strachówka	2 800 mieszkańców,	26 osób/1 km ² ,	pow. 108 km ² ,
2.	Poświętne	6 137	59	104
3.	Jadów	7 666	66	116
4.	Dąbrówka	7 839	72	109
5.	Klembów	9 562	112	86

Źródło: Dane GUS za 2014 r. Zestawienie własne

Należy zauważyć, że 5 gmin (Ząbki, Zielonka, Kobyłka, Wołomin, Tłuszcz) spośród 7 gmin największych pod względem liczby mieszkańców w powiecie, jest położonych przy głównej linii kolejowej Warszawa-Białystok „Rail Baltica”, natomiast Marki i Radzymin posiadają bardzo dobrą komunikację drogową z Warszawą. Wszystkie te gminy poza Tłuszczem są położone w sąsiedztwie lub graniczą z Warszawą, tworząc zachodnią część powiatu i są to gminy o charakterze miejskim lub miejsko-wiejskim. Pozostałe gminy o charakterze wiejskim położone są we wschodniej części powiatu, z dala od linii kolejowej. Pomimo stosunkowo niezłej rozwiniętej sieci dróg, choć gminy obszarowo duże, to jednak pod względem liczby mieszkańców są najmniejsze. Szczególną pozycję zajmują tu gminy Strachówka i Jadów, które zatrzymały się rozwojowo pod względem liczby mieszkańców.

W zupełnie innej sytuacji są najmniejsze obszarowo gminy powiatu: Ząbki, Kobyłka, Marki mające duże liczby mieszkańców a w konsekwencji największą gęstość zaludnienia. Są

to gminy miejskie o dość dobrze rozwiniętej infrastrukturze społecznej. Dwie sąsiadują bezpośrednio z Warszawą, natomiast Kobyłka leży przy trasie kolejowej, posiada charakter zabudowy jednorodzinnej z małymi osiedlami domków.

Pod względem wieku mieszkańców najstarszymi gminami w powiecie są:

Tabela 4 Procent liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym na terenie niektórych gmin powiatu wołomińskiego.

1. Zielonka	20,72 %	mieszkańców gminy
2. Strachówka	20,21 %	
3. Jadów	18,14 %	
4. Wołomin	18,01 %	

Źródło: Dane GUS z 2014 r. Obliczenia własne.

przy wskaźniku dla całego powiatu wynoszącym 15,35% mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby mieszkańców powiatu (wg. danych GUS na dzień 31.12.2014 r.).

Analizując pod tym względem sytuację wskazanych w tabeli 4 gmin oraz dane GUS należy zauważyć, że gmina Strachówka i Zielonka wykazują nieznaczną tendencję dodatnią migracji ludności na pobyt stały (zameldowanie), ale posiadają, razem z gminą Jadów i Klembów, ujemny przyrost naturalny (jako jedyne gminy w powiecie). Natomiast gminy Jadów, Wołomin, Strachówka posiadają ujemne saldo migracji ludności (jako jedyne gminy w powiecie).

W gminach Zielonka, Strachówka, Jadów, Wołomin należy rozważyć organizację form wsparcia dla osób starszych w postaci ośrodków wsparcia: dzienne domy pobytu; uniwersytet trzeciego wieku (działają w gminach Wołomin, Zielonka); kluby seniora oraz usługi opiekuńcze; pobyt w domu pomocy społecznej.

Wymienione gminy posiadają jednocześnie najmniej liczne grupy mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym:

Tabela 5 Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w gminach: Zielonka, Strachówka, Jadów, Wołomin.

1. Zielonka	19,05 %	mieszkańców gminy
2. Strachówka	18,21 %	
3. Jadów	19,42 %	
4. Wołomin	19,52 %	

Źródło: Dane GUS z 2014 r. Obliczenia własne.

w powiecie wskaźnik ten wynosi 21,67%. Zatem istotnym wyzwaniem dla władz społeczności lokalnych tych gmin powinna być właściwa strategia działań, które przyniosą w efekcie przynajmniej odnawialność populacji w tych gminach, aby w przyszłości zapewnić im rozwój, w za kresie liczby mieszkańców.

Najniższy w powiecie odsetek mieszkańców gminy w grupie osób w wieku produkcyjnym występuje w Zielonce (60,22%) i w Strachówce (61,28%). Najwyższy odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym posiada gmina Poświętne 64,24%. Wskaźnik dla powiatu wynosi 62,97%.

We wszystkich gminach powiatu wołomińskiego, w latach 2010 - 2014 udział bezrobotnych zarejestrowanych wykazywał tendencje wzrostowe do roku 2013. W 2014 r. liczba ta zmalała. Najwyższe wskaźniki udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wystąpiły w gminach:

Tabela 6 Udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminach: Strachówka, Jadów, Poświętne, Tłuszcz.

1.	Strachówka	11,9 %
2.	Jadów	11,8 %
3.	Poświętne	9,6 %
4.	Tłuszcz	9,9 %

Źródło: Dane GUS z 2014 r. Obliczenia własne.

przy wskaźniku dla powiatu 8,0 %. W latach 2010-2014 liczba bezrobotnych rejestrowanych w powiecie wołomińskim wzrastała odpowiednio od 13,1% do 17,3% w roku 2013, a w roku 2014 wyniosła 15,2%. Potwierdza to konieczność zintensyfikowania działań w licznych formach wsparcia skierowanych do osób bezrobotnych oraz pracujących w celu zwiększenia ich potencjału i zasobów. Podjęcie pracy oraz przekwalifikowania zawodowe, ale także uzupełnienie kwalifikacji powinno być głównym kierunkiem działań z wykorzystaniem środków Funduszu Pracy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój, czy też ostatnio powołany, niemal do dyspozycji pracodawców Krajowy Fundusz Szkoleniowy.

Z wstępnej oceny wynika, że dla gminnych władz i władz powiatu najważniejszym zadaniem powinno być otoczenie wszelkim możliwym wsparciem w rozwoju gmin wiejskich, ze szczególnym położeniem nacisku na wsparcie rozwoju gmin Strachówki i Jadowa. W tych dwu gminach występuje ujemny przyrost naturalny, występują największe liczby osób w wieku poprodukcyjnym oraz najmniej liczne grupy osób w wieku przedprodukcyjnym. A zatem, należałoby podjąć działania zmierzające do zapewnienia odpowiednich warunków życia osobom starszym (opieka geriatryczna, organizacja czasu wolnego, usługi). Ze względu na ujemne saldo migracji należałoby stworzyć odpowiednie warunki dla powstrzymania procesu „wyprowadzania się” mieszkańców (szczególnie młodych i w wieku produkcyjnym). Jest to zadanie utrudnione choćby ze względu na najwyższe w powiecie wskaźniki bezrobocia. Niemniej jednak, po przeprowadzeniu „remanentu” własnych gminnych zasobów gruntów, gruntów własności skarbu państwa, gruntów będących w posiadaniu czy zarządzie Agencji Rolnej, o które można wystąpić, należałoby pomyśleć o systemie zachęt umożliwiającym kupno czy dzierżawę ziemi na dogodnych lub preferencyjnych warunkach. Stworzyć system zachęt dla przyszłych inwestorów indywidualnych (usługi agroturystyczne - dolina Liwca, obszary leśne i małe rzeczki; hodowla; uprawy rolne) lub rolniczych grup producenckich. Możliwe byłoby wsparcie rozwoju spółdzielni socjalnych dla osób bezrobotnych, w zakresie produkcji rolnej na bazie gospodarstw, ziemi pozyskanej w sposób już wspomniany. Być może należałoby stworzyć wspólny program dla tych dwu gmin z ich udziałem oraz powiatu, wykorzystujący zewnętrzne środki finansowe np. w Ramach Programu Operacyjnego Rozwój Obszarów Wiejskich. W tym celu można stworzyć nowy podmiot dla ścisłej współpracy lub wykorzystać istniejącą już Lokalną Grupę Działania „Równiny Wołomińskiej”.

Wg danych GUS z 2013 roku, powiat wołomiński zamieszkiwało 228 830 osób, w tym 110 513 osób to mężczyźni, a pozostałe 118 317 osób stanowiły kobiety. Natomiast w roku 2014 zamieszkiwało w powiecie 231 757 osób z czego 111 878 to mężczyźni, a 119 879 to kobiety. Jak wynika z wyżej wymienionych danych, najwięcej mieszkańców, bo aż 144 925 w roku 2013, a 145 978 w roku 2014 było w wieku produkcyjnym. W wieku przedprodukcyjnym w 2013 roku było 49 612 osób, a w roku 2014 - 50 235, natomiast w wieku poprodukcyjnym w roku 2013 było 34 293 mieszkańców, a w roku 2014 – 35 576 osób. Przyrost naturalny w roku 2013 był dodatni i wyniósł +921 osób, ale w roku 2014 uległ zmniejszeniu i wyniósł +813.

Największą pod względem liczby mieszkańców jednostką administracyjną całego powiatu jest miasto i gmina Wołomin, wg. danych GUS w 2014 roku zamieszkiwało w tej gminie 51 669 osób, co stanowi 22, 29% liczby mieszkańców całego powiatu.

Sytuację w powiecie dotyczącą przyrostu naturalnego oraz migracji wewnętrznych obrazuje poniższa tabela:

Tabela 7 Przyrost naturalny oraz migracje wewnętrzne w powiecie wołomińskim

Lp.	Gmina	Przyrost naturalny	Saldo migracji wewnętrznych
1.	Dąbrówka	13	48
2.	Jadów	- 18	- 35
3.	Klembów	- 1	80
4.	Kobyłka	134	417
5.	Marki	162	471
6.	Poświętne	35	13
7.	Radzymin	119	412
8.	Strachówka	- 15	- 2
9.	Tłuszcz	55	56
10.	Wołomin	31	- 83
11.	Ząbki	323	650
12.	Zielonka	- 25	84

Źródło: Dane GUS z 2014 r. Zestawienie własne.

W roku 2013 oraz w 2014 ujemny przyrost naturalny odnotowano w gminach: Zielonka, Jadów, Strachówka i Klembów. Natomiast jak wynika z powyższych danych największy przyrost naturalny wystąpił w gminach: Ząbki, Marki, Kobyłka, Radzymin, ale należy jednocześnie zauważyć, że w tych gminach odnotowuje się również najwyższe dodatnie wskaźniki migracji wewnętrznej. Oznacza to, że te cztery gminy rozwijają się w powiecie najprężniej pod względem liczby mieszkańców. Wszystkie posiadają bardzo dobry układ komunikacyjny z Warszawą, a dwie graniczą bezpośrednio ze stolicą.

Ujemne saldo migracji wewnętrznych w powiecie posiadają trzy gminy: Wołomin (najwyższy), Jadów i Strachówka.

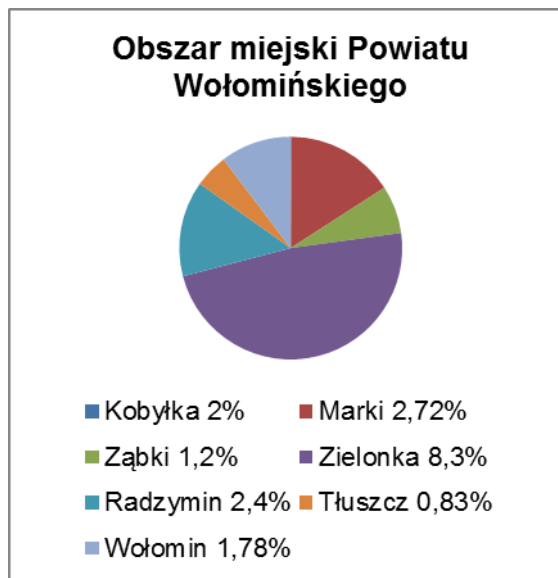
Z powyższego zestawienia wynika wyraźnie, że gminy Jadów i Strachówka znajdują się w najtrudniejszej sytuacji w powiecie pod względem liczby mieszkańców, która w największym stopniu maleje.

Saldo migracji w ruchu zewnętrznym dla powiatu jest ujemne i stanowi -8 osób. Jednak saldo migracji wewnętrznych dla powiatu jest dodatnie i w roku 2014 wyniosło +1850 osób, a także przyrost naturalny jest dodatni i w tym samym roku wyniósł + 813. Tak więc, liczba mieszkańców powiatu wołomińskiego w roku 2014 wzrosła łącznie o 2663 osoby.

3. 2. Geografia

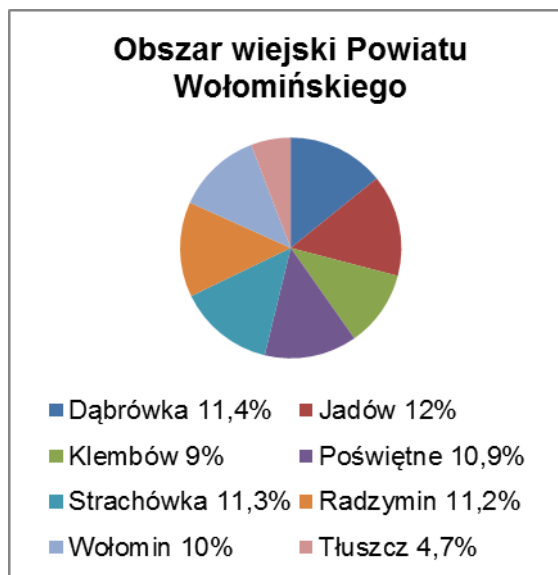
Powiat wołomiński znajduje się w części centralnej województwa mazowieckiego. Graniczy z powiatami: legionowskim, wyszkowskim, węgrowskim i mińskim oraz z miastem stołecznym Warszawą. Znaczna część powiatu, wchodzi w skład aglomeracji warszawskiej. Na terenie powiatu znajduje się 5 gmin o charakterze wiejskim Dąbrówka, Klembów, Poświętne, Jadów, Strachówka, 4 gminy o charakterze miejskim Ząbki, Zielonka, Marki, Kobyłka oraz 3 gminy o charakterze wiejsko – miejskim Radzymin, Wołomin, Tłuszcz. Powierzchnia całego powiatu wynosi 954 km² w tym obszar wiejski zajmuje około 768 km², natomiast miasta mają powierzchnię w przybliżeniu 186 km². W roku 1975 powiat działał jako jednostka administracji terenowej, a od 1 stycznia 1999 w wyniku reformy administracyjnej przyjętej w roku 1998 jest jednostką samorządu terytorialnego i stolicą powiatu.

Wykres 1 Obszar miejski powiatu wołomińskiego

Źródło: Dane GUS z 2013 r.

Wykres 2 Obszar wiejski powiatu wołomińskiego

Źródło: Dane GUS z 2013 r.

Nachylenie powierzchni powiatu wynosi poniżej 5%, co oznacza, że teren ma charakter równinny. Krajobraz powiatu wołomińskiego jest nizinny. Najdłuższe rzeki przepływające przez powiat to Bug i Liwiec, ale jest też wiele mniejszych rzek, których doliny tworzą główne elementy rzeźby terenu. Są to rzeki: Rządza, Osownica, Długa, Czarna, Cienka. Ponadto w powiecie występują torfowiska, stawy, bagna, oczka wodne, które wraz z wymienionymi rzekami tworzą gęstą sieć wodną.

Teren powiatu wyróżnia się także wydrami, które są pięknie wyrzeźbione i można je zobaczyć w dolinie rzeki Długiej, zaś we wschodniej części powiatu występują moreny czołowe oraz piaszczysto żwirowe wały - formy pochodzenia lodowcowego.

54,2% powierzchni stanowią użytki rolne. Można je podzielić następująco:

- grunty rolne 34,4%
- sady 0,4%
- łąki 11,7%

- pastwiska 7,7%.

Lasy i grunty leśne zajmują 27,5% powierzchni całego powiatu. Największy teren lasów, bo aż 70% powierzchni gminy, można zaobserwować w Zielonce, najmniej, bo jedynie 15% na terenie gminy Wołomin.

Największą część powiatu zajmują osady plejstoceny. Na Równinie Radzyńskiej oraz na terenie gminy Poświętne spotkać można najczęściej gleby bielcowe, których jest najwięcej. Znajdują się tam także czarne ziemie oraz gleby gruntowo - glejowe, które występują na łąkach i glinach. Przy rzekach zaobserwować można gleby organiczno - mineralne, torfowe, mułowe oraz murszowe. Zazwyczaj odczyn gleb jest kwaśny lub bardzo kwaśny. Gleby na terenie powiatu są przeważnie klasy czwartej, piątej, szóstej, bardzo rzadko trzeciej, podsumowując gleby mało urodzajne, dlatego na terenie powiatu dominuje ekstensywne rolnictwo indywidualne.

Szczegóły stanu obecnego oraz planowanych działań na najbliższe lata, w obszarze środowiska zawiera dokument „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołomińskiego do roku 2020 z perspektywą do 2023 roku”. (Strona: www.bip.powiat-wolominski.pl)

3. 3. Wypoczynek

Wiele lat temu tereny powiatu wołomińskiego stanowiły atrakcyjny obszar turystyczny i wypoczynkowy dla mieszkańców Warszawy. Obecnie nadal istnieją tutaj doskonałe warunki dla rozwoju turystyki. Działki rekreacyjno - wypoczynkowe na terenie powiatu stale funkcjonują, szczególnie w gminach: Radzymin, Jadów, Klembów, Poświętne, Dąbrówka.

Zdecydowaną zaletą powiatu wołomińskiego jest duża ilość lasów. Wadą natomiast jest zbyt niska ilość strzeżonych kąpielisk, obiektów kultury (muzea, teatry, kina) oraz campingów. Mało jest także miejsc noclegowych, słabo rozwija się tutaj agroturystyka, mimo dużego potencjału obszaru wiejskiego do prowadzenia takiej działalności.

Na terenie powiatu istnieje kilka znakowanych szlaków turystycznych, które można podzielić na szlaki „piesze” i „rowerowe”. Istnieje również kilkadziesiąt nieznakowanych szlaków turystycznych, składających się na sieć ponad 850 km. Wędrując znakowanym „szlakiem zielonym” poznajemy historię i mamy okazję podziwiać przyrodę. Zdecydowanie większa część szlaku przebiega przez powiat. Początek trasy znajduje się w Sierakowie koło Radzimina. Miłośnicy historii mają okazję do podziwiania pomników, upamiętniających Bitwę Warszawską 1920, których na szlaku jest wiele. Można także wybrać się do Muzeum Zofii i Wacława Nałkowskich lub podziwiać zabytkowy kościół w Kobyłce. Dodatkowo cały szlak jest zdobiony przez interesujące miejsca przyrodnicze, w tym Obszar Natura 2000 - Łęgi Czarnej Strugi (w granicach powiatu legionowskiego) oraz Rezerwat Grabicz w Kobyłce.

Na „żółtym szlaku” można podziwiać rzekę Liwiec oraz nadrzeczne skarpy, idąc wzdłuż brzegu od Kamieńczyka do Urli. Domy letniskowe, które się tam znajdują, zachęcają do spędzenia tam czasu w otoczeniu przyrody, z dala od zgiełku miasta.

„Szlak czerwony” najlepiej charakteryzuje rezerwat Horowe Bagno, gdzie krajobraz urozmaicają wilgotne lasy oraz wody i torfowiska. Można tam podziwiać różne gatunki roślin, np.: rosiczkę okrągłolistną, kalinę koralową, trzęślicę modrą, kruszynę pospolitą a ponadto wiele gatunków ptaków. Podczas wędrowki tym szlakiem można też podziwiać liczne pomniki przyrody.

Alternatywą dla pieszych wędrowek, jak już zostało wspomniane, są wycieczki rowerowe, które można odbywać na terenie powiatu licznymi ścieżkami rowerowymi. Szlak na II linię polskiej obrony w Bitwie pod Radziminem 1920 roku ma 25 km. Jadąc tym szlakiem, począwszy od Radzimina, przejeżdżamy przez Rejentówkę, Beniaminów, Wólkę

Radzywińską, Sieraków, Cegielnię, kończąc z powrotem w Radzyminie. Podczas jazdy możemy zrobić krótką przerwę przy forcie cesarskim w Beniaminowie, kapliczce na Zjawieniu, Dębie Jana Kazimierza czy pomniku żołnierzy 28 pułku Strzelców Kaniowskich.

Pozostałe szlaki:

- ❖ Turystyczny szlak rowerowy Bitew Warszawskiej– 36 km.;
- ❖ Szlak rowerowy Horowa Góra – 22 km.;
- ❖ Wokół Zielonki – 28 km.;
- ❖ Szlak rowerowy niebieski długość ok. 24,5 km- rekreacyjny. Rozpoczyna i kończy swój bieg przy Urzędzie Miasta Marki;
- ❖ Szlak rowerowy Zielony długość ok. 20 km – przyrodniczy. Szlak rozpoczyna i kończy swój bieg przy urzędzie miasta Marki;
- ❖ Szlak rowerowy Czarny – szlak pamięci narodowej w Markach, długość około 6 km. Szlak przebiega w okolicach jeziora „Kruczek”. Początek szlaku przy al. J. Piłsudskiego róg ul. J. I. Paderewskiego.
- ❖ Szlak rowerowy czerwony, długość ok. 16 km. Szlak crossowy. Szlak zróżnicowany terenowo w części przebiega w okolicach jeziora „Kruczek” i rezerwatu „Horowe Bagno”.

Walorem turystycznym powiatu jest możliwość spływu kajakowego po rzekach: Bug, Narew, Liwiec, Rządza oraz żeglarstwa po Jeziorze Zegrzyńskim. Zróżnicowana oferta spływów daje możliwości przeżycia przygody dla osób, które dopiero zaczynają przygodę z kajakarstwem oraz dla osób, które niejednokrotnie brały udział w tego rodzaju zabawie.

Opisując tereny wypoczynkowe powiatu wołomińskiego, nie sposób pominąć rezerwatu Dębina. Tworzą go liczne lasy na terenie gminy Klembów. Dostyć duże zalesienie powiatu to powód do dumy, gdyż wycieczka po dawnych puszczech (Jadowskiej, Sulejowskiej, Kamienieckiej i Słupieckiej) jest okazją do podziwiania przyrody – w lasach tych można spotkać sarny, bobry, dziki i przeróżne gatunki roślin i grzybów. Grzybobranie to doskonała forma wypoczynku, a na terenie powiatu istnieje wiele miejsc, gdzie można znaleźć wspaniałe grzyby.

Szczegóły stanu obecnego oraz planowanych działań na najbliższe lata, w obszarze turystyki zawiera dokument „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Turystyki Powiatu Wołomińskiego 2012 – 2020”. (Strona: www.bip.powiat-wolominski.pl)

3. 4. Kultura/Sport

Kultura w powiecie od wielu lat stale się rozwija. W ostatnich latach w całej Polsce można zaobserwować także promowanie zdrowego stylu życia, dlatego mieszkańcy powiatu permanentnie są mobilizowani przez ośrodki kultury i sportu oraz inne podmioty do aktywności fizycznej. Świadczy o tym znaczna ilość siłowni, klubów sportowych, szereg imprez sportowych. W dziedzinie kultury także nie brakuje okazji do spotkań, zabaw.

Największym wydarzeniem kulturalnym na terenie powiatu wołomińskiego jest inscenizacja historyczna pn. Rekonstrukcja Bitwy Warszawskiej w Ossowie. Widowisko organizowane jest przez Starostwo Powiatowe w Wołominie w ramach obchodów rocznicy Bitwy Warszawskiej. Gromadzi kilkunastotysięczną widownię. Obchody rocznicowe „Cudu nad Wisłą” obchodzone są w wielu gminach powiatu wołomińskiego. Oprócz Ossowa (gm. Wołomin), uroczystości odbywają się również w Radzyminie, Markach, Ząbkach, Tłuszczu i Strachowie (gm. Jadów). Wydarzeniom patriotycznym towarzyszą również festyny, koncerty, zawody sportowe, konkursy.

Do ważnych cyklicznych wydarzeń zaliczyć możemy także Dożynki. Święto Plonów organizowane jest na terenach wiejskich powiatu. Imprezy są doskonałą okazją do poznania historii, polskich obrzędów, rękodzieła oraz skosztowania regionalnych wyrobów.

Ośrodki kultury i sportu znajdują się w 10 gminach powiatu. Jedynie dwie gminy wiejskie – Strachówka i Poświętne nie posiadają takich miejsc. Każdy z tych ośrodków ma w swojej ofercie ciekawe propozycje na rozwijanie zainteresowań u dzieci i dorosłych. Ponadto często są tam organizowane różne wydarzenia kulturalne np. spektakle teatralne, pokazy tańca, koncerty.

Na terenie powiatu wołomińskiego znajdują się również muzea, instytucje kultury oraz zabytki, które są ważnymi miejscami na mapie kulturalnej powiatu – Muzeum im. Zofii Nałkowskiej "Dom nad łąkami" w Wołominie, Muzeum Ziemi Tuszczańskiej w Tuszczu, Samorządowa Instytucja Kultury „Ossów – Wrota Bitwy Warszawskiej 1920” w Ossowie, Pałac w Chrzęsnem, Powiatowe Centrum Dziedzictwa i Twórczości w Wołominie, a także Skansen w Kuligowie. W Muzeum Zofii i Wacława Nałkowskich często odbywają się ciekawe wydarzenia – jednym z nich jest na pewno Spotkanie z książką, podczas którego można realizować swoją pasję do literatury. Odbywają się tutaj także wykłady i koncerty.

W Muzeum Ziemi Tuszczańskiej w Tuszczu wystawiane są ciekawe ekspozycje, które są gromadzone od wielu lat i stanowią istotny dobytek kulturalny. Skansen w Kuligowie jest doskonałym miejscem do poznania historycznych obiektów, używanych niegdyś na wiejskich obszarach Polski. Można też zobaczyć kuźnię, spichlerz, stodołę, wiejską chatę i poczuć się jak podróżnik w czasie. Powiat Wołomiński przeprowadził w latach 2010 – 2014 adaptację zespołu pałacowo – parkowego w Chrzęsnem na cele edukacyjno – kulturalne. W najstarszym zabytku powiatu powstała placówka kultury o wymiarze ponadregionalnym, z ofertą kulturalną na wysokim poziomie artystycznym i merytorycznym. W Pałacu odbywają się liczne przedstawienia teatralne, koncerty oraz spotkania ze znanymi artystami. Co jakiś czas organizowane są dla mieszkańców różne pikniki, konkursy i warsztaty tematyczne, dlatego mieszkańcy mają szansę rozwijać w Pałacu swoje talenty, umiejętności.

W Gminie Wołomin znajduje się Powiatowe Centrum Dziedzictwa i Twórczości, zwane potocznie „Fabryczką”. Jest to miejsce, w którym mieszkańcy powiatu mają szereg możliwości do spędzania czasu wolnego, będąc jednocześnie uczestnikami wydarzeń kulturalnych, takich jak np. wystawy, przedstawienia teatralne, lekcje muzealne, koncerty. Doskonale poczuć się tam zarówno osoby starsze jak i dzieci, ze względu na rozbudowaną ofertę, skierowaną do ludzi w różnym wieku i z wieloma zainteresowaniami.

Na terenie powiatu wołomińskiego oprócz bogatego dziedzictwa historycznego znajdują się także obiekty kultury współczesnej oraz kultury fizycznej, w tym m. in. dwa kryte baseny – w Wołominie i w Ząbkach. Oba obiekty cieszą się dużą popularnością ze względu na swoją bogatą ofertę. Na terenie obu pływalni możemy skorzystać z jacuzzi, sauny a także aqua aerobicy i nauki pływania.

Miłośnicy sportu również znajdą coś dla siebie. Na terenie powiatu działa wiele klubów sportowych, w których można m. in. grać w piłkę nożną, trenować tenis, siatkówkę, sztuki walki, jeździectwo, pływanie, biegi a nawet żeglarstwo i łucznictwo. Każdy znajdzie coś dla siebie.

Tabela 8 Ilość klubów sportowych w gminach powiatu wołomińskiego

Gmina	Ilość klubów sportowych
Dąbrówka	2
Jaków	7
Klembów	1
Poświętne	1
Strachówka	0
Marki	12
Kobyłka	11
Zielonka	10
Ząbki	15
Radzymin	11

Wołomin	30
Tłuszcz	10

Źródło: www.powiat-wolominski.pl

Aktywność sportową mieszkańców powiatu przedstawia powyższa tabela, pokazująca ilość klubów sportowych działających w każdej gminie. Są to wszystkie kluby sportowe na terenie powiatu prowadzące mniej lub bardziej ograniczoną działalność. Sytuacja w zakresie liczby tych podmiotów jest bardzo dynamiczna i ich ilość ulega ciągłym zmianom. Jak widać mieszkańcy gmin o charakterze miejskim mają większe możliwości w zakresie uprawiania różnych dyscyplin sportowych.

Na terenie powiatu znajduje się kino „Kultura”, w którym oprócz filmów można oglądać występy kabaretowe lub teatralne.

3. 5. Edukacja

Na terenie powiatu wołomińskiego działa 75 szkół podstawowych, w tym 66 publicznych i 9 szkół niepublicznych o uprawnieniach szkoły publicznej (System Informacji Oświatowej Kuratorium Oświaty w Warszawie 30.09.2015 r.), powiat prowadzi 8 szkół specjalnych. Wg danych GUS z 2013 r. na jeden oddział w szkole podstawowej przypadało 21 uczniów. Najwięcej szkół podstawowych – 13 znajduje się w gminie Wołomin, najmniej, bo tylko 2 w gminie Strachówka. Na etatach w szkołach podstawowych zatrudnionych jest łącznie około 1050 nauczycieli.

Znacznie mniej, bo 41 jest szkół gimnazjalnych, w tym 3 szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkoły publicznej.

Absolwenci szkół gimnazjalnych mają do wyboru 28 szkół ponadgimnazjalnych na terenie powiatu, w tym 11 szkół niepublicznych. Szkoły te mają bardzo bogatą ofertę edukacyjną. Opisując niektóre z nich, należy powiedzieć, że Liceum Ogólnokształcące im. Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Urlach to szkoła, która przygotowuje do służby mundurowej. Uczniowie mają do wyboru 3 profile: wojskowy, policyjny, strażacki. Szkoła jest bardzo dobrze wyposażona, poziom nauczania jest wysoki, więc jej uczniowie są dobrze przygotowani do służby mundurowej w przyszłości.

W Wołominie działa I Liceum Ogólnokształcące Płockiego Uniwersytetu Ludowego jako oświatowo - wychowawcza placówka niepubliczna o uprawnieniach szkoły publicznej. Jest to szkoła mundurowa, która realizuje programy z przedmiotów: edukacja obronna, samoobrona, techniki interwencyjne oraz wychowanie fizyczne.

W Markach uczniowie mają do wyboru Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Nr 1 im. Jana Pawła II lub Niepubliczne Liceum Katolickie, które funkcjonuje od bieżącego roku. W Liceum Ogólnokształcącym młodzież uczy się zgodnie z trzyletnią podstawą programową. W Liceum Katolickim wiedza przekazywana jest zgodnie z podstawą programową i z programem wychowawczym bł. ks. Bronisława Markiewicza.

W Radzyminie uczniowie mają do wyboru 5 szkół ponadgimnazjalnych. W Liceum Ogólnokształcącym im. Cypriana Kamila Norwida są do wyboru 4 profile klas: ekonomiczno – administracyjny, ogólny, humanistyczny, sportowo – medyczny. W szkole można też brać udział w kołach zainteresowań, zgodnie z wybranym profilem lub pasją.

Absolwenci gimnazjum, którzy są zdecydowani na konkretny zawód mogą skorzystać z oferty kształcenia Zasadniczej Szkoły Zawodowej w Radzyminie, gdzie mogą uzyskać takie zawody jak: cukiernik, fryzjer, kucharz, lakiernik, mechanik pojazdów samochodowych, piekarz, sprzedawca lub stolarz.

W Radzyminie jest również Zespół Szkół Techniczno-Zawodowych dawniej „Terenów Zieleni”. Młodzież, która wybierze tę szkołę może kształcić się w następujących

zawodach: technik architektury krajobrazu, technik Informatyk, technik żywienia i usług gastronomicznych oraz kelner.

Licea ogólnokształcące na terenie gminy Wołomin - I Liceum Ogólnokształcące im. Wacława Nałkowskiego oraz III Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II co rok wyróżniają się wysoką zdawalnością egzaminu maturalnego. Zespół Szkół w Wołominie jest z kolei szkołą, po której uczniowie mogą zostać technikami hotelarstwa, budownictwa, obsługi turystycznej lub też wykształcić się w takich zawodach jak: fryzjer, kucharz, mechanik pojazdów samochodowych, elektryk. Ponadto w zespole szkół znajduje się Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych oraz Szkoła Policealna dla dorosłych.

Zespół Szkół Ekonomicznych na terenie Wołomina jest szkołą, w której także można uczyć się w Liceum Ogólnokształcącym lub w Technikum Ekonomicznym. Po Technikum absolwenci uzyskują takie zawody jak: technik organizacji reklamy, handlowiec, ekonomista, spedytor, logistyk.

Bardzo ciekawą ofertę kształcenia ma również Zespół Szkół w Zielonce. Składa się on z Liceum Ogólnokształcącego i Technikum, po którym absolwenci uzyskują takie tytuły jak: technik elektryk, elektronik, informatyk, teleinformatyk, technik cyfrowych procesów graficznych, technik hotelarstwa, technik urzędzeń i systemów odnawialnych.

W Powiecie Wołomińskim działa 8 publicznych szkół specjalnych prowadzonych w 3 Zespołach Szkół Specjalnych. Przeznaczony dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi jest Zespół Szkół Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej w Ostrówku. Celem edukacji uczniów w tej szkole jest zdobywanie umiejętności szkolnych, rozwijanie autonomii ucznia, wdrażanie do funkcjonowania społecznego, rozumienie i uznawanie norm społecznych. Szkoła w Ostrówku prowadzi internat dla uczniów. Obejmuje pomocą psychologiczną uczniów oraz ich rodziców. Drugą szkołą jest Zespół Szkół Specjalnych w Wołominie dla osób upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym oraz głębokim. Placówka zapewnia edukację oraz wielospecjalistyczną terapię i rehabilitację ruchową. Zaspakają potrzeby akceptacji, bezpieczeństwa i przynależności do grupy. Trzecią szkołą jest Zespół Szkół Specjalnych w Markach, który od nowego roku szkolnego będzie miał siedzibę w Wołominie. Obejmuje opieką uczniów upośledzonych w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym. Szkoła pomaga w usamodzielnianiu, usprawnianiu oraz rozwijaniu zainteresowań i talentów uczniów, pomaga w poszerzaniu wiedzy, zwiększaniu kompetencji społecznych, zdolności adaptacyjnych i nabywaniu umiejętności umożliwiających samodzielne funkcjonowanie.

W Wołominie działa prywatna Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Witolda Lutosławskiego. Jest to szkoła niepubliczna z uprawnieniami szkoły publicznej. Jest szkołą zawodową przygotowującą do zawodu muzyka, instrumentalisty i wokalisty. Kadra pedagogiczna to wykształceni nauczyciele uczący równolegle w szkołach państwowych, pedagodzy akademicki oraz czynni, grający muzycy. Działalność szkoły to edukacja dzieci i młodzieży w zakresie muzyki instrumentalnej i wokalne. Uczniowie szkoły biorą udział w konkursach oraz udzielają licznych koncertów na terenie miasta i powiatu.

Wszystkie szkoły na terenie powiatu mają wieloletnią tradycję oraz stale urozmaicają ofertę kształcenia.

3. 6. Ochrona Zdrowia

Największą placówką medyczną funkcjonującą na terenie Powiatu Wołomińskiego jest Szpital Powiatowy w Wołominie - Samodzielny Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej, który świadczy usługi medyczne w 11 oddziałach szpitalnych: Chirurgicznym, Ginekologiczno – Położniczym, Urazowo – Ortopedycznym, Okulistycznym, Neurologicznym, Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Pediatrycznym, Neonatologicznym,

Chorób Wewnętrznych I, Chorób Wewnętrznych II, Oddziały Chorób Wewnętrznych i Nefrologii ze Stacją Dializ oraz Szpitalnym Oddziały Ratunkowym, Przychodni Specjalistycznej, zakładach i pracowniach. Ponad 300 łóżkowy Szpital dysponuje dobrą bazą diagnostyczną i terapeutyczną, która od wielu lat jest sukcesywnie modernizowana, głównie dzięki wsparciu samorządu powiatowego. Szpital posiada Certyfikat ISO 9001: 2008, realizowane są w nim programy "Szpital Przyjazny Dziecku" oraz „Szpital Przyjazny Kombatantom”. W ciągu roku w Szpitalu hospitalizowanych jest około 15 000 osób. W zdecydowanej większości są to mieszkańcy naszego powiatu.

Ponadto w Powiecie działa Centrum Medyczne im. Bitwy Warszawskiej 1920 r. w Radzyminie, zapewniające kompleksową opiekę medyczną głównie mieszkańcom miasta i gminy Radzymin. Centrum Medyczne obejmuje Szpital przeznaczony dla 35 pacjentów z problemami internistycznymi i chirurgicznymi a także po zatruciu lekami bądź alkoholem oraz Poradnię Rodzinną i Przychodnię Specjalistyczną w zakresie chirurgii, dermatologii i wenerologii, nefrologii, endokrynologii, neurologii oraz onkologii. Centrum świadczy zarówno usługi finansowane ze środków publicznych jak i komercyjnie.

Na terenie Powiatu funkcjonuje również Mazowieckie Centrum Psychiatrii „Drewnica” w Ząbkach, zapewniające leczenie, opiekę i rehabilitację osób powyżej 18 roku życia z zaburzeniami psychicznymi. Do podstawowych zadań Szpitala należy udzielanie specjalistycznych świadczeń zdrowotnych w zakresie psychiatrii i leczenia uzależnień – konsultacje i orzecznictwo, opieka i rehabilitacja osób chorych psychicznie współpraca z poradniami i innymi jednostkami, zajmującymi się zdrowiem psychicznym, neurologicznym oraz odwykowym. Szpital udziela świadczeń w formie stacjonarnej i ambulatoryjnej oraz w pośrednich formach terapii. W Centrum funkcjonuje 8 oddziałów: 5 ogólnopsychiatrycznych, rehabilitacyjny, detoksykacyjny, geriatryczny i dzienny a także Zespół Leczenia Środowiskowego, Hostel i Poradnia Psychologiczna. Od 2011 roku Szpital działa w programie „Szpital przyjazny kombatantom”.

Przewlekłe psychicznie chorymi zajmuje się również funkcjonująca na terenie powiatu jednostka, będąca zakładem Samodzielnego Wojewódzkiego Zespołu Publicznych Zakładów Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej w Warszawie - Zakład Opiekuńczo Lecznicy Psychiatryczny w Rasztowie. Po rozbudowie ZOL może przyjąć ok. 100 pensjonariuszy.

Podstawową opiekę zdrowotną na terenie powiatu świadczy 15 publicznych i około 30 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej, jednak liczba tych ostatnich nie jest stała, ponieważ te podmioty lecznicze permanentnie rejestrują nowe działalności lub likwidują obecne. W każdej gminie jest przynajmniej jedna apteka. Na terenie całego Powiatu łącznie jest 57 aptek.

Głównymi celami rozwoju usług zdrowotnych w powiecie wołomińskim opisanymi w Strategii Rozwoju Usług Zdrowotnych na lata 2014 – 2025 jest zwiększenie dostępności wysokiej jakości usług zdrowotnych w powiecie wołomińskim poprzez realizowanie efektywnej polityki zdrowotnej na szczeblu gminnym i powiatowym oraz podniesienie standardów obsługi pacjenta a także podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców z zakresu zdrowia i jego ochrony.

W dokumencie określono trzy obszary strategicznego rozwoju:

1. zaplecze infrastrukturalne sprzyjające dbałości o zdrowie wśród mieszkańców powiatu poprzez rozwój infrastruktury placówek ochrony zdrowia oraz stworzenie przestrzeni rekreacyjnych,
2. wysoki standard oraz dostępność usług zdrowotnych w powiecie.
3. zdrowy powiat wołomiński – edukacja, promocja i profilaktyka zdrowotna wśród mieszkańców.

Na terenie powiatu wołomińskiego, podobnie jak w całym kraju, występują problemy z dostępem do lekarzy specjalistów i badań specjalistycznych oraz profilaktyki zdrowotnej,

głównie z uwagi na niedoszacowane kontrakty z NFZ. Samorząd powiatowy i samorządy gminne, w ramach posiadanych środków, prowadzą działania mające na celu poprawę dostępności do świadczeń oraz zwiększenie świadomości mieszkańców na temat profilaktyki zdrowotnej.

Głównym realizatorem powiatowych programów polityki zdrowotnej jest Szpital Powiatowy w Wołominie. Prowadzone w nim działania cieszą się dużym zainteresowaniem mieszkańców, którzy od wielu lat mają możliwość uczestniczenia w organizowanych na zlecenie powiatu programach i akcjach zdrowotnych, takich jak:

- ❖ Diagnostyka i profilaktyka nadwagi i otyłości u dzieci i młodzieży oraz osób do 40 roku życia;
- ❖ Powiatowa Szkoła Rodzenia – utworzona w 2014r.;
- ❖ Edukacja młodzieży i nauczycieli w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej;
- ❖ Okulistyczne badania profilaktyczne w kierunku diagnostyki jaskry, AMD oraz okulistyczne badania przesiewowe dla dzieci i młodzieży;
- ❖ Profilaktyka i wczesna diagnostyka odwapnienia kości prowadząca w konsekwencji do osteoporozy;
- ❖ Akcje zdrowotne pn. „Biała Sobota” – podczas akcji mieszkańcy powiatu mogą skorzystać z konsultacji lekarzy specjalistów oraz wykonać badania specjalistyczne i diagnostyczne – każda akcja opatrzona była tematem przewodnim i ukierunkowana na profilaktykę chorób cywilizacyjnych (choroby układu płuc, układu krążenia, choroby odtytoniowe, profilaktyka chorób cywilizacyjnych). Przy wyborze tematu przewodniego akcji bierze się pod uwagę dostępność pacjentów do poradni specjalistycznych.

Ponadto, w trzech szkołach wołomińskich: w Zespole Szkół Ekonomicznych, w Zespole Szkół przy ul. Legionów oraz w Zespole Szkół Specjalnych na zlecenie powiatu realizowany jest „Program promocji zdrowia w szkołach prowadzonych przez powiat wołomiński”. Realizatorem programu jest Miejski Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej nr 2 w Wołominie.

Także niektóre gminy realizują gminne programy i akcje zdrowotne dla swoich mieszkańców, głównie są to szczepienia ochronne przeciw grypie, meningokokom, czy wirusowi brodawczaka ludzkiego.

Mieszkańcy mogą uczestniczyć także w programach finansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia realizowanych na terenie powiatu, m.in. w Programie profilaktyki chorób układu krążenia, Programie profilaktyki chorób odtytoniowych, Programie profilaktyki raka szyjki macicy (cytologia), Populacyjnym Programie Wczesnego Wykrywania Raka Piersi (mammografia).

3. 7. Gospodarka

W zachodniej części powiatu wołomińskiego, bardziej uprzemysłowionej, jest więcej podmiotów gospodarczych zajmujących się usługami lub produkcją przemysłową niż w części wschodniej. Wynika to prawdopodobnie z faktu, że ta część powiatu usytuowana jest bliżej Warszawy i składa się w większości z terenów miejskich. Wielu mieszkańców znajduje zatrudnienie w stolicy ze względu na jej bliskie położenie.

Większe zakłady przemysłowe:

- ❖ Coca-Cola Hellenic w Radzyminie,
- ❖ SORAYA w Radzyminie,
- ❖ DJ Chem Chemicals Poland S.A. w Wołominie,

Wschodnia część powiatu charakteryzuje się dużym obszarem użytków rolnych, stąd w tej części dominacja rolnictwa.

Na terenie powiatu wołomińskiego jest zarejestrowanych ponad 25 000 podmiotów gospodarczych, z czego na terenach miejskich jest ich około 3 razy więcej niż na terenach wiejskich.

Tabela 9 Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010 - 2014				
Gmina/Powiat/Województwo	2010 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Powiat Wołomiński	1793	1867	1912	1932
Województwo Mazowieckie	brak danych	brak danych	2184	2246
Gmina Radzymin	1658	1720	1790	1817
Gmina Wołomin	1906	1991	2021	2035
Gmina Tłuszcz	995	1055	1097	1117
Gmina Poświętne	926	978	1014	1012
Gmina Strachówka	675	720	723	787
Gmina Klembów	1060	1164	1190	1216
Gmina Jadów	983	1000	981	1011
Gmina Dąbrówka	1147	1285	1288	1314
Gmina Marki	1850	2026	2076	2107
Gmina Kobylka	2153	2173	2211	2243
Gmina Ząbki	2426	2419	2479	2473
Gmina Zielonka	2476	2547	2617	2620

Źródło: Dane GUS za 2014 r. Zestawienie własne.

Wzrost liczby i rozwój podmiotów gospodarczych ma bezpośredni wpływ na poziom bezrobocia w powiecie oraz zasoby i sytuację finansową mieszkańców. Jak wynika z powyższego zestawienia w okresie czterech lat 2010-2014 w powiecie wołomińskim nieznacznie, ale wzrasta liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w odniesieniu do liczby ludności w wieku produkcyjnym. Sytuacja taka ma miejsce w każdej gminie powiatu, poza gminą Jadów gdzie można odnotować zmniejszenie liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na przełomie lat 2012-2013 o 19 oraz na przełomie lat 2013-2014 zmniejszyła się ich liczba w gminie Poświętne o 2 i w gminie Ząbki o 6 podmiotów. Zdecydowanie najmniejsza liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych występuje w gminie Strachówka. Nie jest więc zaskoczeniem, że ta gmina posiada największy w powiecie udział zarejestrowanych, w Powiatowym Urzędzie Pracy, osób bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym.

3. 8. Komunikacja

Usługi komunikacyjne na terenie powiatu wołomińskiego są od wielu lat bardzo ważnym tematem dla każdego mieszkańca. Ze względu na bliskość stolicy, wielu mieszkańców dojeżdża do pracy z różnych części powiatu, dlatego usługi te permanentnie się rozwijają. Z analizy przeprowadzonej na potrzeby Strategii Rozwoju Usług Komunikacyjnych Powiatu Wołomińskiego wynika, że mieszkańcy części gmin mają możliwość bezproblemowego dotarcia do Warszawy, ze względu na centralne usytuowanie linii kolejowej.

Od 2015 roku mieszkańcy mogą ponownie korzystać z usług Wspólnego Biletu, co jest z pewnością dużym ułatwieniem. Ponadto stale buduje się nowe drogi, nie ma też problemu z dostępem do sieci teleinformatycznych, co umożliwia korzystanie z Internetu lub telefonu.

W dalszym ciągu jednak istnieje problem w poruszaniu się pomiędzy poszczególnymi miejscowościami na terenie powiatu. Autobusy linii prywatnych kursują zwykle tylko kilka razy na dzień, a sieć komunikacyjna na terenie powiatu jest mało rozbudowana – z Wołomina, gdzie mieści się większość urzędów powiatowych i jest najwięcej możliwości połączenia z Warszawą, bezpośrednio jeżdżą jedynie autobusy do Poświętnego, Wólki Dąbrowickiej, Radzimina, Tuszczu oraz do miejscowości, które są umieszczone „na trasie” do Warszawy i do samej Warszawy. Bilety zwykle są dość drogie, a autobusy, poza kierunkiem do Warszawy, kursują bardzo rzadko.

Powyższa sytuacja wynika z m. in. z faktu, że w wielu miejscach nie ma możliwości ustawienia wiat przystankowych, ze względu na nie dość szerokie drogi oraz często brak w ogóle możliwości takiej rozbudowy. Stan techniczny dróg wcześniej wybudowanych też nie jest najwyższej jakości, co z kolei powoduje częste naprawy nawierzchni.

Istniejące trudne sytuacje w komunikacji na terenie powiatu, w połączeniu i dojeździe do Warszawy ulegną zmianie w najbliższym czasie ze względu na budowę połączeń i dojazdów do budowanej obwodnicy Warszawy oraz przebudowę linii kolejowej z Warszawy do Białegostoku.

Szczegóły stanu obecnego oraz planowanych działań na najbliższe lata, w obszarze transportu zawiera dokument „Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Powiatu Wołomińskiego z 2014”. (Strona: www.bip.powiat-wolominski.pl) Aktualne działania zewnętrzne w zakresie poprawy stanu komunikacji na terenie powiatu dotyczą budowy północnego wylotu z Warszawy drogi ekspresowej S-8 od węzła „Marki” do węzła „Radzimin Płd.” w kierunku Białegostoku na odcinku węzeł Piłsudskiego w Markach do obwodnicy Radzimina. (szczegóły na stronie: www.s8obw-marek.pl)

4. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W POWIECIE

4. 1. Pomoc materialna

Pomoc materialna dla mieszkańców powiatu realizowana jest przez gminne ośrodki pomocy społecznej w każdej gminie oraz przez powiatowe centrum pomocy rodzinie w ramach systemu pieczy zastępczej i pomocy cudzoziemcom. W przypadku gmin pomoc ta jest realizowana w ramach zadań zleconych ze środków budżetu państwa lub w ramach zadań własnych ze środków własnych gmin. Powiat w tym zakresie realizuje zadania zlecone, które są finansowane z budżetu państwa. Wśród podstaw do udzielania pomocy materialnej możemy wyróżnić trzy zasadnicze kierunki, które można określić jako pomoc o charakterze ogólnym (kryterium dochodowe), pomoc o charakterze świadczeń rodzinnych (kryterium dochodowe; liczba, wiek dzieci), pomoc na inne cele (kryterium dochodowe; dodatkowe kryteria lub uprawnienia).

Pomoc ta realizowana jest na podstawie kilku ustaw, uchwał i rozporządzeń, wymienionych w tekście oraz spisie aktów prawnych, wymienionych na str. 113 - 115.

4. 1. 1. Pomoc materialna wypłacana na podstawie ustawy o pomocy społecznej

Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej określa katalog świadczeń pieniężnych zależny od posiadanego dochodu osoby lub rodziny przelicznego na osobę w rodzinie oraz rodzaju trudnej sytuacji osoby lub rodziny. Obecnie obowiązujące od 1 października 2015r. kryterium dochodowe wynosi 634 zł miesięcznie dla osoby samotnie gospodarującej oraz 514 zł miesięcznie na osobę w rodzinie.

Na przestrzeni lat 2010–2014 ogólna liczba rodzin objętych pomocą materialną, udzielaną na podstawie ustawy o pomocy społecznej, na terenie powiatu wahała się od 6735 w roku 2010 do 5663 w roku 2014, a więc wykazuje tendencję spadkową. Wyraźnie należy stwierdzić, że 6735 rodzin na terenie powiatu w roku 2010 nie osiągało dochodu na poziomie kryterium ustalonego ustawą o pomocy społecznej, które w tym czasie wynosiło 477 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 351 zł na osobę w rodzinie.

Natomiast 5663 rodziny w roku 2014 nie osiągały dochodu na poziomie 542 zł – osoba samotnie gospodarująca oraz 456 zł na osobę w rodzinie. Kryteria dochodowe raz na trzy lata podlegają weryfikacji.

Sytuację w tym zakresie obrazuje poniższa tabela:

Tabela 10 Świadczeniobiorcy świadczeń udzielanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej w powiecie wołomińskim

Rok	Liczba mieszkańców	Liczba rodzin świadczeniobiorców	Liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców - ogółem	Koszt wypłaconych (przyznanych) świadczeń
2010	218 911	6 735	25 837	15 969 765
2011	222 492	6 777	26 202	13 101 952
2012	225 655	5 647	21 038	13 905 202
2013	228 830	5 876	21 714	15 580 742
2014	231 757	5 663	18 239	15 779 576

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS z Powiatu Wołomińskiego.

Pomimo spadku liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy materialnej na podstawie ustawy o pomocy społecznej zjawisko ustawowego ubóstwa obejmowało w roku

2014 – ok. 7,86% ogółu mieszkańców powiatu wołomińskiego. W roku 2010 było to 11,8% mieszkańców.

Malejąca liczba osób korzystających z pomocy materialnej na podstawie ustawy o pomocy społecznej, pomimo wzrostu liczby mieszkańców oraz wzrostu kwot ustawowego kryterium dochodowego, świadczy o wzroście poziomu dochodów mieszkańców. Należy pamiętać, że istnieją jeszcze dodatkowe formy pomocy: praca socjalna, pomoc w naturze, pomoc usługowa, świadczenia z innych źródeł i systemów. Sytuacja ta napawa optymizmem i świadczy o skutecznej pracy służb społecznych – głównie ośrodków pomocy społecznej.

Przyglądając się zjawisku ubóstwa w podziale na obszary o charakterze miejskim i charakterze wiejskim można dojść do następujących wniosków: w obydwu przypadkach zjawisko ma charakter malejący, z tym że problem ubóstwa występował w latach 2010 - 2014 z większym nasileniem na obszarze wiejskim, bowiem tam dotyczył on odpowiednio od 16,1% do 11,1% mieszkańców tego obszaru, natomiast na obszarze o charakterze miejskim problem ubóstwa ustawowego występował w populacji sięgającej odpowiednio w latach 2010-2014 od 9,8% do 6,4% mieszkańców tego obszaru w tych samych latach.

Tabela 11 Świadczeniobiorcy świadczeń udzielanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej - obszar miejski

Rok	Liczba mieszkańców ob. miejski	Liczba rodzin świadczeniobiorców	Liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców - ogółem	Koszt wypłaconych (przyznanych) świadczeń
2010	146 858	4 463	14 442	11 281 851
2011	150 888	4 495	14 639	9 193 965
2012	153 341	3 756	11 148	10 063 689
2013	156 041	3 811	11 435	10 925 548
2014	158 494	3 656	10 086	10 860 553

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS Powiatu Wołomińskiego.

Na obszarze wiejskim naszego powiatu zamieszkuje większy odsetek jego mieszkańców o niskich dochodach. Jedynym pozytywnym faktem jest to, że odsetek ten maleje. Jednak należy zauważyć, że tendencja malejąca występuje z większym nasileniem na obszarze wiejskim. Przy wzrastającej ogólnej liczbie mieszkańców powiatu może to również oznaczać wzrost dochodów mieszkańców oraz dobrą sytuację finansową rodzin migrujących do naszego powiatu.

Tabela 12 Świadczeniobiorcy świadczeń przydzielanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej - obszar wiejski

Rok	Liczba mieszkańców	Liczba rodzin świadczeniobiorców	Liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców - ogółem	Koszt wypłaconych (przyznanych) świadczeń
2010	70 467	2 272	11 395	4 687 914
2011	71 604	2 282	11 563	3 907 987
2012	72 224	1 891	9 890	3 841 513
2013	72 789	2 065	10 279	4 655 194
2014	73 263	2 007	8 153	4 919 022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS Powiatu Wołomińskiego.

Zjawisko ubóstwa (niskie dochody) od wielu lat jest dominującą przyczyną korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w naszym powiecie. W okresie badanych pięciu lat ustawowe kryterium dochodowe wzrasta a liczba rodzin korzystających ze świadczeń na podstawie ustawy o pomocy społecznej maleje. Może to oznaczać wzrost dochodów mieszkańców.

Łączny koszt wypłaconych w skali roku świadczeń na podstawie ustawy o pomocy społecznej ostatecznie wykazuje tendencję malejącą, ale w nieznacznym stopniu bo w roku 2010 wyniósł ponad 15,9 mln zł, a w roku 2014 wyniósł 15,7 mln zł.

Poniższa tabela przedstawia, liczbę rodzin spełniających kryteria dochodowe i jednocześnie wskazuje przyczyny korzystania z pomocy materialnej w powiecie wołomińskim.

Tabela 13 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w powiecie wołomińskim w latach 2010-2014

Przyczyny korzystania z pomocy OGÓLEM	Liczba rodzin				
	2010	2011	2012	2013	2014
Ubóstwo	2915	3559	3564	3595	3616
Sieroctwo	2	2	2	6	2
Bezdomność	66	72	96	99	87
Bezrobocie	2214	2031	2163	2564	2411
Niepełnosprawność	1656	1781	1701	1743	1762
Długotrwała lub ciężka choroba	1921	1913	1824	2156	2195
Przemoc w rodzinie	71	46	71	78	101
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	1168	1091	1000	921	981
Alkoholizm	837	640	629	614	638
Narkomania	45	16	20	24	18
Zdarzenia losowe	46	201	111	47	33
Sytuacja kryzysowa	1	13	10	24	11
Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0	6	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS powiatu wołomińskiego.

Głównymi przyczynami, pod względem liczby rodzin deklarujących problem i korzystających z pomocy, w kolejności są: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Przyczyny te determinują główne kierunki działań pomocowo-wspierających. Powinny być nimi działania w zakresie problemów, które występują pod względem liczby rodzin w najszerszym zakresie:

- ❖ zdrowia (długotrwała lub ciężka choroba; niepełnosprawność; alkoholizm),
- ❖ ubóstwa,
- ❖ bezrobocia (zatrudnienie),
- ❖ funkcjonowania rodzin (bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych; przemoc w rodzinie).

Łączny koszt świadczeń pieniężnych przyznawanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej dla mieszkańców całego powiatu wynosi w ostatnich pięciu latach blisko 16 mln złotych rocznie. Z kosztu wypłaconych świadczeń oraz liczby osób w rodzinach świadczeniobiorców, na podstawie danych przedstawionych w tabeli dotyczącej obszaru wiejskiego, wynika że we wskazanych latach 2010-2014 na każdą osobę w rodzinie korzystającą z pomocy i zamieszkałą na terenie obszaru wiejskiego przyznano od 337,97 zł do 603,33 zł rocznie. Natomiast wielkości te kształtują się inaczej na terenie obszarów miejskich, bowiem w tych samych latach kwoty te kształtują się odpowiednio od 628,04 zł do 1076,79 zł rocznie na jednego członka rodziny świadczeniobiorcy.

Sytuacja ta potwierdza większe koszty utrzymania dla mieszkańców miast.

4. 1. 2. Pomoc materialna wypłacana na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych

Odmienna sytuacja występuje przy przyznawaniu świadczeń na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (t. j. Dz. U. z 2006 r., Nr 139, poz. 992, z późn. zm.). Świadczeniami rodzinnymi są:

- ❖ zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- ❖ świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne oraz od 1 stycznia 2013r. specjalny zasiłek opiekuńczy,
- ❖ dwa rodzaje zapomóg związanych z urodzeniem dziecka.

Przy przyznawaniu tych świadczeń decyduje fakt posiadania dziecka i wychowania go w określonej sytuacji oraz kryterium dochodowe na osobę w rodzinie, które nie może przekraczać obecnie 674 zł, a przy wychowywaniu dziecka niepełnosprawnego wynosi ono 764 zł na osobę. Podstawowym świadczeniem jest zasiłek rodzinny zróżnicowany pod względem wysokości zależnie od wieku dziecka i przysługuje na każde dziecko. Przyznawany jest na roczne okresy zasiłkowe. Dwa dodatki do zasiłku rodzinnego mają charakter jednorazowy: z tytułu urodzenia dziecka (niezależnie od dochodu, a od 1 stycznia 2013 zależnie od dochodu w wysokości 1922 zł na osobę) oraz rozpoczęcia przez dziecko roku szkolnego.

W analizowanym okresie lat 2010-2014 liczba wypłaconych przez ośrodki pomocy społecznej powiatu wołomińskiego zasiłków rodzinnych wykazuje tendencje malejącą z 22890 do 19693 świadczeń odpowiednio we wskazanych latach. Pozostałe rodzaje dodatków do zasiłków rodzinnych wykazują również tendencje malejące. Wzrastają jednak liczby wypłacanych świadczeń opiekuńczych w postaci zasiłków pielęgnacyjnych oraz świadczeń pielęgnacyjnych. Wskazane trzy rodzaje świadczeń rodzinnych wykazują również największe wartości kosztów. Łączna wartość wypłacanych w powiecie świadczeń rodzinnych wzrasta od roku 2011, a w roku 2014 wyniosła 38,5 mln zł.

4. 1. 3. Pomoc materialna wypłacana na podstawie pozostałych ustaw

Z pozostałych świadczeń pieniężnych wypłacanych na podstawie:

- ❖ ustawy z dnia 21 czerwca 2001r. o dodatkach mieszkaniowych (t. j. Dz. U. z 2015 r., poz. 114, z późn. zm.) ,
- ❖ ustawy z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t. j. Dz. U. z 2009 r., Nr 1, poz. 7, z późn. zm.),
- ❖ ustawy z dnia 10 kwietnia 1997r. prawo energetyczne (t. j. Dz. U. z 2012 r., poz. 1059, z późn. zm.),
- ❖ ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (t. j. Dz. U. z 2015 r., poz. 2156, z późn. zm.).

najwięcej świadczeń pieniężnych jest wypłacanych w postaci dodatków mieszkaniowych – dla ponad 1,5 tysiąca osób na łączną kwotę 2,25 mln zł rocznie. Pomimo, że tej formy pomocy nie realizują gminne ośrodki pomocy społecznej w Poświętnem, Tłuszczu, Strachówce, Dąbrówce i Klembowie. Sytuacja ta wynika prawdopodobnie z rodzaju zabudowy i form własności.

4. 1. 4. Finansowanie pieczy zastępczej

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2015 r., poz. 332, z późn. zm.), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012r. wskazuje, iż powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi wydatki na opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka. Organizatorem i koordynatorem pieczy zastępczej w powiecie wołomińskim zostało wyznaczone Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie.

Do wydatków tych zalicza się m.in.:

- ❖ świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka,
- ❖ dodatek do świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka,
- ❖ świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka,
- ❖ środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym zamieszkuje rodzina zastępcza zawodowa lub jest prowadzony rodzinny dom dziecka,
- ❖ wynagrodzenie dla zawodowej rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka i osób zatrudnionych w rodzinie zastępczej oraz rodzinnym domu dziecka lub dla osób zajmujących się opieką i wychowaniem w rodzinnym domu dziecka.

Wydatki na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka są współfinansowane również przez gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej. Gmina ponosi koszty w wysokości odpowiednio od 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 30% w drugim roku i 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Za pobyt dziecka w pieczy zastępczej rodzice ponoszą miesięczną opłatę w wysokości przyznanych na dziecko świadczeń oraz dodatków, a w przypadku braku możliwości uzyskania od rodziców całości lub części opłaty, ponoszą ją osoby dysponujące dochodem dziecka, w wysokości nie wyższej niż 50% kwoty tego dochodu.

Tabela 14 Finansowanie rodzinnej pieczy zastępczej

Rodzaj środków	Forma rodzinnej pieczy zastępczej			
	Rodzina zastępcza spokrewniona	Rodzina zastępcza niezawodowa	Rodzina zastępcza zawodowa	Rodzinny dom dziecka
świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	660 zł	1000 zł	1000 zł	1000 zł
dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności dodatek w wysokości nie mniej niż 200 zł miesięcznie	przysługuje	przysługuje	przysługuje	przysługuje
wynagrodzenie za pracę (kwota minimalna – 2000 zł, pogotowie rodzinne 2600 zł)	nie dotyczy	nie dotyczy	przysługuje	przysługuje

Źródło: Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie.

Od dnia 1 kwietnia 2016r. rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka do świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, na każde umieszczone dziecko w wieku do ukończenia 18 roku życia przysługuje dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego określonego w przepisach ustawy z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy

państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2016r. poz. 195), zwany „dodatkiem wychowawczym”.

Powiat Wołomiński w związku z realizacją ustawowego obowiązku dotyczącego finansowania świadczeń w rodzinnej pieczy zastępczej, poniósł następujące wydatki w latach 2012 - 2015. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012r.

Tabela 15 Wysokość poniesionych wydatków na finansowanie świadczeń w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2012-2015

Formy rodzinnej pieczy zastępczej				
Lata	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodzinne domy dziecka
2012	1 141 627 zł	1 335 477 zł	610 104 zł	0 zł
2013	1 306 799 zł	1 564 138 zł	437 334 zł	54 294 zł
2014	1 011 532 zł	1 001 385 zł	334 411 zł	281 439 zł
2015 (stan na 30.06.15)	584 639 zł	522 133 zł	126 342 zł	247 515 zł

Źródło: Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie.

Tabela 16 Ilość rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka na terenie powiatu wołomińskiego w latach 2012-2015

Formy rodzinnej pieczy zastępczej				
Lata	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodzinne domy dziecka
2012	1619	1337	443	0
2013	1905	1709	498	68
2014	1537	1170	385	289
2015 (stan na 30.06.15)	863	574	149	235

Źródło: Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie.

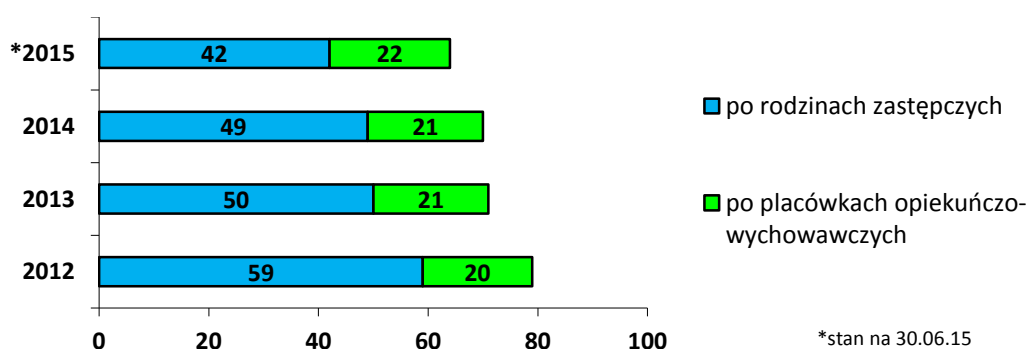
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej i rodzinnym domu dziecka stanowią największą część pod względem finansowym oraz liczby udzielonych świadczeń.

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną przysługuje **pomoc na usamodzielnienie**. W ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyróżniono następujące formy pomocy:

- ❖ pomoc na: kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie,
- ❖ pomoc w uzyskaniu: odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia,
- ❖ pomoc prawna i psychologiczna.

Pomoc ta może mieć charakter pieniężny (przyznanie świadczenia pieniężnego) lub niepieniężny (pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej, pomoc prawna i psychologiczna). Dodatkowo, formą pomocy dla osób usamodzielnianych zapewnianą przez powiat jest udzielanie wsparcia w procesie usamodzielnienia.

Wykres 3 Usamodzielnienia wychowanków

Źródło: Dane własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie w imieniu Starosty udziela również **pomocy cudzoziemcom**, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą na podstawie ustawy z dnia 13 czerwca 2003r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t. j. Dz. U. z 2012r. poz. 680, z późn. zm.)

Pomoc dla cudzoziemca udzielana jest na wniosek złożony do starosty, za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie, w terminie 60 dni od dnia uzyskania przez cudzoziemca statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej lub uzyskania przez niego zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z nadaniem mu statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej. Wniosek cudzoziemca obejmuje małoletnie dzieci cudzoziemca oraz jego małżonkę, jeżeli uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub uzyskali zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z nadaniem im statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej. Pomoc dla cudzoziemca przysługuje począwszy od miesiąca kalendarzowego, w którym cudzoziemiec złożył wniosek, na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy kalendarzowych. Pomoc dla cudzoziemca nie przysługuje cudzoziemcowi będącemu małżonkiem obywatela polskiego.

Pomoc dla cudzoziemca jest realizowana w ramach indywidualnego programu integracji, uzgodnionego między powiatowym centrum pomocy rodzinie a cudzoziemcem, określającego wysokość, zakres i formy pomocy, w zależności od indywidualnej sytuacji życiowej cudzoziemca i jego rodziny.

Pomoc obejmuje:

- ❖ świadczenia pieniężne przeznaczone na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej, opłaty mieszkaniowe oraz pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego,
- ❖ opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- ❖ pracę socjalną,
- ❖ poradnictwo specjalistyczne, w tym poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne,
- ❖ udzielanie informacji oraz wsparcia w kontaktach z innymi instytucjami, w szczególności z instytucjami rynku pracy, ze środowiskiem lokalnym oraz organizacjami pozarządowymi,
- ❖ inne działania wspierające proces integracji cudzoziemca.

Cudzoziemiec zamieszkuje w miejscu wskazanym przez wojewodę działającego w tej sprawie w porozumieniu z powiatowym centrum pomocy rodzinie oraz gminą. Rezygnacja przez cudzoziemca ze wskazanego miejsca zamieszkania w granicach danego województwa w okresie 12 miesięcy trwania indywidualnego programu oznacza rezygnację cudzoziemca z realizacji programu. W uzasadnionych przypadkach cudzoziemiec może zmienić miejsce zamieszkania w okresie 12 miesięcy trwania indywidualnego programu.

Ogólnym założeniem Indywidualnego Programu Integracyjnego jest, by wymagać od cudzoziemców aktywności w życiu społecznym i w załatwianiu spraw urzędowych. Według pracowników PCPR pracownicy socjalni starają się włączać w sprawy tylko w sytuacjach naprawdę niezbędnych. Niestety, po zakończeniu programu cudzoziemcy najczęściej trafiają do ośrodków pomocy społecznej, albo zwracają się o dalsze wsparcie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie monitoruje przez 12 miesięcy proces integracji poprzez spotkania z uchodźcami w siedzibie Centrum (dwa razy w miesiącu) oraz wywiad środowiskowy w miejscu zamieszkania.

Tabela 17 Indywidualny Program Integracji dla cudzoziemców realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie w latach 2012-2015

Rok	2012	2013	2014	2015
Liczba rodzin	6	12	13	12
Liczba osób w rodzinach	b.d.	28	31	32
Wysokość udzielonej pomocy finansowej	76 207 zł	88 021 zł	184 351,20 zł	114 346 zł

Źródło: Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie

Wysokość pomocy finansowej dla uchodźców określało rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 marca 2009r. w sprawie udzielania pomocy cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą (t. j. Dz.U. z 2009r. Nr 45, poz. 366, z późn. zm. – uchylony) zgodnie z nim: łączna wysokość świadczeń na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego przysługujących cudzoziemcowi wynosi:

w okresie pierwszych 6 miesięcy:

- ❖ dla osoby samotnie gospodarującej - do **1 175 zł** miesięcznie,
- ❖ w rodzinie 2-osobowej - do 70 % w/w kwoty na osobę,
- ❖ w rodzinie 3-osobowej - do 60 % w/w kwoty na osobę,
- ❖ w rodzinie liczącej 4 osoby i więcej - do 50 % w/w na osobę;

w okresie od 7 do 12 miesiąca:

- ❖ dla osoby samotnie gospodarującej - do **1 033 zł** miesięcznie,
- ❖ w rodzinie 2-osobowej - do 90 % w/w kwoty na osobę,
- ❖ w rodzinie 3-osobowej - do 90 % w/w kwoty na osobę,
- ❖ w rodzinie liczącej 4 osoby i więcej - do 90 % w/w kwoty na osobę.

Latami odniesienia dla niniejszego dokumentu są lata 2010-2014. Informacje ujęte w Tabeli 17 oraz informacje po nich następujące zostały podane za lata 2012-2015. Należy jednak zwrócić uwagę, że powyższe stawki określone wymienionym wyżej rozporządzeniem obowiązywały do 1 marca 2015 r. Aktualnie obowiązuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 kwietnia 2015r. w sprawie udzielania pomocy cudzoziemcom (Dz. U. z 2015r. poz. 515), które określa nowe stawki podstawowe wynoszące: w okresie pierwszych 6 miesięcy dla osoby samotnie gospodarującej – do 1260 zł miesięcznie, a w okresie od 7 do 12 miesiąca do 90% tej kwoty. Pozostałe określone procentowo wysokości świadczeń nie uległy zmianie.

Jak wynika z powyżej przedstawionych danych problematyka pomocy cudzoziemcom w integracji w powiecie wołomińskim występuje w bardzo wąskim zakresie. Porównując tylko liczbę rodzin korzystających z pomocy na podstawie ustawy o pomocy społecznej w 2014 roku - 3656 rodzin (10 086 osób) z liczbą rodzin cudzoziemców – 13 rodzin (31 osób) którym udziela się pomocy i ułatwia integrację to jest zakres bardzo wąski. Odnotowuje się również bardzo mały udział w kosztach udzielanej pomocy. Niemniej jednak należy pamiętać

o aktualnym problemie migracji ludności krajów afrykańskich ogarniętych konfliktami zbrojnymi, etnicznymi i narodowościowymi do krajów europejskich. W sytuacji gdy Polska posiada zobowiązania w tym zakresie należąc do Wspólnoty Europejskiej doświadczenia wynikające z realizacji dotychczasowych form wsparcia dla cudzoziemców mogą być przydatne.

W końcu roku 2015 do Sejmu RP skierowany został projekt ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Projekt ustawy został przyjęty przez Sejm oraz Senat RP 11 lutego 2016 roku i opublikowany 17 lutego 2016 roku pod pozycją 195. Ustawa dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci przewiduje pomoc finansową - **świadczenie wychowawcze**, dla rodzin wychowujących dzieci do 18 roku życia i weszła w życie od 1 kwietnia 2016r. Głównym założeniem ustawy jest pomoc finansowa dla rodzin wielodzietnych i zachęcanie ich do podejmowania decyzji o posiadaniu większej liczby dzieci.

Świadczenie wychowawcze przysługiwać będzie w wysokości 500 zł miesięcznie na każde drugie i następne dziecko, niezależnie od posiadanego dochodu. Na pierwsze dziecko w rodzinie również będzie przysługiwać świadczenie, ale tylko w sytuacji gdy dochód w rodzinie nie przekroczy 800 zł na osobę lub 1200 zł gdy w rodzinie znajduje się dziecko niepełnosprawne. Świadczenie wychowawcze finansowane będzie z budżetu państwa jako zadanie zlecone samorządom gminnym oraz, w przypadku rodzin zastępczych, powiatom.

W powiecie wołomińskim zamieszkuje 50 235 osób w wieku przedprodukcyjnym (dane GUS wg stanu na 31 grudnia 2014r.), czyli do 18 roku życia, a zatem potencjalnie uprawnionych do otrzymania świadczenia wychowawczego. Posługując się krajowym wskaźnikiem dzietności rodzin w Polsce za rok 2014 (dane GUS – 2014 r.) wynoszącym 1,29 – czyli, praktycznie odliczając pierwsze dziecko nieuprawnione, można oszacować, że w powiecie wołomińskim świadczenie otrzyma, bez względu na poziom dochodów w rodzinie około 38 900 dzieci będących drugim i następnym dzieckiem do 18 roku życia w rodzinie. Z tytułu wprowadzenia świadczenia rodzinnego od 1 kwietnia 2016 r. budżety gospodarstw domowych z dwójką i więcej dzieci w powiecie wołomińskim wzrosną w tym roku o około 174 mln zł, a w latach następnych o około 230 mln zł rocznie.

Jest to poważne wzmocnienie budżetów gospodarstw domowych dla rodzin z dziećmi. Zgodnie z deklaracjami, wszystkie gminy w powiecie są przygotowane organizacyjnie i technicznie do realizacji tego zadania.

5. RYNEK PRACY

Jednym z ważniejszych czynników mających wpływ na sytuację społeczną jest niewątpliwie bezrobocie. Skalę i tendencje tego zjawiska w okresie ostatnich lat, w powiecie wołomińskim, obrazuje poniższa tabela.

Tabela 18 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Wołominie

Gmina	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych			w tym: z prawem do zasiłku		
	31.12.12 r.	31.12.13 r.	31.12.14 r.	31.12.12 r.	31.12.13 r.	31.12.14 r.
1	2	3	4	5	6	7
Kobyłka	996	1145	1019	438	184	131
Zielonka	679	755	754	110	110	96
Ząbki	1005	1153	1032	213	175	154
Marki	1216	1341	1153	203	194	177
Radzymin	1329	1600	1356	259	256	149
Tłuszcz	1310	1386	1243	272	208	145
Wołomin	2961	3163	2940	473	392	346
Poświętne	378	434	380	67	66	48
Dąbrówka	412	470	422	55	69	42
Klembów	525	575	544	87	76	62
Jadów	566	626	567	72	65	39
Strachówka	209	223	205	29	23	8
RAZEM	11586	12871	11615	2278	1818	1397

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie.

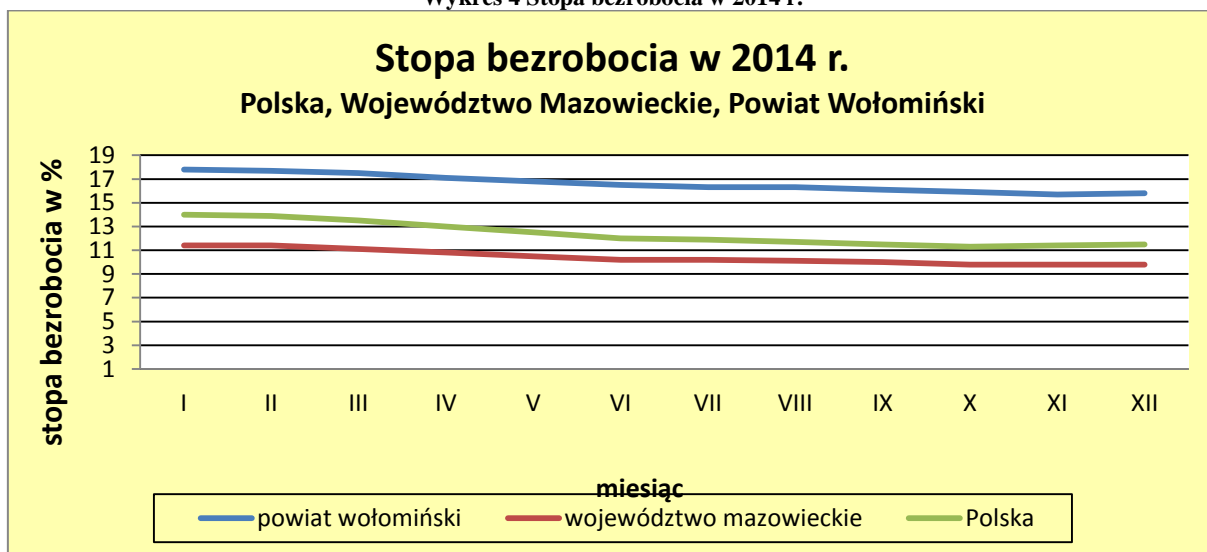
Z powyższej tabeli wynika, że w ostatnim roku nastąpił spadek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych we wszystkich gminach. Tempo spadku jest w zasadzie wyrównane choć minimalnie niższe jest na terenach gmin wiejskich.

Tabela 19 Stopa bezrobocia w powiecie wołomińskim, woj. mazowieckim oraz Polsce

Miesiąc	XII 2012	XII 2013	XII 2014
Powiat wołomiński	15,9	17,1	15,8
Województwo mazowieckie	10,8	11,0	9,8
Polska	13,4	13,4	11,5

Dane z powyższej tabeli ilustruje poniższy wykres:

Wykres 4 Stopa bezrobocia w 2014 r.

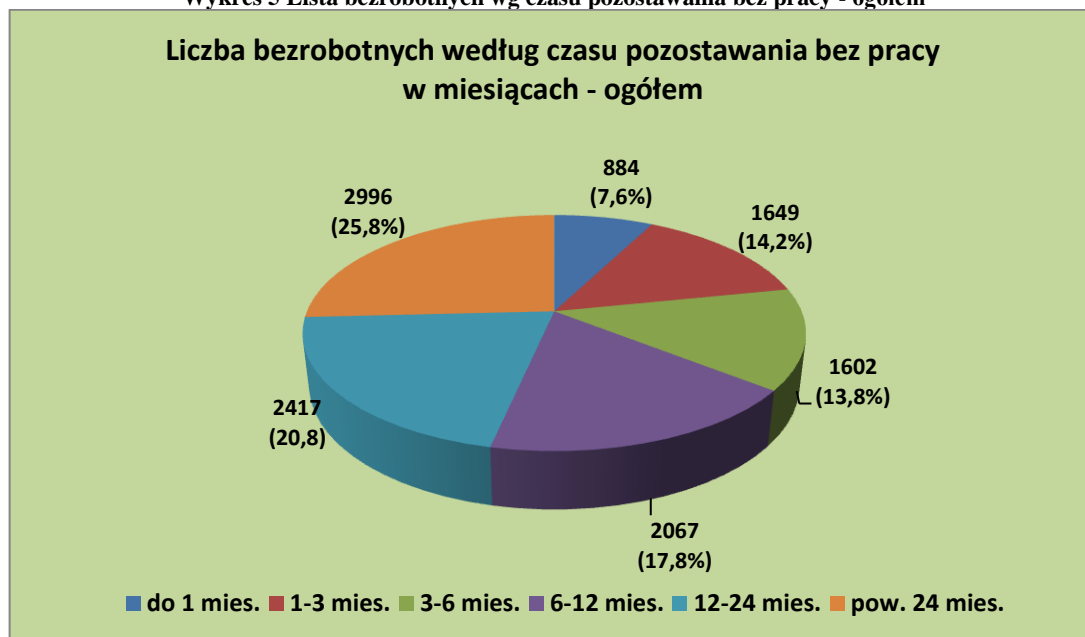
Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie.

Stopa bezrobocia na terenie powiatu wołomińskiego jest niestety wysoka. Wskaźnik dla powiatu przekracza zarówno krajowy jak i wojewódzki poziom stopy bezrobocia i stan ten nie ulega zmianie od początku jej rejestracji. Tendencje związane z sezonowymi wzrostami i spadkami stopy bezrobocia w powiecie pokrywają się z krajowymi tendencjami, ale ich poziom jest znacznie wyższy.

Ważnym czynnikiem określającym sytuację bezrobotnego na rynku pracy jest okres pozostawania bez pracy - im jest on dłuższy, tym bardziej maleją szanse na znalezienie pracy.

Strukturę bezrobotnych według stanu na dzień 31.12.2014 r. wg najistotniejszych czynników przedstawiają poniższe zestawienia i tabele:

Wykres 5 Lista bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy - ogółem

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie.

Badając strukturę bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy można zaobserwować, iż dominującą grupę stanowiły osoby pozostające bez pracy powyżej

24 miesięcy w liczbie 2996 osób. Najmniejszą populację w liczbie 884 osoby stanowili bezrobotni pozostający bez pracy do 1 miesiąca.

Analizując strukturę bezrobocia należy zwrócić uwagę na kryterium wieku osób bezrobotnych.

Liczba bezrobotnych na dzień ostatniego grudnia 2014r. według wieku:

- ❖ 18 - 24 lata 1 660 osób (14,3% ogółu bezrobotnych),
- ❖ 25 – 34 lata 3 012 osób (25,9%),
- ❖ 35 – 44 lata 2 573 osoby (22,2%),
- ❖ 45 – 54 lata 2 234 osoby (19,2%),
- ❖ 55 - 59 lata 1 455 osób (12,5%),
- ❖ 60 lat i więcej 681 osób (5,9%).

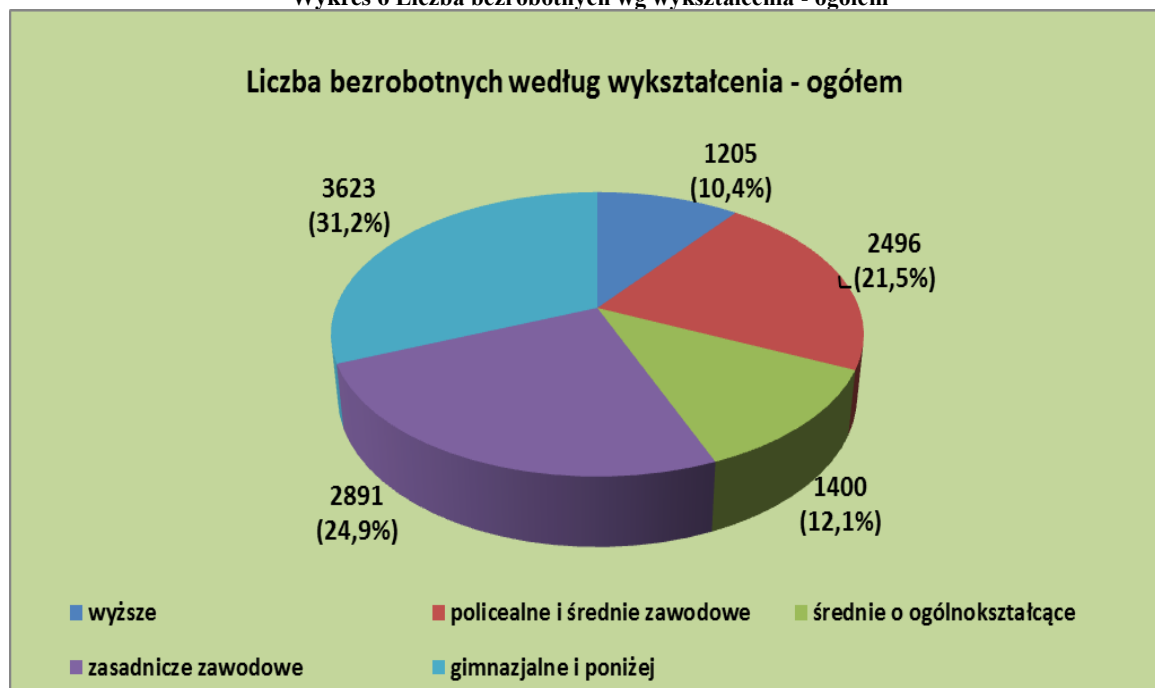
Z powyższych danych wynika, że zjawisko bezrobocia dotyczy głównie ludzi młodych wchodzących w dorosłość oraz ludzi w sile wieku. Dominującymi grupami były osoby w wieku 25-34 lata oraz 35-44 lata. Stanowiły one odpowiednio 25,9% oraz 22,2% ogółu bezrobotnych.

Istotną cechą, od której zależy zarówno umiejętność skutecznego poszukiwania pracy jak i umiejętność dostosowania się do istniejących warunków jest nadal poziom wykształcenia osób pozostających bez pracy.

Liczba osób bezrobotnych według wykształcenia :

- ❖ wyższe - 1 205 osób (10,4% ogółu bezrobotnych),
- ❖ policealne i średnie zawodowe - 2 496 osób (21,5%),
- ❖ średnie ogólnokształcące - 1 400 osób (12,1%),
- ❖ zasadnicze zawodowe - 2 891 osób (24,9%),
- ❖ gimnazjalne i poniżej - 3 623 osoby (31,2%)

Wykres 6 Liczba bezrobotnych wg wykształcenia - ogółem

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie.

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, że 6 514 osób nie posiada wykształcenia średniego, co stanowi 56,0% ogółu bezrobotnych. Bezrobotni z wykształceniem wyższym są najmniej liczną grupą i jest ich 1 205 osób. W ostatnich latach rośnie jednak liczba zarejestrowanych bezrobotnych legitymujących się wykształceniem wyższym. W roku 2005

stanowili oni tylko 3,5% ogółu bezrobotnych, w 2010 było to 8,9%, a na koniec 2014 roku już 10,4%.

Kryterium stażu pracy jest bardzo często czynnikiem decydującym o możliwościach zatrudnienia. Osobom bez stażu lub z bardzo niskim stażem jest bardzo trudno podjąć pracę, zwłaszcza po raz pierwszy. Bardzo długi staż pracy dotyczy osób w wieku 50+. Duży staż pracy pomaga przy szczególnych, specjalistycznych umiejętnościach. U osób z dużym stażem częściej czynnikiem determinującym podjęcie zatrudnienia jest jednak wiek.

Liczba bezrobotnych wg stażu pracy :

- ❖ bez stażu 2 267 osób (19,5% ogółu bezrobotnych),
- ❖ do 1 roku 1 361 osób (11,7%),
- ❖ od 1 – 5 2 147 osób (18,5%),
- ❖ od 5 – 10 1 906 osób (16,4%),
- ❖ od 10 – 20 1 819 osób (15,7%),
- ❖ od 20 – 30 1 645 osób (14,2%),
- ❖ pow. 30 470 osób (4,0%).

Z powyższych danych wynika, że największą grupę stanowią osoby bez stażu pracy i ze stażem do 1 roku - 3 628 osób, co stanowi 31,2% ogółu zarejestrowanych. Do grupy tej zaliczyć można osoby młode, które po zakończeniu nauki nie znalazły pracy i zarejestrowały się w urzędzie pracy. Najmniej liczną grupę stanowią osoby ze stażem pracy powyżej 30 lat - 470 osób, co stanowi 4,0 % ogółu.

Analizując sytuację bezrobocia w powiecie wołomińskim należy zwrócić uwagę na bezrobotnych pod względem ich doświadczenia zawodowego, kwalifikacji oraz okresu pozostawania bez pracy. Na koniec grudnia 2014 długotrwale bezrobotnych było 6 870 osób, bez kwalifikacji i doświadczenia zawodowego – 6 879 osób, bez wykształcenia średniego – 6 514 osób. W każdej z tych kategorii zarejestrowanych jest ponad 50% ogólnej liczby bezrobotnych.

W sytuacji pozostawania bezrobotnego w rejestrze powiatowego urzędu pracy dłużej niż 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat mówi się o bezrobociu długotrwałym. Osoby długotrwale bezrobotne są najtrudniejszą grupą do aktywizacji. Są to najczęściej wspólni klienci PUP i OPS. Dla osób mieszczących się w w/w kategorii bezrobocie często staje się sposobem na życie i ich aktywizacja jest znacznie trudniejsza. Osoby długo pozostające bez pracy nie wzbudzają zainteresowania pracodawców ze względu na dezaktualizację posiadanych kwalifikacji oraz zdobytego wcześniej doświadczenia zawodowego.

Tabela 20 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych z podziałem na wiek, wykształcenie, sytuację życiową

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
1. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych	11586	12871	11615
w tym:			
a) do 25 roku życia	1920	2047	1660
b) powyżej 50 roku życia	3138	3543	3349
c) samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	723	856	787
d) które, po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	213	244	236
e) niepełnosprawni	243	270	273
f) cudzoziemcy	63	56	61
2. Udział w ogólnej liczbie bezrobotnych osób			
a) do 25 roku życia	16,57 %	15,90 %	14,29 %
b) powyżej 50 roku życia	27,08 %	27,53 %	28,83 %
c) samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	6,24 %	6,65 %	6,78 %
d) które, po odbyciu kary pozbawienia wolności	1,83 %	2,66 %	2,03 %

nie podjęły zatrudnienia			
e) niepełnosprawni	2,10 %	1,90 %	2,35 %
f) cudzoziemcy	0,54 %	2,99 %	0,53 %

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie.

W ogólnej liczbie zarejestrowanych cudzoziemców najliczniej reprezentowani są obywatele Ukrainy i Rosji, kolejne pozycje zajmują bezrobotni narodowości syryjskiej – 5 osób, białoruskiej i bułgarskiej po 2 osoby oraz po jednej osobie narodowości afgańskiej, czeczeńskiej, armeńskiej, irańskiej, litewskiej, egipskiej, macedońskiej, mongolskiej, kazachstańskiej. Z pośród zarejestrowanych cudzoziemców 6 osobom udzielono ochrony uzupełniającej, 4 osoby posiadały status uchodźcy, 3 osoby zgodę na pobyt ze względów humanitarnych.

Na problem bezrobocia należy spojrzeć szerzej niż tylko przez liczbę bezrobotnych czy stopę bezrobocia. Powiat wołomiński należy do największych powiatów w kraju pod względem liczby ludności. Na koniec 2014 roku było w powiecie 231 757 mieszkańców w tym w wieku produkcyjnym 145 946 tj. 63%.

W układzie poszczególnych gmin dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21 Liczba ludności, w tym w wieku produkcyjnym z podziałem na gminy

Gmina	Liczba ludności	W tym w wieku produkcyjnym
Gminy miejskie:		
Kobyłka	21 341	13 544
Marki	29 722	18 864
Ząbki	32 844	20 965
Zielonka	17 459	10 514
Gminy miejsko-wiejskie:		
Radzymin	25 051	15 892
Tuszczy	19 667	12 548
Wołomin	51 669	32 273
Gminy wiejskie:		
Dąbrówka	7 839	4 932
Jadów	7 666	4 787
Klembów	9 562	5 968
Poświętne	6 137	3 943
Strachówka	2 800	1 716
Powiat	231 757	145 946

Źródło: Dane GUS z 2014r.

Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym prezentuje tabela:

Tabela 22 Procent liczby osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym

Gminy:	Procent liczby osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym:
Kobyłka	8,6 %
Marki	7,2 %
Ząbki	5,7 %
Zielonka	7,2 %
Radzymin	10,2 %
Tłuszcz	11,0 %
Wołomin	9,7 %
Dąbrówka	9,6 %
Jadów	12,9 %
Klembów	9,7 %
Poświętne	11,1 %
Strachówka	12,9 %

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie.

Patrząc na bezwzględną liczbę zarejestrowanych bezrobotnych to gminy wiejskie są na końcu zestawienia, porównując to z powyższą tabelą to gminy wiejskie są na szczycie zestawienia (12,9% Jadów i Strachówka).

Aby bezrobocie w powiecie malało muszą być miejsca pracy. Jednym z wskaźników charakteryzujących potencjał rynku zatrudnieniowego jest liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Ilość podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 10 tysięcy ludności jest wykazana w tabeli nr 9 w rozdziale Charakterystyka Powiatu, 3.7 Gospodarka.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie na dzień 31.12.2015 roku liczba zarejestrowanych osób niepełnosprawnych wynosiła 253. Szczegółowe dane dotyczące bezrobotnych osób niepełnosprawnych przedstawia poniższa tabela:

Tabela 23 Liczba zarejestrowanych osób niepełnosprawnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wołominie w latach 2012-2015

	2012	2013	2014	2015
Ogół bezrobotnych zarejestrowanych w PUP	11 586	12 871	11 615	10 059
w tym: kobiety	5 511	5 511	5 511	4 503
z tego: osoby niepełnosprawne	243	270	273	253
co stanowi:	2,1% ogółu bezrobotnych	2,1% ogółu bezrobotnych	2,4% ogółu bezrobotnych	2,5% ogółu bezrobotnych

Źródło: Opracowano na podstawie rocznych sprawozdań Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie za lata 2012-2015.

Na koniec grudnia 2015r. zarejestrowanych było 132 osoby poszukujące pracy, z tego 46 osób to osoby niepełnosprawne.

Pomimo, że odsetek osób niepełnosprawnych zainteresowanych zatrudnieniem jest stosunkowo niewielki (od 2,1% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w PUP do 2,5%), a jeszcze mniejszy w stosunku do ogółu osób niepełnosprawnych w powiecie, (wg. GUS – Narodowy Spis Powszechny 2011r.), który wynosi 1,6% to jest to problem na który należy zwrócić uwagę. Najważniejszym jest to, że osoby te posiadają motywację do działań zmierzając do poprawy ich sytuacji. Praca, zatrudnienie daje możliwość tym osobom właściwego funkcjonowania w życiu codziennym, zachowania i rozwijania aktywności, wchodzenia w nowe relacje społeczne i są to najważniejsze cele do osiągnięcia w procesie rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz posiada ogromny wpływ na rehabilitację leczniczą. Dlatego wszystkie profesjonalne działania różnych instytucji i organizacji powinny wspierać te osoby niepełnosprawne w tym zakresie.

6. USŁUGI

W tym zakresie skupiliśmy się na usługach opiekuńczych i specjalistycznych usługach opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania oraz usługach świadczonych na bazie specjalistycznych placówek w formie dziennego pobytu, czyli w ośrodkach wsparcia oraz w formie całodobowego pobytu i usług w tych placówkach dla osób starszych, osób niepełnosprawnych fizycznie lub intelektualnie w różnym wieku, jest to wiek od 18 do 60 lat i ponad.

Te formy usług, na terenie powiatu, świadczą: **ośrodki pomocy społecznej (12 placówek)** dla mieszkańców gmin w formie usług opiekuńczych lub usług specjalistycznych w miejscu zamieszkania; **powiatowe środowiskowe domy samopomocy (4)** dla mieszkańców powiatu, w formie dziennego pobytu w ośrodkach wsparcia dla osób upośledzonych umysłowo oraz przewlekłe psychicznie chorych; **domy pomocy społecznej (2)** w formie całodobowego pobytu i usług w placówce dla osób w podeszłym wieku lub niepełnosprawnych, **powiatowy ośrodek interwencji kryzysowej (1)** z możliwością całodobowego krótkookresowego pobytu (do 3 miesięcy) w placówce dla osób będących w sytuacji kryzysowej, mieszkańców powiatu, **dom samotnej matki (1)** z możliwością całodobowego okresowego pobytu dla samotnych matek, **schronisko dla bezdomnych (1)** z całodobowym okresowym pobytym dla mężczyzn.

6.1. Ośrodki Pomocy Społecznej

Ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu wołomińskiego organizują świadczenie usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania głównie dla osób samotnych, które z powodu wieku lub z innych przyczyn wymagają pomocy innych osób a są jej pozbawione.

Usługi opiekuńcze świadczone są głównie dla osób starszych, chorych, niesprawnych wymagających pomocy osób drugich w zaspakajaniu codziennych potrzeb bytowych, opieki pielęgnacyjno-higienicznej, pomocy w czynnościach gospodarczych. Świadczone są w miejscu zamieszkania lub w ośrodku wsparcia.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności i są świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Świadczone są w miejscu zamieszkania lub na bazie ośrodka wsparcia.

Wskazane rodzaje usług są to usługi bezpłatne lub częściowo odpłatne zależnie od posiadanego dochodu świadczeniobiorcy. Zasady określające warunki przyznawania, poziom odpłatności i tryb jej pobierania ustalane są przez rady gmin. Organizacja usług odbywa się, zależnie od gminy, na zasadzie bezpośredniego zatrudniania opiekunek domowych lub opiekunów specjalistycznych przez ośrodki pomocy społecznej w ramach zatrudnienia na umowę stałą bądź umowę zlecenia lub wyboru, w trybie przetargu nieograniczonego, podmiotu świadczącego te usługi. Tymi podmiotami zwykle są agencje opiekuńcze lub organizacje pozarządowe z terenu powiatu wołomińskiego. Tylko w przypadku dwu gmin: Marki i Tuszcz, usługi te zlecane są podmiotom mającym siedzibę poza powiatem wołomińskim, co powoduje odpływ środków i brak dochodu z podatku dla samorządów powiatu wołomińskiego.

Usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi wg danych ośrodków pomocy społecznej w powiecie wołomińskim objęto:

Lp.	Rok	Usługi opiekuńcze	Specjalistyczne usługi opiekuńcze	Koszt
1.	2010	293	44	569 861, 86 zł.
2.	2011	287	48	1 220 104, 67 zł.
3.	2012	285	49	1 406 530, 74 zł.
4.	2013	285	50	1 421 672, 92 zł.
5.	2014	292	54	1 345 038, 37 zł.

6. 2. Powiatowe Środowiskowe Domy Samopomocy

Środowiskowy Dom Samopomocy to powiatowa jednostka organizacyjna pomocy społecznej, która funkcjonuje na zasadach zadania zleconego samorządom powiatowym lub dalej organizacjom pozarządowym (np. fundacjom, stowarzyszeniom). Przyjmuje się, że w gminie i powiecie ŚDS-y są głównym członem w tworzeniu sieci oparcia społecznego. Ich głównym zadaniem jest rehabilitacja, ale także pomoc osobom intelektualnie niepełnosprawnym oraz chorym psychicznie w codziennym funkcjonowaniu, zaadaptowaniu w społeczeństwie a także nauka podstawowych czynności dnia codziennego. Regulacje prawne odnośnie powoływania Środowiskowych Domów Samopomocy zostały zawarte w ustawie z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej, Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz. U. z 2010r. Nr 238, poz. 1586) na podstawie art. 51a ust. 5 wymienionej ustawy oraz ustawy z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (t. j. Dz. U z 2016r. poz. 546).

Wyżej wymienione rozporządzenie określa sposób funkcjonowania ŚDS, kwalifikacje osób świadczących usługi, tryb kierowania i przyjmowania do domów, termin dostosowania domów do wymaganych standardów. Istnieją trzy typy tego rodzaju ośrodków wsparcia:

- ❖ typ A – dla osób psychicznie chorych,
- ❖ typ B - dla osób upośledzonych umysłowo,
- ❖ typ C – dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych.

W zależności od wielkości placówki może w niej przebywać nie więcej niż 60 osób. Minimalna liczba uczestników wynosi 15. Podobnie jak w szkołach, w placówkach wsparcia dziennego jest możliwość zorganizowania przerwy w pracy ośrodka, jednak okres wolny od zajęć nie może być dłuższy niż 15 dni roboczych oraz należy poinformować jednostkę prowadzącą. Zajęcia odbywają się 5 dni w tygodniu, przynajmniej 6 godzin dziennie. ŚDS może zapewnić uczestnikom dojazd na zajęcia.

Aby zostać uczestnikiem, należy złożyć wniosek w ośrodku pomocy społecznej z załączoną do niego odpowiednią dokumentacją lekarską i zaświadczeniem wydanym przez lekarza psychiatrę lub neurologa.

Uczestnicy mają możliwość spożycia ciepłego posiłku. Często przygotowują go sami w ramach warsztatów kulinarnych, umożliwiających naukę gotowania, którą mogą wykorzystać w codziennym funkcjonowaniu. Środowiskowe Domy Samopomocy organizują również wiele innych zajęć, w tym: manualne, artystyczne np. malowanie, rzeźbienie, przedstawienia teatralne.

Na terenie powiatu wołomińskiego funkcjonują 4 Środowiskowe Domy Samopomocy. Pierwszy z nich znajduje się w Wołominie i przyjmuje 30 uczestników. Jest to jedyny ośrodek wsparcia typu A w powiecie. W terminie do 31 grudnia 2018r., zgodnie z decyzją wojewody mazowieckiego, istnieje konieczność dostosowania tej placówki do standardów określonych w wymienionym Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

Pozostałe placówki – w Radzyminie, Ząbkach i Tłuszczu to ośrodki typu B. W tych domach przyjmuje się od 20 do 25 uczestników (obecnie 23 w Tłuszczu, w Radzyminie i Ząbkach 25). Każda z placówek ze względu na trudny i wymagający charakter pracy stara się podnosić kwalifikacje swoich pracowników a także boryka się z kilkoma problemami,

które wynikają ze specyfiki pracy z osobami niepełnosprawnymi. Wykwalifikowana kadra oraz pomoc takich jednostek organizacyjnych są niezbędnym elementem w funkcjonowaniu tej grupy osób oczekujących pomocy i wsparcia.

6.3. Domy Pomocy Społecznej

Domy pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, są placówkami całodobowego pobytu i zapewniają usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Są to osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu i którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.

Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny. Koszty pobytu ponoszą sami zainteresowani, gmina kierująca, rodzina. Na terenie powiatu działają dwa powiatowe domy pomocy społecznej. Są nimi: dom pomocy społecznej w Zielonce dla osób w podeszłym wieku z liczbą miejsc 72 (od 1 czerwca 2016r. - 70) oraz dom pomocy społecznej w Radzyminie przeznaczony dla 107 osób przewlekle somatycznie chorych i z chorobą Alzheimera.

Domy wpisane są do rejestru wojewody jako spełniające wymagane standardy dla tego typu placówek. Zapewniają całodobową opiekę, wyżywienie stosowne do wieku i stanu zdrowia, pomoc w podstawowych czynnościach życiowych, opiekę zdrowotną, korzystanie ze sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego, pomoc w załatwianiu spraw osobistych, w kontaktach z rodziną, opiekę psychologiczną, udział w terapii zajęciowej i rehabilitacji, w imprezach kulturalno-rozrywkowych i turystycznych.

W domach działają Zespoły terapeutyczno-opiekuńcze opracowujące plany opieki dla każdego mieszkańca indywidualnie. Wybrani pracownicy pełnią rolę Pracownika Pierwszego Kontaktowania będąc rzecznikami interesów mieszkańca i ich przewodnikami, służą radą i ułatwiają kontakty. Personel jest odpowiednio dobrany i sukcesywnie szkoleny.

Koszt pobytu w domu wynosi ok. 3200 zł miesięcznie. Obie placówki spełniają wymagane standardy i dysponują średniorocznie ok. 15 wolnymi miejscami, zgodnie z poniższym zestawieniem:

Tabela 24 Ilość miejsc w Domach Pomocy Społecznej z terenu powiatu wołomińskiego.

Rok	Ilość miejsc w DPS w Radzyminie	W tym wolne miejsca	Ilość miejsc w DPS w Zielonce	W tym wolne miejsca
2010	112	5	72	7
2011	112	3	72	3
2012	112	8	72	6
2013	112	5	72	7
2014	112	21	72	11
2015	107	5	72	7

Zródło: Dane domów pomocy społecznej. Zestawienie własne.

Zgodnie z art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej osobę wymagającą całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby kierowanej. W powiecie wołomińskim nie zawsze ta zasada jest przestrzegana. Gminy kierują swoich

mieszkańców do domów na terenie powiatu ale też poza terenem powiatu, ponosząc z tego tytułu koszty pobytu tych osób. Sytuację w tym zakresie przedstawia poniższe zestawienie:

Tabela 25 Pobyt w DPS mieszkańców powiatu wołomińskiego

Pobyt w DPS mieszkańców powiatu wołomińskiego				
Lata	na terenie powiatu		poza terenem powiatu	
	l. osób	koszt	l. osób	koszt
2010	65	1 267 149, 30	80	1 286 530, 18
2011	62	1 509 981, 00	89	1 651 146, 78
2012	71	1 710 567, 73	101	2 095 142, 87
2013	71	1 968 427, 72	113	2 424 532, 81
2014	86	2 092 433, 96	113	2 746 025, 05

Źródło: Dane domów pomocy społecznej. Zestawienie własne.

Powiat wołomiński posiada łącznie 177 miejsc w domach pomocy społecznej spełniających określone przepisami standardy. W roku 2014 za 86 osób przebywających w tych domach częściową odpłatność, w wykazanych powyżej rocznych kwotach, za pobyt ponoszą gminne ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu. Kwoty opłat są dochodami powiatu i mogą być wykorzystane np. na budowę dróg, chodników w gminach lub innych przedsięwzięć na terenie gmin. Jednak, np. w roku 2014, odpłatność za pobyt 113 osób w wysokości 2 746 025,05 zł trafiła do różnych podmiotów prowadzących domy pomocy społecznej poza terenem powiatu wołomińskiego. Sytuacja ta ma miejsce gdy powiatowe domy w powiecie wołomińskim dysponują średniorocznie 15 wolnymi miejscami. Poza sytuacjami wyjątkowymi, gminy powinny uwzględniać zasadę kierowania mieszkańców powiatu do powiatowych domów pomocy społecznej położonych jak najbliżej miejsca zamieszkania co byłoby zgodne z ustawowymi i również ekonomicznymi zasadami.

6. 4. Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej w art.19 pkt 12 określa, że zadaniem własnym powiatu jest prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej. Natomiast art. 47 ust. 1 stanowi, że „interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu”. Zakres tych działań określa ust. 3 tegoż artykułu wyjaśniając, że „w ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych – schronienia do 3 miesięcy”.

Formy i zakres poradnictwa prowadzonego przez Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej przedstawione zostały w części „Diagnoza sytuacji społecznej w powiecie –część 2.2.4. Poradnictwo”. Pozostałe formy działań mogą być podejmowane w sytuacjach zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych lub ekologicznych, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi czy przemocy w rodzinie.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2015r. poz. 1390 z późn. zm.) art. 2 pkt. 2 przemoc to „jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodzin lub osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących w szczególności narażające te osoby na

niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc charakteryzuje to, że:

- ❖ jest intencjonalna - przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- ❖ siły są nierównomierne - w relacji jedna ze stron ma przewagę, nad drugą, sprawca jest silniejszy, ofiara słabsza,
- ❖ narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę sił, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itp.),
- ❖ powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody, doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Wyodrębnić można różne rodzaje przemocy:

Przemoc fizyczna – bicie, znęcanie się, głodzenie, zamykanie, kopanie, policzkowanie, szarpanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, rzucanie przedmiotami, ale także używanie niebezpiecznych narzędzi lub grożenie ich użycia w celu zadawania bólu;

Przemoc psychiczna – kontrola psychiczna nad ofiarą, np. straszenie zabójstwem, użyciem przemocy, zabranie dzieci, niszczenie lub grożenie niszczenia rzeczy, upokarzanie, używanie wulgarnych słów, mówienie osobie że jest do niczego, że jest brzydka, głupia, chora psychicznie, że nikt jej chce, że bez sprawcy sobie nie poradzi;

Przemoc seksualna – zmuszanie do odbywania stosunku lub poddanie się innym zachowaniom seksualnym, a także wymuszanie współżycia w nieakceptowanej formie.

Przemoc seksualna jest często przez ofiary molestowania ukrywana, co w znacznym stopniu utrudnia udzielanie im pomocy;

Przemoc ekonomiczna/materialna – uniemożliwienie dostępu do rodzinnych środków finansowych, zabieranie pieniędzy współmałżonkowi, celowe niszczenie jego rzeczy, utrzymywanie osoby w całkowitej zależności finansowej, zakazywanie podjęcia pracy zarobkowej. Najczęściej spotykane formy przemocy ekonomicznej:

- ❖ odbieranie czyichś pieniędzy,
- ❖ wymuszanie pieniędzy, nakłanianie do ponoszenia nieakceptowanych wydatków,
- ❖ wykradanie pieniędzy, szantaż finansowy, pozbawienie środków pieniężnych,
- ❖ zaciąganie kredytów, obciążających wspólny budżet bez porozumienia z partnerem,
- ❖ wynoszenie z domu wspólnej własności,
- ❖ odmawianie płacenia alimentów,
- ❖ bezprawne pozbawienie praw do majątku,
- ❖ nie płacenie wspólnych opłat i rat,
- ❖ ograniczenie dostępu do wspólnego konta,
- ❖ przekupywanie dzieci,
- ❖ dokładne rozliczanie z wydanych pieniędzy.

Przemoc polegająca na osaczeniu – np. ciągle chodzenie za kimś, dzwonienie do niego w celu wyrządzenia mu krzywdy lub zastraszenia;

Przemoc w wymiarze społecznym - zakazywanie osobie kontaktu z rodziną, przyjaciółmi, zabranianie jej wychodzenia z domu, upokarzanie jej w miejscach publicznych.

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zielonce realizuje „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy dla Powiatu Wołomińskiego na lata 2014-2017”. Głównym celem programu jest przeciwdziałanie występowaniu oraz ograniczenie zjawiska przemocy i skutków jej stosowania w powiecie wołomińskim.

W ramach swoich zadań statutowych i zgodnie z misją Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej prowadzi działania **hostelowe** – polegające na zapewnieniu schronienia osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Główną przyczyną umieszczenia osób potrzebujących w hostelu była sytuacja spowodowana przemocą w rodzinie. Pozostałe sytuacje przyjęcia do hostelu były związane z trudną sytuacją mieszkaniową lub finansową.

Tabela 26 Osoby korzystające z hostelu POIK w 2014 rok

Ogólnie	37
W tym:	
kobiet	16
dzieci	21
Osoby, które zostały przyjęte ze względu na podejrzenie występowania przemocy w rodzinie (dorośli + dzieci)	24

Źródło: Dane Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Zielonce.

W ramach udzielanej pomocy Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej współpracował z następującymi instytucjami:

- ❖ Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie,
- ❖ Ośrodkami Pomocy Społecznej na terenie powiatu wołomińskiego,
- ❖ Sądem Rejonowym w Wołominie,
- ❖ Komisariatami Policji na terenie powiatu wołomińskiego,
- ❖ Szkołami z terenu powiatu wołomińskiego,
- ❖ Zespołami Interdyscyplinarnymi działającymi przy Ośrodkach Pomocy Społecznej,
- ❖ Domem Pomocy Społecznej w Zielonce,
- ❖ Domem Samotnej Matki w Zielonce.

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w 2014 roku podpisał umowę o współpracy z gminą Dąbrówka (od marca 2014 roku) i gminą Strachówka (od lutego 2014 roku). Współpraca polega na udzielaniu konsultacji rodzinom znajdującym się w szeroko rozumianym kryzysie przez pedagoga i psychologa na terenie w/w gmin.

W gminie Strachówka odbyło się w sumie 55 spotkań z klientami. Specjaliści objęli pomocą w sumie 18 osób dorosłych i 6 dzieci.

W gminie Dąbrówka odbyło się w sumie 59 spotkań z klientami, 24 osoby dorosłe zostały objęte pomocą specjalistów oraz 4 dzieci.

Zwiększono dostępność do specjalistów zajmujących się problemem przemocy dla mieszkańców gmin z terenu powiatu wołomińskiego m.in. poprzez konsultacje wyjazdowe pracowników Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

Realizowane są programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie – sprawców przemocy, przez pracowników Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

Planuje się poszerzenie ofert pomocy specjalistycznej m. in. poprzez zwiększenie zatrudnienia, psychiatry, psychiatry dziecięcego, psychoterapeuty rodzinnego.

6. 5. Dom Samotnej Matki

Pomocą dla samotnych matek z dziećmi oraz kobiet ciężarnych od 1995 roku zajmuje się Dom Samotnej Matki w Zielonce prowadzony przez Caritas Diecezji Warszawsko-Praskiej. Dysponuje miejscami dla 6 matek z dziećmi. Głównym zadaniem placówki jest

podejmowanie działań na rzecz ustabilizowania oraz usamodzielnienia życiowej sytuacji klientek oraz zwiększanie ich wiedzy na temat odpowiedzialnego macierzyństwa i umiejętności rodzicielskich. Zapobiega także dalszemu rozpadowi rodziny. Dodatkowe cele tej organizacji to:

- ❖ zapewnienie wsparcia psychologicznego, prawnego, pedagogicznego,
- ❖ pomoc socjalna,
- ❖ pomoc doradcy zawodowego.

Każdy pracownik zatrudniony do współpracy w placówce jest obowiązany pomóc w realizacji powyższych zadań, aby ułatwić samotnym matkom powrót do samodzielnego gospodarowania i zapewnić im wsparcie, które powinno ułatwić zajęcie się dzieckiem, domem i sobą. Organizowane są warsztaty, dające szansę na znalezienie pracy. Doradca zawodowy analizuje życiorys każdej klientki indywidualnie, co ma istotne znaczenie w przyszłym usamodzielnieniu tych kobiet.

Organizowane są także warsztaty dla dzieci i ich matek, które mają na celu korygowanie dysfunkcyjnych postaw i zachowań, co ma zminimalizować możliwość powielania nagannych wzorców rodzinnych i środowiskowych.

Z pomocy DSM korzysta w rocznie około 40-55 matek z dziećmi. Mieszkańki mają do dyspozycji 3 pokoje, kuchnię, świetlicę, łazienkę, wc. Dodatkowo jest możliwość skorzystania z małej sali konferencyjnej, pokoju rozmów indywidualnych, pralni. Dzieci mogą bawić się na placu zabaw.

Działalność placówki finansowana jest wysokości około 80 % z budżetu Powiatu Wołomińskiego.

6. 6. Schronisko dla Bezdomnych

Na terenie Powiatu od 12 grudnia 1990 roku funkcjonuje kościelna os. prawna - Zgromadzenie Małe Dzieło Boskiej Opatrzności – Orioniści Schronisko „*Don Orione*” w Czarnej.

Podstawowym zadaniem schroniska jest pomoc bezdomnym mężczyznom, zapewniając im dach nad głową, wyżywienie, ubranie, pomoc medyczną oraz lekarstwa. Ponadto celem jednostki jest pomoc w resocjalizacji, wyjściu z bezdomności i nałogów.

W schronisku w roku 2015 w okresie od stycznia do listopada mieszkało 37 mężczyzn z 7 gmin powiatu wołomińskiego. W schronisku mają możliwość przebywać bezdomni mężczyźni nie tylko z terenu powiatu wołomińskiego, ale z całej Polski. W schronisku jest możliwość pomieszczenia 60 osób. Warto wspomnieć, że pobyt w organizacji nie jest darmowy – opłata wynosi minimum socjalne w Polsce lub 70% renty bądź emerytury poszczególnego mieszkańca. Jest jednak możliwość zwolnienia z opłat przez dyrektora, który ma możliwość zatrudnić osobę zainteresowaną pobytem nieodpłatnym na stanowisku kucharza, asystenta palacza itp. Dbalność o teren schroniska jest obowiązkiem wszystkich mieszkańców. Mężczyźni mają możliwość przyjmowania gości, jednak rodzaj i zakres kontaktów ustala dyrektor. Istnieje możliwość przeniesienia mieszkańca lub usunięcie go na okres stały lub tymczasowy, w momencie gdy nie stosuje się on do regulaminu i przepisów statutu schroniska.

Środki na działalność Schroniska pochodzą z dotacji ze środków publicznych oraz odpłatności mieszkańców. Organizacja ma prawo do wnioskowania o dodatkowe środki na inwestycje, rozbudowę, remonty, a także założyć działalność gospodarczą, z której dochód będzie przeznaczony na cele organizacji.

7. PORADNICTWO

Zgodnie z art.19 pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej do zadań własnych powiatu należy „prowadzenie specjalistycznego poradnictwa”.

Ponadto, art. 46 wymienionej ustawy określa, że:

„1. Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

2. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.

3. Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii.

4. Poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.”.

Poradnictwo może być zorganizowanym systemem, posiadającym swoją strukturę organizacyjną lub może być działaniem samoistnym czasami przypadkowym w ujęciu systemowym. W obu jednak wypadkach, występują dwa zasadnicze podmioty a mianowicie: osoba doradzająca i podmiot korzystający do którego porada jest kierowana. Podmiot ten znajduje się zwykle w sytuacji trudnej lub kryzysowej, a udzielona porada ma pomóc przezwyciężyć trudną sytuację. Zależnie od wiedzy i doświadczenia doradzającego oraz zaangażowania i chęci współpracy podmiotu do którego porada jest kierowana sytuacje trudne ulegają rozwiązywaniu lub przynajmniej łagodzeniu.

W powiecie wołomińskim poradnictwo jest zorganizowane i realizowane, zależnie od gminy lub jednostki o ponadgminnym zasięgu, w bardzo różny sposób. Prowadzi je, w różnym zakresie i na różnym poziomie, wiele instytucji i jednostek oraz organizacji pozarządowych. Zapotrzebowanie określają zidentyfikowane problemy społeczne występujące na terenie gmin w obrębie powiatu. Jest ono realizowane zależnie od możliwości organizacyjnych, technicznych oraz finansowych w zakresie ponoszenia kosztów. Dlatego istotnym jest dokonanie przeglądu stanu obecnego na terenie powiatu i określenie koncepcji utworzenia sieci poradnictwa integrującej możliwości organizacyjne i finansowe wielu podmiotów w celu ujednoczenia w zakresie organizacyjnym i tematycznym. Powinno ono odpowiadać rzeczywistemu zapotrzebowaniu.

7. 1. Ośrodki Pomocy Społecznej

Ośrodki pomocy społecznej we wszystkich dwunastu gminach na terenie powiatu prowadzą poradnictwo zależnie od zapotrzebowania oraz możliwości kadrowych i finansowych. Najczęściej realizowane jest poradnictwo socjalne, psychologiczne, pedagogiczne, poradnictwo rodzinne.

Sposób organizacji, zakres i rodzaje realizowanego poradnictwa przez ośrodki pomocy społecznej przedstawia poniższa tabela:

Tabela 27 Sposób organizacji, zakres i rodzaje realizowanego poradnictwa przez OPS -y

Podmioty realizujące	Rodzaje realizowanego poradnictwa	Do kogo skierowane	Zakres	Sposób organizacji	Koszt
OPS DĄBRÓWKA	- Terapia uzależnień, - pomoc psychologiczna i pedagogiczna.	Osoby mające problemy z nadużywaniem alkoholu.	- Pomoc psychologiczna, pedagogiczna dla osób mających problemy z nadużywaniem alkoholu.	- Porozumienie podpisane z POIK, - spotkania z terapeutą ds. uzależnień	Zwroty kosztów dojazdu.
OPS STRACHÓWKA	- Porady socjalne - porady psychologiczne, - pomoc pedagogiczna.	Mieszkańcy gminy Strachówka.	- Porady dla osób z problemami opiekuńczo – wychowawczymi z dziećmi, - porady dla rodzin z problemem alkoholowym, - porady dla rodzin, w których dochodzi do przemocy.	Porady udzielane przez Pracowników Socjalnych w ramach pracy z rodziną, - porady POIK w Zielonce 2 razy w miesiącu w godzinach popołudniowych.	Porady pracowników GOPS-u bezpłatnie (w ramach wynagrodzenia) , - zwrot kosztów dojazdu dla pracowników POIK.
OPS POŚWIĘTNE	- Porady psychologiczne - porady terapeutyczne.	- Dzieci w szkołach, - osoby uzależnione i współuzależnione na terenie gminy.	- Porady psychologa obejmują zajęcia indywidualne z dziećmi i rodzicami, - porady terapeuty obejmują spotkania indywidualne z osobami uzależnionymi i współuzależnionymi	- psycholog przyjmuje w każdy czwartek miesiąca w godzinach 9:00 – 14:00, - terapeuta przyjmuje co drugi wtorek w miesiącu w godzinach 14:40 – 16:40	- 2010r. – 17 650 zł., - 2011r. – 15 000 zł., - 2012r. – 14 000 zł., - 2013r. – 14 080 zł., - 2014r. – 13 800 zł.
OPS JADÓW	W latach 2013 – 2014 mieszkańcy mieli możliwość skorzystania z porad rady prawnej. W pozostałych latach brak poradnictwa.	Mieszkańcy gminy Jadów.	Poradnictwo prawne.	W latach 2013 - 2014 radca prawny przyjmował interesantów 2 razy w miesiącu w OPS. Obecnie brak.	- środki na opłacenie rady prawnej pochodziły z LGD RW.
OPS KLEMBÓW	Poradnictwo psychologiczne	- osoby uzależnione od alkoholu oraz członkowie ich rodzin, - osoby objęte wsparciem GOPS i wymagające okresowego wsparcia w tej formie	Poradnictwo psychologiczne.	- poradnictwo realizowane jest 3 razy w miesiącu w godzinach 16 – 20 – psycholog zatrudniony na umowę zlecenie. - 2015 r. - 12 godzin poradnictwa psychologicznego miesięcznie (48 osób korzystających), - 2014 r. – 8 godzin poradnictwa miesięcznie (36 osób	- 2014r. – 6 720 zł. do 31.12.2014r., - 2015 r. – 6 720 zł. do 31.08.2015r.

				korzystających)	
OPS ZĄBKİ	- Poradnictwo psychologiczne, - poradnictwo rodzinne	Klienci OPS w Ząbkach	- Poradnictwo psychologiczne, - poradnictwo rodzinne	Poradnictwo udzielane jest na terenie miasta Ząbki.	brak danych
OPS KOBYŁKA	- praca socjalna	- osoby korzystające ze wsparcia OPS, - mieszkańcy miasta Kobyłka	Informacje dotyczące załatwiania spraw urzędowych, mieszkaniowych, bytowych, rozwiązywania problemów rodzinnych	Bezpośredni kontakt z pracownikami socjalnymi OPS w godzinach pracy urzędu	W kosztach działania OPS
OPS MARKI	- Poradnictwo rodzinne, - socjalne, - praca socjalna, - konsultacje, poradnictwo psychologiczne, - poradnictwo z zakresu prawa rodzinnego.	Osoby doznające przemocy, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, rodziny borykające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, osoby niepełnosprawne.	- Udzielanie informacji w zakresie obowiązującego prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, konsultacje dla ofiar przemocy, poradnictwo i konsultacje psychologa dziecięcego, poradnictwo dla par w kryzysie.	- Wg potrzeb, rejestracja telefoniczna, konsultacje ofiar przemocy raz w tygodniu na osobę, jedna godzina zegarowa, poradnictwo socjalne udzielane codziennie przez pracowników socjalnych OPS.	Usługa zlecona organizacji pozarządowej w roku 2015: 42 000 zł, pozostałe usługi w kosztach działania OPS.
OPS ZIELONKA	Brak danych.	Brak danych.	Brak danych.	Brak danych.	Brak danych.
OPS WOŁOMIN	- Poradnictwo socjalne, - poradnictwo rodzinne, - poradnictwo dla osób dotkniętych przemocą.	- Klienci OPS Wołomin, - mieszkańcy miasta i gminy Wołomin, korzystający z różnych form pomocy społecznej - osoby z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi - osoby narażone na przemoc, - osoby współpracujące z asystentem rodziny.	- Poradnictwo socjalne – pracownicy OPS, - poradnictwo asystenta rodzinnego.	- Porady udzielone przez osoby zatrudnione w OPS, - specjalista ds. rodziny, - porady udzielane przez pracowników socjalnych w ramach współpracy.	W kosztach działania OPS.
OPS RADZYMIN	Poradnictwo dla ofiar przemocy i osób współzależnych.	Do ofiar przemocy i współzależnych.	Brak danych.	Punkt konsultacyjny w GKRPA.	Brak danych.
OPS TŁUSZCZ	- Punkt Pomocy Dziecku i Rodzinie świadczy poradnictwo w zakresie:	- Do mieszkańców gminy Tłuszcz, korzystających z różnych form		- Poradnictwo zostało zorganizowane poza siedzibą OPS w Tłuszczu. Do	- Doradca zawodowy, prawnik, psycholog, logopeda, terapeuta

psychologicznym, prawnym, doradztwa zawodowego, logopedycznym, terapii neurorozwoju, terapii uzależnień dziecięcych, - OPS – poradnictwo socjalne, - KIS – poradnictwo prawne, socjalne (w tym grupa samopomocowa), psychologiczne i zawodowe, - Klub PIK – poradnictwo socjalne. Wszystkie powyższe Instytucje świadczą poradnictwo jako organ OPS-u.	<p>pomocy społecznej, w tym na okoliczność projektu systemowego pn. „Wyzwólmy w sobie energię”,</p> <p>- osoby z problemami opiekuńczo wychowawczymi ,</p> <p>- rodziny, które mają asystenta rodziny,</p> <p>- uczestnicy KIS</p> <p>- bezrobotni korzystający z pomocy społecznej,</p> <p>- wsparcie UTW do osób starszych 50+ oraz Klub Seniora – osoby starsze 70+.</p>	<p>powstania PPDiR wykorzystano zasoby lokalowe gminy w budynku Biblioteki Publicznej i Towarzystwa Ziemi Tłuszczańskiej. Jest to: - sala terapeutyczno – rehabilitacyjna,</p> <p>- pokój socjalny,</p> <p>- sala zabaw dla dzieci.</p> <p>KIS znajduje się w budynku prywatnym, stanowi własność dewelopera. Jest to duża sala szkoleniowa z dostosowanym sprzętem multimedialnym. Jest też 2 sala na prowadzenie poradnictwa specjalistycznego. UTW – zorganizowany w Klubie PIK.</p>	<p>neurorozwoju, terapeuta uzależnień dziecięcych – 67 718 zł. 71 gr. rocznie,</p> <p>- KIS – 70 152 zł. 17 gr. rocznie,</p> <p>- Ogółem koszt funkcjonowania PPDiR, KIS, UTW w 2014r. wyniósł 690 624 zł. 4 gr.</p>
--	---	---	--

Źródło: Dane ośrodków pomocy społecznej. Zestawienie własne

7. 2. Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zielonce

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zielonce realizuje działania pomocowo-wspierające również w formie poradnictwa – obejmuje ono konsultacje indywidualne, psychoterapię indywidualną, wsparcie psychologiczne, konsultacje w terenie (Dąbrówka, Strachówka), porady wychowawcze dla rodziców, porady prawne, mediacje, konsultacje psychologiczne dla par, warsztaty psycho-edukacyjne dla rodziców, grupę wsparcia z elementami psycho-edukacyjnymi, porady pracownika socjalnego, konsultacje specjalistyczne poza Ośrodkiem w Komisariacie Policji w Zielonce.

Tabela 28 Wszystkie spotkania ze specjalistami w POIK 2014 rok

Psycholog	Psychoterapeuta	Pedagog	Prawnik	Suma
316	477	75	48	916

Źródło: Dane Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Zielonce.

Tabela 29 Osoby korzystające z usług specjalistów w POIK 2014 rok

Specjalista	Psycholog	Psychoterapeuta	Pedagog	Prawnik
Rodzaj usługi				
Konsultacja indywidualna	67	61	24	48
dzieci	6	11	6	0
pary	4 (8os.)	1 (2os.)	0	0
Suma konsultacji	81	74	30	48

Źródło: Dane Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Zielonce.

Od listopada 2014 roku w Ośrodku prowadzone są mediacje, jedna rodzina została objęta tym działaniem.

W Powiatowym Ośrodku Interwencji Kryzysowej były kontynuowane spotkania w ramach grupy wsparcia z elementami psychoedukacyjnymi, zajęcia prowadzone były przez psychologa i pedagoga.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzi **Specjalistyczną Poradnię Rodzinną**, w której bezpłatnie można skorzystać z porad prawnych, psychologicznych i rodzinnych, poradnictwo jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów. Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii. Poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną. Do głównych aktywności Poradni możemy zaliczyć: konsultacje, diagnostyka, wsparcie, psychoterapia, terapia rodzinna, porady wychowawcze, interwencje kryzysowe, psychoterapia grupowa, psychoedukacja grupowa, konsultacje prawne, konsultacje psychiatryczne. Poradnia prowadzi pierwszy w Polsce program całodobowych dyżurów psychologicznych w ramach sytuacji kryzysowych na terenie powiatu. W roku 2014 w poradni specjalistycznej ze wsparcia prawnika skorzystało ponad 1145 osób.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie prowadzi szereg bezpłatnych szkoleń dla rodzin zastępczych np. „Jak zrozumieć nastolatka?”, warsztaty umiejętności wychowawczych dla rodziców.

W PCPR działa grupa wsparcia dla osób pełniących funkcję rodzin zastępczych niespokrewnionych, zawodowych niespokrewnionych i dyrektorów rodzinnych domów dziecka zamieszkałych na terenie powiatu wołomińskiego. Prowadzone są również konsultacje pedagogiczne i psychologiczne dla istniejących rodzin zastępczych.

7. 3. Powiatowe Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne

W ramach zorganizowanego poradnictwa działają w powiecie wołomińskim trzy Powiatowe Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne obejmujące swym zasięgiem oddziaływania wszystkie gminy powiatu. Poradnie te zgodnie z art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (t. j. Dz. U. z 2015r., poz. 2156, z późn. zm.) działają w systemie oświaty i udzielają dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu. Udzielają rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży.

Publiczne Powiatowe Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne m. in. zajmują się:

- ❖ psychologiczno-, pedagogiczno-, logopedycznym diagnozowaniem dzieci i młodzieży na terenie przedszkoli, szkół i poradni,
- ❖ udzielaniem dzieciom i młodzieży, a także rodzicom pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- ❖ realizowaniem zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki,
- ❖ wspieraniem opiekunów, wychowawców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych,
- ❖ organizowaniem i prowadzeniem wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych,

- ❖ orzekaniem o potrzebie nauczania indywidualnego lub kształcenia specjalnego,
- ❖ prowadzeniem terapii indywidualnej i grupowej,
- ❖ udzielaniem pomocy w wyborze zawodu, kierunku kształcenia,
- ❖ prowadzeniem działań w zakresie promocji zdrowia, profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania przemocy i wykluczeniu społecznemu,

wspierając w osiągnięciu kolejnych etapów rozwojowych oraz przewycięzaniu trudności szkolnych, wychowawczych, emocjonalnych i osobistych. Poradnie zatrudniają wysokokwalifikowaną kadrę psychologów, pedagogów o różnych specjalnościach. Liczba badań, porad, opinii i orzeczeń liczona jest w tysiącach.

Działania poradni początkowo skupiające się głównie na diagnozowaniu zdolności i możliwości dziecka, przeobrażały się zgodnie z oczekiwaniami społecznymi. Dzisiaj dotyczą także uczuć, doświadczeń, przeżywania i funkcjonowania w systemie rodzinnym, szkolnym i społecznym. Taki systemowy sposób myślenia i postrzegania klienta jest obecny w różnych obszarach pracy poradni. Wytycza on także potrzebę stałego doskonalenia i trenowania siebie w umiejętności rozumienia i pomagania innym. O należyтым spełnianiu misji Poradni świadczą informacje zwrotne, jakie otrzymują one od dzieci, młodzieży, rodziców, nauczycieli, przedstawicieli organu prowadzącego i nadzorującego placówki. Podmioty te dostrzegają i doceniają rolę, jaką pełnią poradnie w systemie edukacji i lokalnej społeczności, głównie w obszarze służenia dzieciom i ich rodzicom. Dostrzeganie osiągnięć Poradni jest równocześnie wyzwaniem dla całych zespołów specjalistów, do nowych, rosnących oczekiwań klientów.

Poradnie działają w systemie oświaty a zatem okresy sprawozdawczo-rozliczeniowe dotyczą lat szkolnych, a nie kalendarzowych, dlatego liczbowe porównania z innymi placówkami poza oświatowymi, sprawozdającymi w okresach lat kalendarzowych, nie są możliwe.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wołominie zatrudnia 16 pracowników merytorycznych oraz w ramach 3,3 etatu 4 pracowników administracyjnych i obsługi. Obejmuje swym zasięgiem działania gminy: Wołomin, Radzymin, Dąbrówka, Poświętne.

Poradnia udziela dzieciom, młodzieży, ich rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Pomaga w osiągnięciu kolejnych etapów rozwojowych jak też w przewycięzaniu trudności szkolnych, emocjonalnych, wychowawczych, pomocy w wyborze dalszego kształcenia i kłopotów osobistych. Personel poradni, stosuje zasady: działać, rozumieć, wspierać i pomagać. Każdy traktowany jest indywidualnie, ma zapewnioną dyskrecję. Misja poradni oparta jest o cel nadrzędny, jakim jest dobro Klienta poradni. W rejonie poradni, zamieszkuje około 20 500 dzieci w wieku od 0 do 19 lat, w tym ponad 17 000 uczniów.

Poradnia w latach szkolnych 2011-2015 przeprowadziła ogółem 14 052 badania diagnostyczne, w tym:

1. badań psychologicznych – 7362
2. badań pedagogicznych – 3600
3. badań logopedycznych – 1891
4. badań związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowania kształcenia i kariery zawodowej - 127

Po przeprowadzonych badaniach wydano 1628 opinii oraz wydano 1465 orzeczeń, w tym:

- a) orzeczenia dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim - 230
- b) orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego – 413
- c) orzeczenie dla dzieci z niepełnosprawnościami sprzężonymi – 160
- d) orzeczenia dla dzieci z autyzmem w tym z zespołem Aspergera - 324

Udzielono 1389 porad nauczycielom, pedagogom i psychologom szkolnym, 1467 porad rodzicom.

Specjaliści Poradni udzielili bezpośredniej pomocy dzieciom i młodzieży w 19047 przypadkach. W ramach bezpośredniej pomocy udzielanej dzieciom i młodzieży prowadzono m. in. następujące działania:

1. Porady bez badań – 2231,
2. Porady po badaniach przesiewowych – 1273 osób,
3. Zajęcia grupowe prowadzone w szkołach i placówkach oświatowych – uczestniczyło 7990 osób,
4. Zajęcia grupowe aktywizujące do wyboru kierunku kształcenia i zawodu – uczestniczyło – 2438 osób,
5. Inne formy pomocy grupowej – uczestniczyło 2581osób,
6. Inne formy pomocy indywidualnej – uczestniczyło 631 osób,
7. Inne zajęcia o charakterze terapeutycznym – uczestniczyło 662 osoby,
8. Indywidualne porady zawodowe na podstawie badań – 311 osób,
9. Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne – 296 osób,
10. Terapia logopedyczna – 281 osób.

Poradnia m. in. zamierza podjąć działania dotyczące doposażenia Poradni w nowe narzędzia diagnostyczne, nowoczesny sprzęt oparty na wyspecjalizowanej technologii komputerowej. Kontynuowane będzie doskonalenie kadry w zakresie wczesnego wspomaganie.

Planuje się wprowadzenie Integracji Sensorycznej dla dzieci z problemami przetwarzania sensorycznego. Baza rehabilitacyjna, którą będzie dysponować poradnia służyć będzie wszystkim mieszkańcom Wołomina i całego powiatu.

Stałym zadaniem jest podnoszenie standardu działalności diagnostycznej, terapeutycznej, profilaktycznej, wychowawczej, doradczej i edukacyjnej. Baza i wyposażenie poradni zapewnia warunki do sprawnej realizacji jej zadań statutowych.

Planowane jest rozszerzenie zakresu udzielanych usług poprzez uruchomienie zajęć doskonalących sprawność manualną i grafomotoryczną dzieci i młodzieży w różnym wieku.

W związku z tym, że duża liczba miejscowości usytuowana jest w znacznej odległości od poradni podejmowane będą działania dotyczące poprawy funkcjonowania dzieci w wiejskich przedszkolach, szkołach oraz środowisku rodzinnym.

Zadania te wymagają przenoszenia dużej ilości działań poradni w teren. Biorąc pod uwagę trudności z dojazdem do poradni, ze względu na odległość a także niejednokrotnie trudną sytuację materialną rodzin. Dzięki temu dzieci z zaburzeniami rozwojowymi mogą wcześniej być otoczone opieką psychologiczno-logopedyczną.

Podejmowane formy pomocy są dostosowywane do potrzeb klientów. Są różnorodne: porady, konsultacje, terapia, zajęcia psychoedukacyjne, w wyjątkowych sytuacjach badania diagnostyczne (badania z reguły wykonywane są w poradni ze względu na dobre warunki lokalowe i wyposażenie metodologiczne).

Zgodnie z zapotrzebowaniem środowiska na terenie przedszkoli i szkół prowadzone są przesiewowe badania logopedyczne.

Efektom tych badań jest wstępna diagnoza rozwoju mowy dziecka. Znaczna część dzieci ze stwierdzonym opóźnieniem rozwoju mowy bądź wadą wymowy objęta jest terapią na terenie poradni.

Inne działania podejmowane w terenie, zgodnie z oczekiwaniem klientów to systematycznie prowadzone przesiewowe badania psychologiczno-pedagogiczne w szkołach i przedszkolach.

W wyniku tych badań wyłaniane są dzieci z mikro-deficytami rozwojowymi wymagające pomocy korekcyjno-kompensacyjnej a także dzieci z ryzyka dysleksji, wadą

wymowy, zaburzeniami emocjonalnymi. Dzięki tym działaniom dzieci zagrożone niepowodzeniami szkolnymi wcześniej zostają objęte specjalistyczną pomocą, co ułatwia im start szkolny.

Znaczącą pomocą dla dzieci jest wykrywanie przez specjalistów poradni nie zdiagnozowanych dotychczas zaburzeń słuchu i wzroku, dzięki przesiewowym badaniom, które poradnia prowadzi pod patronatem Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu w Warszawie. Program „Widzę” i „Słyszę” wzbogacony został o multimedialną Platformą do badań zmysłów.

Widoczne jest rosnące zainteresowanie rodziców i nauczycieli badaniami przesiewowymi, o czym świadczą zgłaszane systematycznie wnioski przez nauczycieli, pedagogów i rodziców. Działania te będą kontynuowane i rozwijane w latach najbliższych.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Tuszczu zatrudnia 10 pracowników merytorycznych. Swym zasięgiem działania obejmuje gminy: Tuszcz, Jadów, Strachówka, Klembów. Poradnia dysponuje 9,5 etatami specjalistów. Liczba klientów z uwagi na większą świadomość społeczną, większą ilość dzieci z różnymi dysfunkcjami oraz znacznie rozszerzony zakres działań statutowych poradni wynikających z Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. z 2013r., poz. 199), stale wzrasta.

W latach szkolnych 2011/12 – 2013/14 przeprowadzono ogółem 3602 badania diagnostyczne, w tym:

1. Badań psychologicznych – 1305
2. Badań pedagogicznych – 752
3. Badań logopedycznych – 380
4. Badań przesiewowych 5-cio i 6-ciolatków – 1253
5. Badań przesiewowych słuchu programem multimedialnym „Słyszę” – 119

Po przeprowadzonych badaniach wydano 169 orzeczeń i 869 opinii.

Orzeczenia do nauczania specjalnego 93

Orzeczenia do nauczania indywidualnego 76

Udzielono 957 porad po przeprowadzonych badaniach, bez opinii pisemnej.

Udzielono 3118 porad bez badań.

W tym udzielono 707 porad nauczycielom, 1761 porad rodzicom i 33 porady uczniom.

W ramach bezpośredniej pomocy udzielanej dzieciom i młodzieży prowadzono następujące działania:

1. Terapia psychologiczna – 350 osób
2. Terapia pedagogiczna – 176 osób
3. Terapia logopedyczna – 486 osób
4. Terapia grupowa dla dzieci z trudnościami emocjonalnymi – 35 osób
5. Terapia dzieci z wadą słuchu – 2 osoby
6. Wspomaganie rodziny niesłyszącej przez cały analizowany okres – 3 osoby
7. Zajęcia ruchowe z dziećmi prowadzone według metody dr S. Godolart – 12 osób
8. Zajęcia profilaktyczno-wychowawcze prowadzone w szkołach – 114 osób
9. Zajęcia grupowe z zakresu orientacji zawodowej – 422 osoby
10. Trening Umiejętności Społecznych – 6 osób

Poradnia podejmuje także częste działania na terenie placówek oświatowych będących pod jej opieką. W okresie analizowanych 4 lat a szczególnie 3 ostatnich lat, pracownicy poradni 475 razy wychodzili w teren na różne zajęcia, spotkania z rodzicami, z nauczycielami, wychowankami - prelekcje, interwencje itp.

Analiza sprawozdań rocznych wskazuje na to, że do poradni zgłaszają się coraz młodsze dzieci, wymagające wielospecjalistycznej stymulacji rozwoju. W poradni pojawia się coraz

większa liczba dzieci z autyzmem lub całościowymi zaburzeniami rozwoju. W związku z tym należałoby zadbać o odpowiednią edukację tych dzieci, diagnozę i terapię przez wykwalifikowanych terapeutów. Wśród uczniów gimnazjów coraz częściej pojawia się problem samookaleczenia, używania dopalaczy, cyberprzemocy, nieletnich matek. Należy podjąć działania mające na celu podniesienie poziomu wiedzy młodzieży, rodziców, nauczycieli na temat zagrożeń i problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych, współżycia bez zabezpieczenia, stosowania przemocy w Internecie. Wskazane byłoby zwiększenie aktywności i zaangażowania społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania tym problemom poprzez organizowanie akcji społecznych, szkoleń i warsztatów dla osób powiązanych z tymi zagrożeniami.

Analiza danych będących w posiadaniu poradni z ostatnich czterech lat wskazuje, że osoby z gminy Strachówka stanowią niski procent wszystkich klientów poradni. Jedną z przyczyn jest problem komunikacyjny i duża odległość do poradni. Dlatego planuje się zintensyfikować działania i dostosować godziny pracy specjalistów, proponować wsparcie i badania przesiewowe na terenie szkół i przedszkoli, aby zwiększyć możliwość zapewnienia opieki psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z tego rejonu.

Poradnia posiada określone cele strategiczne i odpowiednie do ich realizacji rodzaje i kierunki działań jakie będzie podejmować w najbliższych latach. Cele te koncentrują się na działaniach związanych z zapobieganiem bezrobociu i polepszaniem jakości życia osób bezrobotnych i ich rodzin; poprawianiem jakości życia osób dotkniętą długotrwałą lub ciężką chorobą (np. autyzm u dzieci, choroby nowotworowe rodziców); wsparciem terapeutycznym i psychoedukacyjnym dla osób z niepełnosprawnością; niwelowaniem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych; podejmowaniem działań mających na celu ochronę nieletnich matek, zmniejszaniem stopnia używania przez dzieci i młodzież środków psychoaktywnych; wspieraniem w sytuacjach kryzysowych czy zapobieganiem zjawiskom przemocy w rodzinie.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zielonce zatrudnia 17 specjalistów na 16,5 etatach oraz dwu pracowników administracyjnych i obsługi. Swym zasięgiem działania obejmuje placówki oświatowe gmin: Zielonka, Ząbki, Marki, Kobyłka.

W poradni prowadzone są na bieżąco badania, wizyty diagnostyczne, porady i konsultacje zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami. Raz w tygodniu przez cały rok prowadzona jest terapia, gdyż tylko systematyczna, stała terapia może gwarantować zmianę i skuteczne, w miarę szybkie, postępy.

Obecnie kadra poradni pracuje w 40 placówkach publicznych i około 30 niepublicznych w swoim rejonie (liczba ta jest zmienna i dotyczy głównie przedszkoli niepublicznych). We wszystkich placówkach zatrudnieni są specjaliści szkolni (psycholodzy, pedagodzy, terapeuci pedagogiczni, logopedzi), jednak zajmują się oni głównie udzielaniem bieżącej pomocy a nie diagnozowaniem. Pomoc pedagogiczna udzielana w placówkach (logopedyczna, terapia pedagogiczna) odbywa się przeważnie grupowo i dlatego zajęcia prowadzone przez pracowników poradni cieszą się dużym powodzeniem.

Rejon działania poradni zwiększa się systematycznie z roku na rok. Zwłaszcza dynamicznie rozwijające się miasta Ząbki i Marki są dużym wyzwaniem dla pracowników poradni. Czas oczekiwania na badanie psychologiczno-pedagogiczne wynosi średnio 3 miesiące, liczba miejsc na stałą terapię logopedyczną, pedagogiczną, psychologiczną, integracji sensorycznej jest ograniczona. Bardzo oblegane są zajęcia terapii integracji sensorycznej i psychomotoryki. Średni czas oczekiwania na miejsce wynosi półtora roku. Rodzice, którzy osiedlają się w nowobudowanych osiedlach to ludzie wykształceni, świadomi swoich praw i oczekujący szybkiej pomocy i interwencji, mający wiedzę o dostępnych na rynku nowoczesnych metodach diagnozy i terapii, takich jak terapia słuchowa Tomatisa, biofeedback, metoda Warnkego.

Tabela 30 Liczba dzieci znajdujących się pod opieką Poradni

Lata	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Liczba dzieci łącznie	20 785	21 429	21 714
Liczba placówek łącznie	53	62	77

Źródło: Dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Zielonce. Zestawienie własne.

Z powyższych danych liczbowych wynika, że z łącznej liczby dzieci podział wiekowy dzieci przebiega m. in. następująco:

- ❖ w wieku 0-3 r.ż. - 5184
- ❖ przedszkola - 4456
- ❖ szkoła podstawowa - 6731
- ❖ gimnazjum - 2776
- ❖ szkoły specjalne - 31
- ❖ ponadgimnazjalne - 575
- ❖ MOS - 232

Poradnia w Zielonce nie ma wskazania Kuratora Oświaty do wydawania orzeczeń dotyczących autyzmu i Zespołu Aspergera. Takie orzeczenia wydaje Poradnia w Wołominie. Po otrzymaniu orzeczenia dzieci wracają na terapię, do poradni w Zielonce. Ze względu na dużą liczbę dzieci zgłaszających się z objawami ze spectrum autyzmu zasadne jest powołanie drugiej placówki w powiecie, mającej uprawnienia do wydawania przedmiotowych orzeczeń. Zespół Orzekający w Poradni w Zielonce systematycznie kształci się, aby uzyskać wskazanie Kuratora Oświaty w tym zakresie.

Według danych Poradni ilość odbytych porad i konsultacji w latach 2010 – 2014 kształtowała się następująco:

1. Porady psychologiczne – 1491
 2. Konsultacje pedagogiczne – 240
 3. Konsultacje logopedyczne – 209
 4. Porady pod kątem wyboru zawodu – 39
- Liczba wizyt diagnostycznych:
1. Diagnozy psychologiczne – 1421
 2. Badania psychologiczne – 1156
 3. Wizyty diagnostyczne psychologiczne – 122
 4. Diagnozy pedagogiczne – 915
 5. Badania pedagogiczne – 717
 6. Wizyty diagnostyczne pedagogiczne – 57
 7. Badania sondażowe w klasach I-III – 873
 8. Wizyty diagnostyczne logopedyczne – 148
 9. Diagnozy dotyczące zaburzeń integracji sensorycznej – 45
 10. Konsultacje lekarskie na potrzeby zespołu orzekającego – 634
- Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie:
1. kształcenia specjalnego – 146
 2. nauczania indywidualnego – 435
 3. wczesnego wspierania rozwoju – 116
 4. indywidualnego przygotowania przedszkolnego – 4

Ze względu na duże zapotrzebowanie i jednocześnie ograniczoną liczbę miejsc na konsultacje i porady psychologiczne w poradni został uruchomiony Telefon Informacyjno-Konsultacyjny, pod którym dwa razy w tygodniu dyżuruje psycholog – udzielono 52 porad. Poradnia prowadzi warsztaty dla dzieci pozwalających na uczeniu identyfikowania różnego rodzaju emocji, umiejętności współpracy w grupie, wyrażania emocji. Dla dzieci prowadzone są również zajęcia stymulujące funkcje słuchowe i wzrokowe, terapia psychomotoryczna,

warsztaty ortograficzne. Znaczna część zajęć grupowych o charakterze warsztatowym lub terapeutycznym jest organizowana dla dzieci z rodzicami lub opiekunami czy dla dzieci i ich mam.

Poradnia posiada określone cele strategiczne i właściwe dla nich kierunki działań na najbliższe lata. Cele strategiczne dotyczą m. in. wczesnej diagnozy zaburzeń rozwoju, wykrywania niepełnosprawności u dzieci, zapobieganiu niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży czy wsparcia rodzin w kryzysie.

Wszystkie Powiatowe Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne realizowały zadania profilaktyczne również w ramach:

- ❖ Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Wołomińskiego na lata 2012 – 2015,
- ❖ Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych oraz Przestrzegania Praw Osób Niepełnosprawnych na lata 2013 – 2015 dla Powiatu Wołomińskiego.

7. 4. Powiatowy Urząd Pracy – poradnictwo zawodowe

Powiatowy Urząd Pracy oraz filie Urzędu wykonują zadania związane z organizacją i realizacją poradnictwa zawodowego dla osób bezrobotnych.

Do doradców zawodowych zatrudnionych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wołominie oraz filiach w Tłuszczu i Radzyminie zgłasza się wiele osób. Mogą one korzystać z m.in. rozmów wstępnych oraz rozmów indywidualnych z doradcami zawodowymi. Podczas tych spotkań bezrobotni współdziałali z doradcą zawodowym w rozwiązywaniu problemów związanych w szczególności z poszukiwaniem pracy.

Z indywidualnego poradnictwa zawodowego, które skierowane było do osób mających trudności ze znalezieniem pracy i potrzebujących wsparcia w dokonaniu właściwej analizy swoich możliwości na rynku pracy skorzystało:

- ❖ w 2012 roku - 2 204 osoby.
- ❖ w 2013 roku - 2 303 osoby
- ❖ w 2014 roku - 1 511 osób

W trakcie porad poszukiwane były i rozważane możliwe rozwiązania, które mogłyby poprawić sytuację osoby na rynku pracy.

Wśród osób korzystających z porad indywidualnych można wyróżnić:

- ❖ osoby ubiegające się o przyznanie środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej (w celu określenia predyspozycji przedsiębiorczych doradcy zawodowi korzystali z *Kwestionariusza Uzdolnień Przedsiębiorczych*)
- ❖ osoby zainteresowane szkoleniami, zarówno grupowymi jak i indywidualnymi;
- ❖ osoby objęte IPD;
- ❖ osoby mające trudności z określeniem predyspozycji zawodowych (w celu określenia predyspozycji zawodowych doradcy wykorzystywali testy m.in. *Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych* oraz *Wielowymiarowy Kwestionariusz Preferencji*).

W ramach takich spotkań uściślano formy wsparcia, ustalano terminy realizacji zaplanowanych działań, a także weryfikowano wykonanie działań zaplanowanych do samorealizacji.

Zadaniem doradców jest również badanie cech przedsiębiorczych osób ubiegających się o dofinansowanie na otwarcie własnej działalności gospodarczej. W tym celu odbywają się spotkania z osobami bezrobotnymi, które planują założenie własnej działalności

gospodarczej i starają się o przyznanie im dofinansowania na ten właśnie cel. Doradcy zawodowi w trakcie porad indywidualnych przeprowadzili

- ❖ w 2012 roku - 212 badań testowych
- ❖ w 2013 roku - 246 badań testowych
- ❖ w 2014 roku - 234 badania testowe.

Podczas rozmów indywidualnych bezrobotni przedstawiają motywy założenia własnej firmy, jak również opisują zakres przyszłego przedsięwzięcia. Celem spotkań jest również określenie predyspozycji przedsiębiorczych bezrobotnych przy pomocy *Kwestionariusza Uzdolnień Przedsiębiorczych* oraz *Wielowymiarowego Kwestionariusza Preferencji*.

W ramach informacji zawodowej w 2012r. przeprowadzono 251 informacyjnych spotkań grupowych, w których wzięło udział 5473 osób z czego 72 osób posiadało orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. W 2013 roku przeprowadzono 276 informacyjnych spotkań grupowych, w których wzięło udział 4894 osoby w tym 227 osób posiadało orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. W 2014r. przeprowadzono 164 informacyjne spotkania grupowe, w których wzięło udział 1920 osób w tym 45 osób posiadało orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.

Na spotkaniach informacyjnych grupowych doradcy zawodowi przekazywali osobom zarejestrowanym ofertę urzędu skierowaną do osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Przedstawiane były usługi urzędu m.in. poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, możliwość szkoleń oraz podwyższania kwalifikacji a także działania skierowane do osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Z informacji indywidualnej skorzystało:

- ❖ w 2012 roku 93 osoby,
- ❖ w 2013 roku 57 osób,
- ❖ w 2014 roku 80 osób.

Ponadto doradcy zawodowi Urzędu Pracy współpracowali z placówkami edukacyjnymi: Gimnazjum w Tuszczu, Gimnazjum w Klembowie, Zespołem Szkół w Ostrówku, Zespołem Szkół w Starych Żałubicach, Gimnazjum w Dąbrówce, Zespołem Szkół Terenów Zieleni w Radzyminie oraz Publicznym Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II w Żąbkach. Przeprowadzili tam zajęcia z zakresu orientacji zawodowej, poradnictwa zawodowego oraz zawodoznawstwa dla uczniów. Określali wraz z uczniami ich predyspozycje zawodowe, zainteresowania, umiejętności i cechy charakteru. Udzielali informacji o zawodach zwykłych i niższych, a także scharakteryzowali różne możliwości dalszego kształcenia.

Od 2006 roku Powiatowy Urząd Pracy w Wołominie wraz z Zespołem Szkół Ekonomicznych im. S. Staszica organizuje Powiatowy Dzień Planowania Kariery Zawodowej. Podczas spotkania, Liderzy Klubów Pracy wraz z doradcami zawodowymi prowadzili warsztaty dotyczące planowania kariery zawodowej skierowane do uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych z powiatu wołomińskiego.

Zadania z zakresu doradztwa zawodowego wykonywane są przez pracowników, którzy posiadają odpowiednie, specjalistyczne wykształcenie, uprawnienia do przeprowadzania testów oraz doświadczenie zawodowe. Niestety, liczba doradców zawodowych jest zdecydowanie niewystarczająca do potrzeb. Wg danych MPiPS za 2014 rok średnio w kraju na jednego doradcę zawodowego przypadało 863 osoby bezrobotne, w powiecie wołomińskim było to 1162 osoby. Aby dorównać do średniej krajowej za rok 2014 należałoby zatrudnić dodatkowo w PUP co najmniej trzech doradców zawodowych.

7. 5. Powiatowy Rzecznik Konsumentów – poradnictwo konsumenckie

Rzecznik Konsumentów wykonuje swoje zadania na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 184 z późn. zm.).

Do zadań Rzecznika Konsumentów należy:

- ❖ Zapewnienie bezpłatnego poradnictwa konsumenckiego i informacji prawnej w zakresie ochrony interesów konsumentów,
- ❖ Prowadzenie działań o charakterze edukacyjno-informacyjnym,
- ❖ Występowanie do przedsiębiorców w sprawach ochrony praw i interesów konsumentów,
- ❖ Składanie wniosków w sprawie stanowienia i zmiany przepisów prawa miejscowego w zakresie ochrony interesów konsumentów,
- ❖ Współdziałanie z UOKiK, organami Inspekcji Handlowej oraz organizacjami konsumenckimi i innymi instytucjami w zakresie ochrony konsumentów.

Ponadto, Rzecznik Konsumentów może w szczególności wytaczać powództwa na rzecz konsumentów oraz wstępować, za ich zgodą, do toczącego się postępowania w sprawach o ochronę interesów konsumentów.

Rzecznik Konsumentów pozostaje również uprawniony do podejmowania działań wynikających z:

- ❖ art. 479 (38) Kpc (niedozwolone postanowienia umowne),
- ❖ ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym,
- ❖ art. 42 ust. 1 pkt 3 uokik (występowanie w sprawach o wykroczenia na szkodę konsumentów),
- ❖ art. 42 ust. 5 uokik w zw. z art. 63 Kpc (przedstawianie sądowi istotnego poglądu dla sprawy).

Powiatowy Rzecznik Konsumentów w Wołominie udziela pomocy prawnej wyłącznie Konsumentom którzy zamieszkują powiat wołomiński.

Powiatowy Rzecznik Konsumentów w Wołominie występuje do przedsiębiorcy dopiero po wyczerpaniu przez konsumenta drogi postępowania reklamacyjnego.

Zgodnie z art. 22¹ Kodeksu cywilnego za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Zatem, za sprawę konsumencką, która może być przedmiotem działań rzecznika, należy uznać wyłącznie sprawę wynikającą z relacji cywilno-prawnych między konsumentem i przedsiębiorcą.

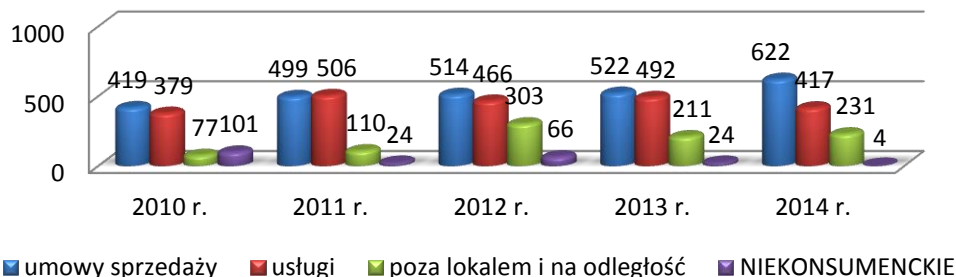
Niżej zaprezentowane wykresy obrazują, jak w latach 2010-2014 zmienił się udział wystąpień oraz poradnictwa konsumenckiego udzielanego przez Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Wołominie.

Jak wynika z przedstawionych poniżej informacji następuje rokroczny wzrost spraw w zakresie których rzecznik realizuje swoje zadania w ramach bezpłatnego poradnictwa konsumenckiego i informacji prawnej oraz wystąpień.

Począwszy od roku 2012, zaobserwować można znaczny wzrost problemów w kategorii umów zawieranych w formie poza lokalem i na odległość.

Wykres 7 Ilość udzielonych porad i informacji prawnych w zakresie ochrony konsumentów w latach 2010-2014

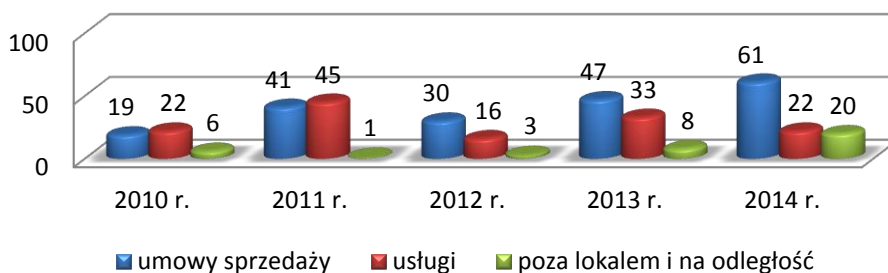
Ilość udzielonych porad i informacji prawnych w zakresie ochrony konsumentów w latach 2010-2014

Źródło: Dane Powiatowego Rzecznika Konsumentów Powiatu Wołomińskiego.

Wykres 8 Wystąpienia do przedsiębiorców w sprawie ochrony interesów konsumentów w latach 2010 – 2014

Wystąpienia do przedsiębiorców w sprawie ochrony interesów konsumentów w latach 2010-2014

Źródło: Dane Powiatowego Rzecznika Konsumentów Powiatu Wołomińskiego.

Powiatowy Rzecznik Konsumentów radzi i pomaga mieszkańcom powiatu w następujących problemach:

- ❖ jak skutecznie reklamować towary konsumpcyjne;
- ❖ na co zwracać uwagę przed zawarciem umowy z przedsiębiorcą;
- ❖ czy umowa, którą podpisałeś jest dla Ciebie korzystna;
- ❖ jakie prawa Ci przysługują;
- ❖ co możesz zrobić, aby bronić swoich interesów;
- ❖ jakie inne instytucje prokonsumenckie mogą udzielić Ci pomocy.

Powiatowy Rzecznik Konsumentów radzi i pomaga Konsumentom mającym problem:

- ❖ ze sprzedawcą, który niesłusznie odrzucił Twoją reklamację;
- ❖ z akwizytorem;
- ❖ z fachowcem, który źle wykonał zleconą mu usługę;
- ❖ z operatorem usług telekomunikacyjnych;
- ❖ z organizatorem turystyki;
- ❖ z deweloperem;
- ❖ z bankiem;
- ❖ z przewoźnikiem;
- ❖ albo inną sprawą konsumencką.

7. 6. Nieodpłatna pomoc prawna

Poradnictwo w gminach powiatu wołomińskiego świadczone jest również w formie nieodpłatnej pomocy prawnej od 1 stycznia 2016 roku na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej (Dz. U. z 2015 r., poz. 1255). W powiecie powstało i działa dziesięć punktów nieodpłatnej pomocy prawnej. W gminach: Dąbrówka, Marki, Tuszcz i Zielonka pomoc prawną świadczą adwokaci i radcy prawni na mocy porozumień samorządu powiatowego z Okręgową Radą Adwokacką w Warszawie oraz Okręgową Izbą Radców Prawnych w Warszawie. W gminach: Jadów, Klembów, Poświętne, Radzymin, Strachówka i Wołomin punkty prowadzone są przez organizację pozarządową Fundację SPEKTRUM z Wołomina, z którą umowę po rozstrzygnięciu konkursu podpisał Zarząd Powiatu Wołomińskiego.

Uprawnione do korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej są osoby:

- ❖ które w okresie ostatnich 12 miesięcy przyznano świadczenie z pomocy społecznej i nie wydano decyzji o zwrocie nienależnie pobranego świadczenia,
- ❖ posiadające ważną Kartę Dużej Rodziny,
- ❖ uznane za kombatantów i będące ofiarami represji wojennych i okresu powojennego,
- ❖ weterani,
- ❖ przed 26 rokiem życia,
- ❖ po 65 roku życia,
- ❖ które w wyniku klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej znajdują się w sytuacji zagrożenia lub poniosły straty.

Nieodpłatna pomoc prawna obejmuje: prawo pracy, prawo cywilne, sprawy karne, sprawy administracyjne, ubezpieczenia społeczne, sprawy rodzinne, przygotowanie do rozpoczęcia działalności gospodarczej oraz prawo podatkowe z wyłączeniem spraw podatkowych dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej.

8. PIECZA ZASTĘPCZA

Jeżeli dziecko nie może wychowywać się w rodzinie biologicznej, niezbędne staje się stworzenie zastępczych form, które zapewnią mu opiekę i wychowanie. Wszystkie działania prowadzone w powiecie wołomińskim w ramach pieczy zastępczej, służą rekonstrukcji utraconego domu rodzinnego poprzez rozbudowę rodzinnych form opieki zastępczej, a w szczególności zawodowych i niezawodowych rodzin zastępczych.

Zadaniem pieczy zastępczej realizowanej na szczeblu powiatu, jest praca w ramach posiadanych kompetencji z dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej lub pieczy instytucjonalnej. W kompetencji gmin pozostaje praca z rodziną biologiczną dzieci umieszczonych w pieczy. Obecnie podstawy prawne oraz podstawowe zasady funkcjonowania polskiego systemu pieczy nad dzieckiem regulują m.in. następujące akty prawne:

- ❖ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 2009r. Nr 114, poz. 946),
- ❖ Konwencja o Prawach Dziecka (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526, z późn. zm.),
- ❖ ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 575.)
- ❖ ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2016 r. poz. 406),
- ❖ ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015r. poz. 163 z późn. zm.).

Podstawowym narzędziem działania systemu wspierania rodziny jest praca z rodziną. Jest ona ważna od momentu przeżywania przez rodzinę pierwszych trudności oraz niezbędna wówczas, gdy w rodzinie ma miejsce poważny kryzys, zagrażający dobru dziecka. Rodzina, w wyniku podjętej z nią pracy powinna osiągnąć zdolność prawidłowego funkcjonowania na tyle, aby bezpieczeństwo dzieci nie było zagrożone. Zadaniem na poziomie gminy jest praca z rodziną, która jest prowadzona głównie w formie usług asystenta rodziny, natomiast pomoc w opiece i wychowaniu prowadzona jest w formie:

- ❖ placówek wsparcia dziennego,
- ❖ rodzin wspierających.

Oprócz działań o charakterze profilaktycznym, mających na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym, prowadzone są działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem. W przypadku gdy rodzice, pomimo udzielonego im wsparcia, nie mogą zapewnić dziecku opieki i wychowania, obejmuje się je jedną z form pieczy zastępczej – rodzinnej lub instytucjonalnej. Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowywania przez rodziców. Piecza zastępcza powinna mieć charakter jedynie okresowy i wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, zmierzać do integracji dziecka z jego rodziną. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka następuje po uzyskaniu zgody, odpowiednio, rodziców zastępczych albo prowadzącego rodzinny dom dziecka. Dziecko pozostaje w pieczy zastępczej do osiągnięcia pełnoletności lub, jeżeli się uczy, do 25 roku życia.

Formy pieczy zastępczej:

- rodzinne formy pieczy zastępczej:
- ❖ rodziny zastępcze spokrewnione (tworzą je wstępni (dziadkowie) i rodzeństwo dziecka),
- ❖ rodziny zastępcze niezawodowe (tworzą je osoby niespokrewnione z dzieckiem oraz krewni nie będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka),

- ❖ rodziny zastępcze zawodowe, w tym: zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego (w której umieszcza się dziecko do czasu unormowania jego sytuacji, nie dłużej jednak niż na okres 4 miesięcy) i zawodowa specjalistyczna (w której umieszcza się dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności lub małoletnie matki z dziećmi lub dzieci umieszczone na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz. U. z 2014r., poz. 382, z późn. zm.)
- ❖ rodzinne domy dziecka.
- instytucjonalne formy pieczy zastępczej:
- ❖ placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- ❖ regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
- ❖ interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

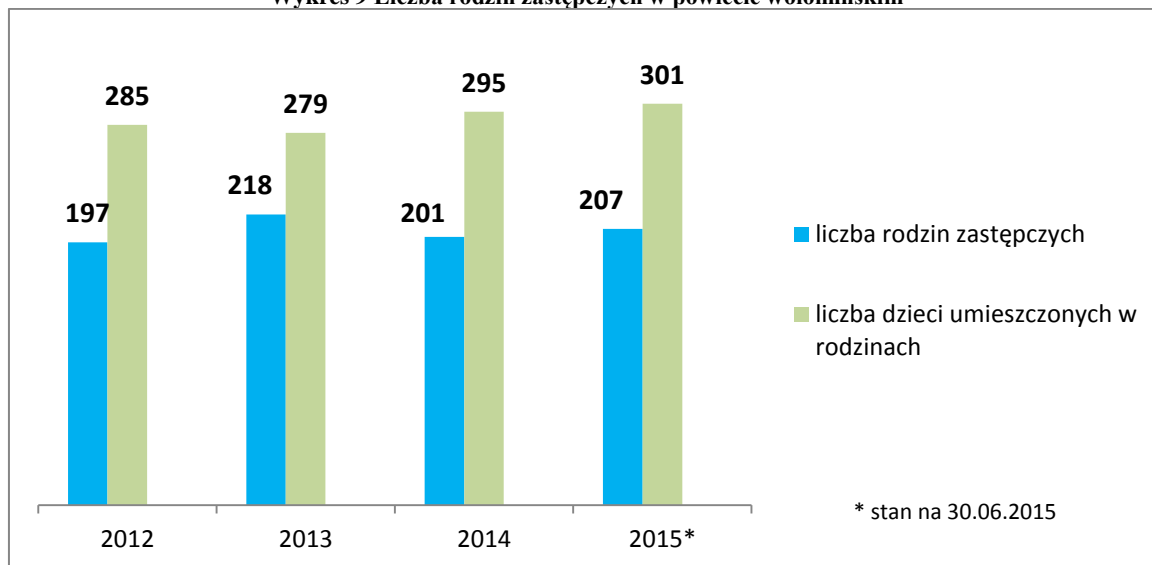
Pieczę zastępczą zapewnia powiat, a realizatorem tych zadań jest przede wszystkim powiatowe centrum pomocy rodzinie, które odpowiada m.in. za:

- ❖ przyznawanie świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- ❖ pomoc przyznawaną osobom usamodzielnianym,
- ❖ finansowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- ❖ szkoleń dla osób sprawujących pieczę zastępczą.

Rodzina zastępcza jest częścią rozległego systemu na rzecz pomocy dziecku i jego rodzinie. System ten tworzy zarówno rodzina zastępcza, rodzinny dom dziecka, placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej, organizator rodzinnej pieczy zastępczej, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, jak i rodzina biologiczna oraz asystent rodziny, a także sąd decydujący o losie dziecka, kurator oraz inne instytucje świadczące pomoc na rzecz dziecka i rodziny w kryzysie (organizacje pozarządowe, powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej).

W powiecie wołomińskim w latach 2012-2015 liczba rodzin zastępczych była następująca:

Wykres 9 Liczba rodzin zastępczych w powiecie wołomińskim

Źródło: Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie.

Analizując powyższe dane można zauważyć niewielkie wahania w liczbie rodzin zastępczych. W roku 2013 nastąpił wzrost w stosunku do roku 2012 (o 21 rodzin) przy jednoczesnym spadku liczby dzieci umieszczonych w rodzinach (o 6-ro dzieci). W roku 2014 nastąpił spadek liczby rodzin zastępczych (o 11 rodzin w stosunku do 2013r.) ale wzrosła liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych (o 16-ro dzieci w porównaniu z 2013r.). Dane na 30.06.2015r. wskazują na niewielki wzrost zarówno liczby rodzin jak i dzieci umieszczonych w tych rodzinach.

Szczegółową liczbę rodzin i dzieci umieszczonych w rodzinach w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31 Formy rodzinnej pieczy zastępczej z uwzględnieniem liczby rodzin oraz liczby dzieci

Forma rodzinnej pieczy zastępczej	Wyszczególnienie	Lata			
		2012	2013	2014	2015 (na 30.06.15)
RODZINY SPOKREWNIONE Z DZIECKIEM	Liczba rodzin	112	123	119	123
	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	134	141	148	152
	Dzieci posiadające orzeczenia o niepełnosprawności*	8	12	10	12
RODZINY ZASTĘPCZE NIEZAWODOWE	Liczba rodzin	77	87	74	77
	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	109	106	97	101
	Dzieci posiadające orzeczenia o niepełnosprawności*	9	19	16	15
RODZINY ZASTĘPCZE ZAWODOWE	Liczba rodzin	8	6	5	4
	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	42	19	26	25
	Dzieci posiadające orzeczenia o niepełnosprawności	11	4	4	5
RODZINNY DOM DZIECKA	Liczba rodzin	0	2	3	3
	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	0	13	24	23
	Dzieci posiadające orzeczenia o niepełnosprawności*	0	7	7	7

Źródło: Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie

Na terenie powiatu wołomińskiego funkcjonują 4 placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego, (które według nazewnictwa ustawy o pomocy społecznej były rodzinnymi domami dziecka) i jedna placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego.

Tabela 32 Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych

Rok	Liczba dzieci w ciągu całego roku w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego	Liczba dzieci w ciągu całego roku w 4 placówkach opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego
2012	42	24
2013	41	31
2014	36	29

Źródło: Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie

Powodów umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest wiele - nałóg rodziców, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, porzucenie dziecka, bezdomność, ciężka, uniemożliwiająca opiekę nad dzieckiem choroba, śmierć, pobyt w zakładzie karnym, przemoc – to najczęstsze przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej. Szczegółowe przyczyny umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej na dzień 30.12.2014r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 33 Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z podziałem na przyczynę ich umieszczenia. Stan na dzień 31.12. 2014 r.

Przyczyna umieszczenia pieczy zastępczej	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych			Liczba dzieci w rodzinnych domach dziecka
			ogółem	w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego	w tym pełniących funkcję specjalistyczną	
Sieroctwo	16	20	0	0	0	0
Pólsieroctwo	22	7	0	0	0	0
Uzależnienia rodziców, w tym:	39	35	14	2	0	8
od alkoholu	34	33	14	2	0	8
Przemoc w rodzinie	0	2	1	0	0	1
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	49	25	7	3	0	11
Niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców	7	7	1	0	0	2
Długotrwała lub ciężka choroby co najmniej jednego z rodziców	7	0	2	0	0	1
Nieodpowiednie warunki mieszkaniowe	1	0	0	0	0	1
Pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa)	1	0	0	0	0	0
inne	6	1	1	0	0	0

Źródło: Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie.

Jak wynika z powyższej tabeli najczęstszym powodem umieszczania dzieci w pieczy zastępczej jest uzależnienie rodziców (96 przypadków), w tym w 92,7% przypadków jest to uzależnienie od alkoholu. Następną najczęstszą przyczyną, w kolejności liczby przypadków (92), jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Kolejnymi, rzadszymi przypadkami, przyczyn są sieroctwo (36) oraz pólsieroctwo (29).

Zatem, przeciwdziałanie uzależnieniom głównie od alkoholu oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych powinny być jednym z głównych kierunków działania wszystkich podmiotów zajmujących się pracą z rodzinami naturalnymi.

Warto również zauważyć, że przyczyna jaką jest pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa) wystąpiła 1 raz na 287 wszystkich przypadków umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

9. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Niepełnosprawność jest szczególnie ważnym problemem społecznym, ograniczającym funkcjonowanie na wielu płaszczyznach. Nie ma jednej powszechnie uznanej definicji niepełnosprawności. Światowa Organizacja Zdrowia przyjmuje, że do osób niepełnosprawnych zaliczają się osoby, z długotrwałą obniżoną sprawnością fizyczną, umysłową, intelektualną lub sensoryczną, która w interakcji z różnymi barierami może ograniczać ich pełne i efektywne uczestnictwo w życiu społecznym na równych zasadach z innymi obywatelami.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) wprowadza także, następujące pojęcia niepełnosprawności, uwzględniając stan zdrowia człowieka. **Niesprawność (impairment)** - każda utrata sprawności lub nieprawidłowość w budowie czy funkcjonowaniu organizmu pod względem psychologicznym, psychofizycznym lub anatomicznym. **Niepełnosprawność (disability)** - każde ograniczenie bądź niemożność (wynikające z niesprawności) prowadzenia aktywnego życia w sposób lub zakresie uznawanym za typowe dla człowieka. **Ograniczenia w pełnieniu ról społecznych (handicap)** - ułomność określonej osoby wynikająca z niesprawności lub niepełnosprawności, ograniczająca lub uniemożliwiająca pełną realizację roli społecznej odpowiadającej wiekowi, płci oraz zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami.

W Polsce funkcjonują co najmniej dwie definicje dotyczące osób niepełnosprawnych. Pierwsza, wynika z przepisów prawa i dotyczy prawnej podstawy kwalifikacji do grupy osób niepełnosprawnych. Natomiast druga, dużo szersza stosowana jest w statystyce GUS.

Zgodnie z przepisami art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t. j. Dz. U. z 2011 r., Nr 127, poz. 721, z późn. zm.) „niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy”.

Definicja statystyczna, inaczej niepełnosprawność biologiczna jest szerszym pojęciem, gdyż oprócz osób niepełnosprawnych prawnie zalicza również osoby, które orzeczenia o niepełnosprawności nie posiadają, lecz deklarują, że mają ograniczenia w wykonywaniu wybranych czynności.

System prawny osób niepełnosprawnych oparty jest na wspomnianej ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Ustawa określa trzy stopnie niepełnosprawności:

- ❖ znaczny,
- ❖ umiarkowany,
- ❖ lekki.

Stopień niepełnosprawności osoby zainteresowanej orzeka się na czas określony lub na stałe. Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydaje się osobie, która ukończyła 16 rok życia.

➤ Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osoby: niezdolne do pracy, albo zdolne do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej. Zaliczenie do znacznego stopnia niepełnosprawności możliwe jest wówczas, gdy u osoby starającej się o orzeczenie niepełnosprawności występują jednocześnie ograniczenia w wykonywaniu zatrudnienia i konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy.

➤ Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osoby: z naruszoną sprawnością organizmu niezdolne do pracy albo zdolne do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagające czasowej albo częściowej pomocy innych osób w pełnieniu ról społecznych.

- Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osoby:

o naruszonej sprawności organizmu powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną mające ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności, orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień pozwala korzystać z wielu form pomocy, m. in.:

- ❖ w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia – możliwość uzyskania odpowiedniego zatrudnienia (w tym w zakładach aktywności zawodowej i zakładach pracy chronionej), możliwość uczestnictwa w szkoleniach (w tym specjalistycznych), korzystania ze ściśle określonych przywilejów pracowniczych (m. in.: prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego, dłuższej przerwy w pracy, krótszego wymiaru czasu pracy), dofinansowanie działalności gospodarczej lub rolniczej;
- ❖ w zakresie rehabilitacji społecznej – możliwość uczestniczenia w terapii zajęciowej realizowanej w warsztatach terapii zajęciowej oraz możliwość uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych;
- ❖ dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby;
- ❖ ulgi w podatkach, zniżki w komunikacji,
- ❖ usługi socjalne, opiekuńcze, terapeutyczne i rehabilitacyjne świadczone przez instytucje pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki;
- ❖ uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego i innych świadczeń rodzinnych (np. dodatków do zasiłku rodzinnego związanych z niepełnosprawnością) oraz do zasiłku stałego z pomocy społecznej.

9. 1. Osoby niepełnosprawne w powiecie wołomińskim

Dokładna liczba osób niepełnosprawnych w Polsce nie jest znana. Szacuje się, że około 12% społeczeństwa stanowią osoby niepełnosprawne. W powiecie wołomińskim mieszka ponad 230 tys. osób, a zatem w tym przypadku jest to około 28 tys. osób niepełnosprawnych. Z danych GUS wynika, że około 53% ogółu niepełnosprawnych stanowią kobiety. Brak jest natomiast aktualnych danych uwzględniających powiat wołomiński, a co za tym idzie miarodajnych statystyk.

Dane o osobach niepełnosprawnych w powiecie wołomińskim (podobnie jak w innych rejonach Polski) są niejednorodne. Wynika to z faktu istnienia odrębnych systemów orzekania o niepełnosprawności. Pierwszy system orzeka do celów rentowych – Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, systemy orzekania dla służb mundurowych. Drugi system orzeka do celów pozarentowych – Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Obydwa systemy, orzekające dla innych celów, kierują się częściowo innymi zasadami. Sytuację dodatkowo komplikuje fakt, że część osób, które już posiadają orzeczenia o niepełnosprawności sporządzone do celów rentowych, zgłasza wnioski o uzyskanie drugiego orzeczenia w Powiatowych Zespołach ds. Orzekania o Niepełnosprawności i takie orzeczenia otrzymuje, zyskując dodatkowe ulgi i uprawnienia (np. usługi: socjalne, opiekuńcze, terapeutyczne, rehabilitacyjne; karta parkingowa). Przepisy prawa dopuszczają takie sytuacje.

Dane dotyczące osób niepełnosprawnych w powiecie wołomińskim według GUS w roku 2011 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 34 Osoby niepełnosprawne wg. płci i miejsca zamieszkania w roku 2011

Powiat Wołomiński			Miasta			Wieś		
Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Razem	M	K	Razem	M	K
15044	7456	7588	9664	4667	4998	5380	2790	2590

Źródło: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011 – GUS W-wa 2013. Zestawienie własne

Jak wynika z powyższej tabeli występuje znaczna różnica pomiędzy danymi szacunkowymi dotyczącymi kraju (GUS) i dokonany na tej podstawie obliczeniami szacunkowymi a danymi odnoszącymi się do obszaru powiatu pochodzącymi z Narodowego Spisu Powszechnego 2011 r. (GUS). W tej sytuacji niezbędne jest dokonanie analizy ilościowo-jakościowej sytuacji osób niepełnosprawnych w powiecie na podstawie dostępnych danych Powiatowego Zespołu Orzekającego o Niepełnosprawności, placówki KRUS, oddziału ZUS, placówek służb mundurowych dotyczących mieszkańców terenu powiatu wołomińskiego.

Orzeczenie o niepełnosprawności wydaje się na wniosek osoby zainteresowanej złożony do powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Wołominie funkcjonuje w strukturze Wydziału Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej. Zespół jest powoływany na podstawie art. 6a. ust.1. ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o orzekaniu o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych przez Starostę za zgodą wojewody po uzyskaniu opinii Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wołominie, obejmuje swoim zasięgiem gminy: Ząbki, Zielonka, Marki, Wołomin, Kobyłka, Tuszcz, Radzymin, Klembów, Poświętne, Jadów, Strachówka, Dąbrówka. Zgodnie z właściwością miejscową Zespół przyjmuje mieszkańców powiatu wołomińskiego, osoby bezdomne, a także osoby przebywające poza miejscem stałego pobytu ponad dwa miesiące ze względów zdrowotnych lub rodzinnych, przebywające w zakładach karnych i poprawczych, przebywające w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia.

W latach 2010-2014 Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wołominie przyjął od osób dorosłych 9613 wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności oraz 2067 wniosków o ustalenie niepełnosprawności dzieci poniżej 16 roku życia. Dla tych osób zorganizowano ponad tysiąc posiedzeń komisji, skompletowano i opracowano dokumentację wydając stosowne orzeczenia wraz uzasadnieniem. Liczbę i cel złożonych wniosków przedstawia poniższa tabela:

Tabela 35 Liczba osób niepełnosprawnych w powiecie wołomińskim, które złożyły wnioski o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

Cel złożenia wniosku	Osoby dorosłe (po 16 roku życia)					Dzieci (do 16 roku życia)				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Odpowiednie zatrudnienie	249	254	307	233	405	Nie dotyczy				
Szkolenie	5	4	12	20	6	Nie dotyczy				
Uczestnictwo w WTZ	16	15	27	32	24	Nie dotyczy				
Konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	143	88	203	158	179	Nie dotyczy				
Korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji / korzystanie z usług socjalnych,	416	354	689	779	724	Brak danych				

opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych										
Zasiłek Stały	0	0	0	0	0	15	23	59	92	53
Zasiłek pielęgnacyjny	682	642	314	328	327	378	297	298	336	348
Korzystanie z Karty Parkingowej	119	242	193	338	626	Brak danych				
Inne	31	79	116	153	81	14	15	39	44	56
Razem	1661	1678	1861	2041	2372	407	335	396	472	457

Źródło: Dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Zestawienie własne.

Z powyższego zestawienia wynika, że w okresie lat 2010 - 2014 pracownicy Zespołu przyjęli 11 680 wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, a więc średnio przyjmowano ponad 2300 wniosków rocznie. Charakterystycznym jest stały, z roku na rok, wzrost liczby osób dorosłych z niepełnosprawnością. Każda osoba z orzeczoną niepełnosprawnością może otrzymać, na wniosek legitymację osoby niepełnosprawnej.

Najczęściej występującym celem uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności jest:

- ❖ korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia (w samodzielnej egzystencji korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych),
- ❖ uzyskanie karty parkingowej,
- ❖ uzyskanie odpowiedniego zatrudnienia,
- ❖ otrzymanie zasiłku pielęgnacyjnego,
- ❖ konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne lub środki pomocnicze.

Od wydanego orzeczenia przysługuje prawo wniesienia odwołania do Wojewódzkiego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Warszawie za pośrednictwem Powiatowego Zespołu w Wołominie. Uzyskane orzeczenie jest podstawą ubiegania się o przysługujące ulgi i uprawnienia w odpowiedniej instytucji. Informacje w tym zakresie są przekazywane osobom zainteresowanym w Punkcie Obsługi Interesanta i na stronie internetowej powiatu.

W latach 2013-2014 w powiecie wołomińskim w ramach projektu „Okno na świat” przeprowadzono badania potrzeb osób niepełnosprawnych w powiecie wołomińskim w powiązaniu z lokalnym i regionalnym rynkiem usług społecznych i rynkiem pracy. Autorzy raportu przeprowadzili badanie ilościowe i jakościowe i na ich wynikach zaprezentowali rezultaty badania ilościowego w części obejmującej opinie zebrane wśród osób niepełnosprawnych z powiatu wołomińskiego. Rozkład podstawowych parametrów demograficznych w zrealizowanej próbie przedstawiał się następująco:

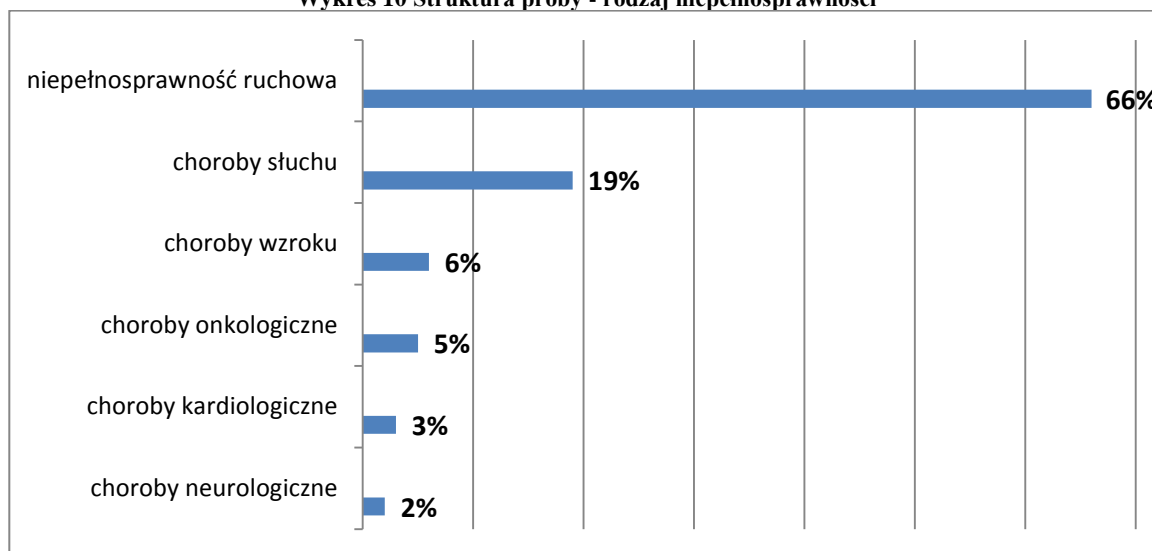
Tabela 36 Struktura próby, osoby niepełnosprawne, N122

PLEĆ	
mężczyzna	58%
kobieta	42%
WIEK	
19-40 lat	9%
41-60 lat	36%
powyżej 60 lat	55%
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	
Wołomin	52%
Radzymin	10%
Zielonka	9%
Marki	7%
Kobyłka	7%
Ząbki	7%
Tuszczy	5%
gmina Klembów	2%
gmina Poświętne	1%

ILOŚĆ OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	
1	24%
2	32%
3	19%
4 lub więcej	25%
WYKSZTAŁCENIE	
podstawowe lub niepełne odstawowe	17%
zawodowe	25%
średnie	44%
wyższe	12%
brak odpowiedzi	1%
POSIADANIE ORZECZENIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	
tak	99%
nie	1%

Źródło: Raport z badań ilościowych i jakościowych, Badanie potrzeb osób niepełnosprawnych w powiecie wołomińskim w powiązaniu z lokalnym i regionalnym rynkiem usług społecznych i rynkiem pracy, współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego „Wsparcie niepełnosprawnych, młodzieży i rodzin w ramach projektu ”Okno na świat”, Lokalne Badania Społeczne.

Wykres 10 Struktura próby - rodzaj niepełnosprawności

Źródło: Raport z badań ilościowych i jakościowych, Badanie potrzeb osób niepełnosprawnych w powiecie wołomińskim w powiązaniu z lokalnym i regionalnym rynkiem usług społecznych i rynkiem pracy, współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego „Wsparcie niepełnosprawnych, młodzieży i rodzin w ramach projektu ”Okno na świat”, Lokalne Badania Społeczne

Według autorów badania prawie 6 na 10 badanych stanowią mężczyźni, a przeszło połowa respondentów to seniorzy (osoby powyżej 60. roku życia). Zdecydowana większość ankietowanych zamieszkuje w miastach, zaś więcej niż połowa - w Wołominie. Niemal co czwarty respondent żyje w jednoosobowym gospodarstwie domowym, podobna grupa badanych reprezentuje gospodarstwa czteroosobowe lub większe. Prawie wszyscy ankietowani posiadają orzeczenie o niepełnosprawności. Większość badanych to osoby niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym. 9 na 10 respondentów to emeryci lub renciści, 13% pracuje zawodowo - na stałe lub dorywczo, zaś 11 % stanowią osoby bezrobotne (respondenci mogli wskazać więcej niż 1 odpowiedź na pytanie o ich aktualną sytuację zawodową). Połowa badanych określa kondycję ekonomiczną swojego gospodarstwa domowego jako przeciętną, 48 proc. deklaruje natomiast, że jest ona trudna. Informacje na temat rodzaju niepełnosprawności zostały pozyskane w pytaniu otwartym - odpowiedzi udzielone przez respondentów przyporządkowano do poszczególnych kategorii na podstawie specjalnie utworzonego w tym celu klucza kodowego.

Organem administracji publicznej wspierającym rehabilitację oraz zatrudnienie osób niepełnosprawnych jest Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON). Fundusz dysponuje środkami pochodzącymi m.in. z wpłat pracodawców (zatrudniających co najmniej 25 pracowników), dotacji z budżetu państwa, darowizn, dobrowolnych wpłat pracodawców, dochodów z działalności gospodarczej. Środki Funduszu są przekazywane przez Prezesa Zarządu tego Funduszu samorządom wojewódzkim i powiatowym na realizację określonych zadań lub rodzajów zadań – według algorytmu, podmiotom realizującym zadania zlecone przez Fundusz.

Algorytm według którego przekazywane są środki do powiatu powinien uwzględniać w szczególności liczbę mieszkańców, liczbę osób niepełnosprawnych i liczbę uczestników funkcjonujących warsztatów terapii zajęciowej w powiecie oraz kwotę przewidzianą w planie finansowym Funduszu na dany rok na realizację przez samorzady zadań, kwotę zobowiązań finansowanych ze środków Funduszu z tytułu realizacji umów zawartych do dnia 31 grudnia roku poprzedzającego rok, dla którego jest obliczana wysokość środków.

9. 2. Rehabilitacja społeczna

Zadania powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie.

Pomoc ta realizowana jest poprzez:

- ❖ dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny ze środków PFRON,
- ❖ dofinansowanie ze środków PFRON zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- ❖ dofinansowanie uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym ze środków PFRON,
- ❖ dofinansowanie organizacji sportu, kultury, turystyki i rekreacji ze środków PFRON,
- ❖ dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych/technicznych ze środków PFRON,
- ❖ współpracę z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Wysokość otrzymanych środków finansowych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (stan na 31.12.2014r.) przeznaczonych na pomoc dla osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej (zgodnie z algorytmem) wyniosła ogółem w 2014 roku 1 358 302 zł, z czego wykorzystano 1 357 867,07 zł.

Zgodnie z Uchwałami Rady Powiatu Wołomińskiego środki zostały przeznaczone na:

- ❖ zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej 257 000,00 zł (wykorzystano 256 589,05 zł),
- ❖ na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej w wysokości 1 068 174,00 zł (wykorzystano 1 068 160,91 zł).

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie rehabilitacji społecznej przyznało w 2014 roku dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych z przeznaczeniem na:

- ❖ koszty działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej w wysokości 335 104 zł,
- ❖ zakup sprzętu rehabilitacyjnego oraz środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych – ilość złożonych wniosków 319, wypłacono dofinansowanie dla 154 osób w wysokości 275 117 zł,
- ❖ turnusy rehabilitacyjne - osoby ubiegające się o dofinansowanie wraz z opiekunami – 647, przyznano dofinansowanie dla 297 osób wraz z opiekunami na kwotę 257 004 zł - wypłacono dofinansowania dla 289 osób w wysokości 250 026 zł.

- ❖ likwidację barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych – ilość złożonych wniosków 125, wypłacono dofinansowanie dla 45 osób w kwocie 103 807 zł, z tego na likwidację barier architektonicznych dla 12 osób na kwotę 35 937 zł.
- ❖ sport, kulturę i rekreację osób niepełnosprawnych – ilość złożonych wniosków 8, zawarto umowy z 8 wnioskodawcami na kwotę 84 106,91 zł.

9. 3. Rehabilitacja zawodowa

Zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej, osób niepełnosprawnych z orzeczoną niepełnosprawnością, realizuje Powiatowy Urząd Pracy wraz ze swoimi filiami w Tłuszczu i Radzyminie. Z ogólnej liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych 2,35% stanowią osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności z tego 3 osoby znaczny, 137 umiarkowany i 133 lekki stopień niepełnosprawności. Najliczniejsza grupa posiada niepełnosprawność ze względu na upośledzenie narządu ruchu (57 osób), ze względu na choroby psychiczne (35 osób), choroby neurologiczne (35 osób). W grupie tej są również m.in. osoby z zaburzeniami głosu, mowy i chorobami słuchu, epilepsją, chorobami narządu wzroku, układu oddechowego i układu krążenia. Bezrobotni posiadający orzeczenie o niepełnosprawności legitymują się różnym poziomem wykształcenia, 21 osób posiada wykształcenie wyższe, 78 policealne i średnie, 90 zasadnicze zawodowe a 84 podstawowe. Ze względu na płeć było to 139 mężczyzn i 134 kobiety.

Poza osobami bezrobotnymi z orzeczeniem o niepełnosprawności w rejestrach PUP na koniec 2014 roku zarejestrowane były 54 osoby posiadające status poszukującego pracy tj. osoby niespełniające ustawowej definicji bezrobotnego ze względu np. na fakt pobierania renty inwalidzkiej czy socjalnej. Z tej grupy 22 osoby posiadało znaczny, 27 umiarkowany a 3 lekki stopień niepełnosprawności. W grupie tej zarówno kobiet jak i mężczyzn jest po 27 osób. 9 osób poszukujących pracy legitymuje się wykształceniem wyższym, 15 policealnym i średnim, 13 zasadniczym zawodowym, 17 podstawowym.

Środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na 2014r. częściowo również zostały przeznaczone na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej w wysokości 257 000,00 zł (wykorzystano 256 589,05 zł), w tym na:

- ❖ zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy i niepozostające w zatrudnieniu,
- ❖ przyznanie osobie niepełnosprawnej środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej,
- ❖ zwrot kosztów związanych z przystosowaniem stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej, adaptacji pomieszczeń oraz adaptacji lub nabycia odpowiednich urządzeń ułatwiających pracę lub funkcjonowanie, zakup i autoryzacja odpowiedniego oprogramowania oraz urządzeń technologii wspomagających lub przystosowanych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, a także z kosztów rozpoznania przez służby medycyny pracy potrzeb osoby niepełnosprawnej,
- ❖ zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej,
- ❖ finansowanie kosztów szkoleń i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych.

Należy stwierdzić, że od wielu lat środki przyznawane z PFRON są niewystarczające w stosunku do potrzeb osób niepełnosprawnych, zamieszkujących na terenie powiatu wołomińskiego. Fakt ten potwierdzają liczne wnioski składane do PCPR, które w tej sytuacji muszą być rozpatrywane negatywnie.

10. PROGRAMY POMOCOWO – WSPIERAJĄCE REALIZOWANE NA TERENIE POWIATU

W zakresie zagadnień Programów pomocowo-wspierających przyjęto założenie, że są to wszelkie działania o charakterze akcyjnym realizowane w określonych ramach czasowych mające na celu wspieranie mieszkańców danej społeczności. Wspieranie to może być realizowane w bardzo różnych formach i kierowane do różnych grup osób lub rodzin z przyjęciem odpowiednich zasad i kryteriów.

Na terenie powiatu Programy pomocowe najczęściej realizują samorządowe jednostki organizacyjne pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe. Źródłami finansowania takich programów są środki pomocowe Unii Europejskiej (Programy Operacyjne UE lub dotacje bądź współfinansowanie pochodzące z Krajowych Programów Regionalnych) środki z budżetu państwa lub środki samorządów lokalnych czy też środki własne organizacji pozarządowych. Środki przeznaczone na realizację Programów najczęściej są łączone w różnych konfiguracjach i uwarunkowaniach.

Często występującym warunkiem udziału w takich Programach jest realizacja celów strategicznych lub celów działania wpisanych w gminne lub powiatowe strategie rozwiązywania problemów społecznych oraz wojewódzkie strategie polityki społecznej, strategię rozwoju kraju, a także pozostawanie w zgodności z działaniami mającymi na celu rozwiązywanie kwestii społecznych określonych w Strategii Unijnej „Europa 2020”.

Źródłami finansowania Programów pomocowych są często również organizacje pozarządowe, najczęściej o zasięgu ogólnokrajowym finansujące swe działania z własnych środków pozyskiwanych na różne sposoby. Najpowszechniej znanym przykładem jest Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, organizowana od 24 lat.

Informacje przedstawione w tej części opracowania uzyskane zostały od samorządowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej czyli gminnych ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu wołomińskiego i dotyczą analizowanego okresu lat 2010-2014.

Na terenie gminy Kobyłka Ośrodek Pomocy Społecznej realizował wspólnie z Powiatowym Urzędem Pracy program w zakresie organizacji prac społecznie użytecznych skierowany do osób długotrwale bezrobotnych i korzystających z pomocy ośrodka w innych formach. Program aktywizacji zawodowej głównie w postaci organizacji prac społecznie użytecznych realizowany był z wykorzystaniem dotacji z Urzędu Pracy. Realizowany był również program w zakresie dożywiania realizowany na podstawie Uchwały Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014 – 2020 (MP z 2013r. poz. 1024). Program skierowany jest do dzieci i młodzieży oraz mniej sprawnych osób dorosłych a finansowany jest z budżetu Państwa oraz z budżetu Gminy. Ośrodek organizował działania mające na celu wspieranie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. Pomoc w codziennych czynnościach, działania profilaktyczne ukierunkowane były na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku. Zadania te realizowali asystenci rodzin – pracownicy ośrodka. Program był finansowany z dotacji wojewody. Natomiast z środków własnych Gminy Kobyłka realizowany jest od 2013 roku Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy. Działania skierowane są do wszystkich mieszkańców miasta Kobyłka narażonych na przemoc. Działania prowadzone są poza bezpośrednim kontaktem z osobami, również poprzez kolportaż ulotek informacyjnych, organizację festynów miejskich, współpracę z rodzinami oraz z policją, szkołami, sądem i Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Łączny koszt realizacji wymienionych programów w latach 2010-2014 wyniósł 1 322 148,37 zł.

Gmina Marki realizuje szereg działań o charakterze wspierająco-pomocowym. Głównym realizatorem zadań jest Ośrodek Pomocy Społecznej, który w latach 2011-2013 realizował projekt systemowy PO KL "Aktywizacja zawodowa szansą na lepszą przyszłość". OPS stale współpracuje z organizacjami pozarządowymi. Od 2014r. realizuje program Pomoc Państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzyminie realizował w latach 2009-2011 na terenie gminy projekt systemowy „Radzyński program zawodowej aktywizacji osób niepracujących”. Program ten był realizowany od 2009 roku i skierowany do środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym. W projekcie wzięło udział 35 osób (2009- 13 osób, 2010- 10 osób, 2011 – 12 osób). Zadania jakie zorganizowano w ramach projektu to: warsztaty umiejętności psychospołecznych, indywidualne porady psychologiczne, warsztaty rynku pracy, indywidualne doradztwo zawodowe, spotkania grupy wsparcia i wyjazd studyjny, szkolenie z podstaw obsługi komputera, szkolenia zawodowe: sprzedawca w handlu detalicznym i hurtowym, stylizacja paznokci. Łączny koszt projektu w latach 2009-2011 wyniósł 378 552, 93 zł, w tym wartość wkładu własnego: 42 819, 67 zł.

W gminie Tłuszcz na terenie kilku sołectw (Borki-Tłuszcz, Wagan, Waganka, Dziecioły, Jasienica, Rudniki) oraz w Szkole Podstawowej w Tłuszczu realizowany był przez ośrodek pomocy społecznej Program Aktywności Lokalnej przyjęty przez Radę Gminy. Program ten jest realizowany od 2009 roku i skierowany do określonej społeczności lokalnej – środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym. Organizowano wspólne pikniki, święta oraz różne przedsięwzięcia wymagające zaangażowania i współdziałania takie jak zakładanie klombów przed blokami, odnawianie klatek schodowych, zakładanie boisk do gry w piłkę. W organizację i realizację wspólnych przedsięwzięć zaangażowane są rodziny z dziećmi, młodzież. Program był realizowany w ramach projektu systemowego p.t.: "Wyzwólmy w sobie energię!" Europejskiego Funduszu Społecznego PO KL, koszt w latach 2013-2015 wyniósł 128 000 zł.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wołominie realizował w latach 2008-2014 na terenie gminy projekt systemowy „Wołomińskie szanse – powrót do aktywności”. Środki w wysokości 2 262 270,42 zł pochodziły z dotacji rozwojowej Unii Europejskiej. W ramach Programu podpisano ogółem 252 kontrakty socjalne. Adresatami działań były osoby i rodziny korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, osoby bezrobotne bądź nieaktywne zawodowo w wieku produkcyjnym zagrożone wykluczeniem społecznym. Celem było włączanie społeczne oraz ograniczanie bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Problemy związane z uzależnieniami. Wspieranie rodzin oraz zapewnienie młodzieży odpowiednich warunków rozwoju. Działaniami było prowadzenie pracy socjalnej, pomoc rodzinom dysfunkcyjnym w wypełnianiu funkcji rodziny, poprzez zatrudnianie i pracę asystentów rodziny, specjalistyczne poradnictwo. Umożliwianie dzieciom i młodzieży wszechstronnego rozwoju oraz dostępu do kształcenia. Wspieranie rodzin poprzez zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom bezrobotnym, dotkniętym bezdomnością. Prowadzone były działania mające na celu pomoc rodzinom i osobom z problemem uzależnienia m. in. poprzez tworzenie grup wsparcia.

W Gminie Strachówka realizowany był Program w zakresie dożywiania na podstawie Uchwały Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014 – 2020. Programem objęte są osoby starsze, dzieci i młodzież, koszt programu wyniósł 66 000 zł. Środki pochodziły z dofinansowania wojewody oraz z budżetu gminy.

Na terenie Gminy Jadów ośrodek pomocy społecznej realizował w 2011 roku projekt systemowy „Zielone światło dla aktywnych” skierowany głównie do osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, wykluczonych społecznie. Projekt realizowany był ze środków własnych gminy oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Koszt Programu wyniósł 105 000 zł i był adresowany głównie do klientów pomocy społecznej.

PCPR w Wołominie od 2014 roku realizuje na terenie powiatu wołomińskiego pilotażowy program „Aktywny Samorząd” finansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Zadania na rok 2016 obejmują następujące obszary wsparcia:

Moduł I: Likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową – w szczególności:

- likwidacja bariery transportowej (pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu, pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B),
- likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym (pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania),
- likwidacja barier w poruszaniu się (pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym, pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości, pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, (co najmniej na III poziomie jakości),
- pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej.

Moduł II: Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym – dofinansowanie lub refundacja kosztów uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym.

Znaczącym wsparciem dla osób niepełnosprawnych z terenu powiatu wołomińskiego był projekt „Okno na świat”, realizowany w latach 2008-2015 przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie. Projekt był współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki Działanie 7.1 „Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji” Poddziałanie 7.1.2 „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie”. Łączna wartość Projektu w okresie 8 lat to 5 893.120,41 zł. Głównym celem projektu było podniesienie aktywności społecznej i zawodowej osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, a także zwiększenie aktywnej integracji poprzez aktywizację społeczną, edukacyjną, zawodową i zdrowotną. Z projektu skorzystało 630 osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności (340 kobiet i 290 mężczyzn).

Zadania jakie zrealizowano w ramach projektu to:

❖ W roku 2010:

- Jednodniowe wycieczki integracyjne;
- Warsztaty umiejętności komunikacyjnych;
- Spotkania dotyczące aktywnego poszukiwania pracy;
- Kursy podnoszące lub uzupełniające kwalifikacje zawodowe: kadrowo-płacowy, bukietarz –florysta, prawo jazdy kat. B, prawo jazdy kat. C, masażu;
- Warsztaty kulinarne, ceramiczne, choreoterapia;
- Turnusy rehabilitacyjne;
- Rehabilitacja w domu i w specjalistycznym ośrodku;
- Hipoterapia, konsultacje z psychologiem i doradcą zawodowym.

❖ W roku 2011:

- Warsztaty artystyczne papierowa wiklina;
- Jednodniowe wycieczki integracyjne;
- Kurs fotograficzny;
- Wyjazd do teatru;
- Kurs podstaw obsługi komputera z pakietem MS Office i tworzeniem stron internetowych;
- Kurs komputerowy dla zaawansowanych z grafiką komputerową;
- Kurs kadry, płace, ZUS;
- Kurs kosmetyki z elementami wizażu;
- Kursy prawa jazdy kat.: B, C, C+ E;
- Kurs koparko-ładowarki;
- Kurs masażu klasycznego;
- Kurs tańca;
- Kurs magazyniera z obsługą wózków widłowych;
- Ćwiczenia usprawniające-rehabilitacja domowa;
- Ćwiczenia usprawniające-rehabilitacja stacjonarna;
- Terapia konna – hipoterapia;
- Warsztaty z doradcą zawodowym i psychologiem.

❖ W roku 2012:

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE:

- Trening kompetencji i umiejętności społecznych składający się z nauki umiejętności komunikacji interpersonalnej oraz treningu asertywności i umiejętności społecznych;
- Trening kompetencji życiowych mający na celu usamodzielnienie, podniesienie umiejętności załatwienia spraw życia codziennego;
- Dwutygodniowy wyjazd rehabilitacyjny;
- Warsztaty decoupage;
- Muzykoterapia.

OSOBY OBJĘTE INDYWIDUALNYM PROGRAMEM USAMODZIELNIENIA:

- Trening kompetencji i umiejętności społecznych pozwalający nabyć wiedzę z zakresu komunikacji werbalnej i niewerbalnej, efektywnego słuchania i wypowiedzania się;
- Zespół ćwiczeń psychoruchowych- wyjazdowy obóz survivalowy;
- Trening pracy- dostarczenie wiedzy w zakresie analizy mocnych i słabych stron oraz sposobu wspierania siebie w poszukiwaniu pracy.

RODZICE ZASTĘPCZY:

- Trening integracji emocjonalnej mający na celu poznanie swoich emocji, możliwości, ograniczeń;
- Trening komunikacji partnerskiej mający na celu poprawę relacji partnerskich w zakresie komunikacji, wspólnego rozwiązywania problemów;
- Trening kompetencji rodzicielskich mający na celu poprawę relacji z dzieckiem, wzmocnienie relacji wychowawczych i poczucia bycia dobrym rodzicem;
- Wsparcie dla otoczenia/dzieci – warsztaty z elementami treningu korygowania agresywnego zachowania dzieci.

❖ W roku 2013:

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

- Trening kompetencji i umiejętności społecznych składający się z nauki umiejętności komunikacji interpersonalnej oraz treningu asertywności i umiejętności społecznych;
- Trening kompetencji życiowych mający na celu usamodzielnienie, podniesienie umiejętności załatwienia spraw życia codziennego;
- Dwutygodniowy wyjazd rehabilitacyjny;
- Warsztaty decoupage;
- Muzykoterapia.

OSOBY OBJĘTE INDYWIDUALNYM PROGRAMEM USAMODZIELNIENIA

- Trening kompetencji i umiejętności społecznych pozwalający nabyć wiedzę z zakresu komunikacji werbalnej i niewerbalnej, efektywnego słuchania i wypowiedania się;
- Zespół ćwiczeń psychoruchowych- wyjazdowy obóz survivalowy;
- Trening pracy- dostarczenie wiedzy w zakresie analizy mocnych i słabych stron oraz sposobu wspierania siebie w poszukiwaniu pracy.

RODZICE ZASTĘPCZY

- Trening integracji emocjonalnej mający na celu poznanie swoich emocji, możliwości, ograniczeń;
- Trening komunikacji partnerskiej mający na celu poprawę relacji partnerskich w zakresie komunikacji, wspólnego rozwiązywania problemów;
- Trening kompetencji rodzicielskich mający na celu poprawę relacji z dzieckiem, wzmocnienie relacji wychowawczych i poczucia bycia dobrym rodzicem;
- Wsparcie dla otoczenia/dzieci – warsztaty z elementami treningu korygowania agresywnego zachowania dzieci.

MAŁOLETNI WYCHOWANKOWIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

- Trening kompetencji i umiejętności społecznych mający na celu nabycie wiedzy z zakresu komunikacji werbalnej i niewerbalnej, efektywnego słuchania i wypowiedania się;
- Zespół ćwiczeń psychoruchowych;
- Trening kompetencji życiowych ukierunkowanych na zdobycie umiejętności załatwiania spraw urzędowych, gospodarowania pieniędzmi;
- Trening pracy dostarczający wiedzy w zakresie analizy mocnych i słabych stron oraz sposobu wspierania siebie w poszukiwaniu pracy.

❖ W roku 2014:

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

- Trening kompetencji i umiejętności społecznych składający się z nauki umiejętności komunikacji interpersonalnej oraz treningu asertywności i umiejętności społecznych;
- Trening kompetencji życiowych mający na celu usamodzielnienie, podniesienie umiejętności załatwienia spraw życia codziennego;
- Dwutygodniowy wyjazd rehabilitacyjny;
- Warsztaty decoupage;
- Muzykoterapia;
- Grupa wsparcia – wsparcie rozwojowe, psychoterapia, fizykoterapia, rozmowa z lekarzem specjalistą.

OSOBY OBJĘTE INDYWIDUALNYM PROGRAMEM USAMODZIELNIENIA

- Trening kompetencji i umiejętności społecznych pozwalający nabyć wiedzę z zakresu komunikacji werbalnej i niewerbalnej, efektywnego słuchania i wypowiedania się;

- Zespół ćwiczeń psychoruchowych- wyjazdowy obóz survivalowy;
- Trening pracy- dostarczenie wiedzy w zakresie analizy mocnych i słabych stron oraz sposobu wspierania siebie w poszukiwaniu pracy;
- Zajęcia szkolne związane z uzupełnieniem wykształcenia;
- Język angielski;
- Prawo jazdy kat. B.

RODZICE ZASTĘPCZY

- Trening integracji emocjonalnej mający na celu poznanie swoich emocji, możliwości, ograniczeń;
- Trening komunikacji partnerskiej mający na celu poprawę relacji partnerskich w zakresie komunikacji, wspólnego rozwiązywania problemów;
- Trening kompetencji rodzicielskich mający na celu poprawę relacji z dzieckiem oraz wzmocnienie poczucia bycia dobrym rodzicem;
- Wsparcie dla otoczenia - warsztaty z elementami treningu korygowania agresywnego zachowania dzieci;
- Grupa wsparcia warsztaty nt. seksualności i rozwoju, straty, budowania więzi i relacji rodzinnych.

MAŁOLETNI WYCHOWANKOWIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

- Trening kompetencji i umiejętności społecznych mający na celu nabycie wiedzy z zakresu komunikacji werbalnej i niewerbalnej, efektywnego słuchania i wypowiadania się;
- Zespół ćwiczeń psychoruchowych;
- Trening kompetencji życiowych ukierunkowanych na zdobycie umiejętności załatwiania spraw urzędowych, gospodarowania pieniędzmi;
- Trening pracy dostarczający wiedzy w zakresie analizy mocnych i słabych stron oraz sposobu wspierania siebie w poszukiwaniu pracy.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie współpracuje z licznymi organizacjami pozarządowymi, które aktywnie wspierają zadania PCPR. Dla rodzin zastępczych i dzieci organizowane są imprezy okolicznościowe jak np. imprezy Mikołajkowe, plenery malarskie, wypoczynek letni i zimowy, programy edukacyjne i szkolenia dla rodziców. Pomoc w tym zakresie oferują organizacje pozarządowe takie jak:

- ❖ Fundacja Św. Mikołaja - kursy językowe, korepetycje, programy edukacyjne;
- ❖ Mazowiecka Fundacja Rodzin Zastępczych - pośrednictwo w pozyskiwaniu wpłat 1% podatku, paczki świąteczne dla dzieci;
- ❖ Ernst & Yung - zajęcia rehabilitacyjne, dofinansowania rodzinnego wyjazdu wakacyjnego;
- ❖ Fundacja Orlen Dar Serca – podręczniki, dofinansowanie zakupu wyprawek szkolnych, organizacja wypoczynku dla rodzin, rodzinny wyjazd wakacyjny, programy stypendialne;
- ❖ Fundacja AKUKU - kurs przygotowawczy do technikum, opłata za wyjazd wakacyjny, dofinansowanie do książek;
- ❖ Fundacja Rodzin Adopcyjnych – rehabilitacja;
- ❖ Polskie Stowarzyszenie Motocyklistów /Fundacja Jednym Śladem - udział podopiecznych w akcji Motomikołajki, darowizny rzeczowe w postaci środków czystości i higieny osobistej oraz produktów żywnościowych, zakup rzeczy sportowych;
- ❖ Fundacja Banku Zachodniego WBK S.A. - dofinansowanie zakupów świątecznych i prezentów dla dzieci;

- ❖ Stowarzyszenie Rodzicielstwa Zastępczego Iskra Nadziei - udział dzieci w wycieczkach, warsztatach konkursach i imprezach okolicznościowych, paczki świąteczne dla dzieci i prezent dla rodziny;
- ❖ Towarzystwo Nasz Dom - stypendia dla dzieci, środki czystości;
- ❖ Stowarzyszenie Rada Polek;
- ❖ Fundacja Patria;
- ❖ Fundacja Bankowa Kronenberga - przekazanie sprzętu gospodarstwa domowego;
- ❖ Fundacja Marka Kamińskiego;
- ❖ Bank żywności - żywność dla dzieci;
- ❖ Fundacja Sportowa Polska R. Korzeniowskiego - przekazanie sprzętu sportowego;
- ❖ Fundacja Przyjaciółka - sponsorowanie konkursu plastycznego;
- ❖ Stowarzyszenie „Pomóż Dzieciom” - wspieranie działań wychowawczych, zakup podręczników, organizacja wypoczynku letniego i wycieczek;
- ❖ Wojewódzki Związek Pszczelarzy - dostarczanie owoców i miodu;
- ❖ Fundacja Wawel z Rodziną - prezenty dla dzieci w postaci słodczy;
- ❖ Fundacja ING Dzieciom - przekazanie mebli i wyposażenia wnętrz;
- ❖ Stowarzyszenie Pomoc Bliźniego - odzież i obuwie;
- ❖ Stowarzyszenie Nadzieja na Mundial - odzież i obuwie;
- ❖ Famili Mission ze Szwecji - odzież i obuwie;
- ❖ Direct Help To Eastern Europe INC z USA - zakup środków czystości;
- ❖ Fundacja Skrzydlaci - zakup odzieży, obuwia oraz świątecznych prezentów dla dzieci.

Obecnie na terenie powiatu, w niektórych gminach, realizowany jest Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020. Program realizowany w kraju jest programem operacyjnym oferującym żywność lub podstawową pomoc materialną, o którym mowa w art. 2 pkt 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 223/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (Dz. Urz. UE L 72 z 12.03.2014 r. str. 1) zwany rozp. FEAD.

Program ma na celu ograniczenie ubóstwa określonego w Strategii Europa 2020 i przyczynia się do realizacji celów unijnych i krajowych w walce z ubóstwem.

Program ma na celu ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, szczególnie z terenów o wysokim poziomie bezrobocia i ze środowisk wiejskich. Również osób dorosłych samotnych, w podeszłym wieku, chorych i osób niepełnosprawnych. Kryterium do udzielania pomocy wynosi 150% kryterium dochodowego określonego w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, czyli od 1 października 2015 r.:

- ❖ 813 zł miesięcznie dla osoby samotnie gospodarującej,
- ❖ 684 zł miesięcznie na osobę w rodzinie.

Artykuły spożywcze zakupione przez IP (instytucja pośrednicząca) są nieodpłatnie dostarczane do magazynów OPR (organizacje partnerskie regionalne) wskazanych przez OPO (organizacje partnerskie o zasięgu ogólnopolskim). Te z kolei nieodpłatnie przekazują artykuły spożywcze odbiorcom końcowym bezpośrednio przez placówki OPR lub za pośrednictwem OPL (organizacji partnerskich lokalnych).

Asortyment żywności dostępny w ramach Programu to głównie 13 produktów – artykuły skrobiowe (makaron świderki, ryż biały, kasza jęczmienna, płatki kukurydziane), artykuły mleczne – (mleko UHT, ser podpuszczkowy), artykuły owocowe i warzywne (groszek z marchewką, dżem truskawkowy, koncentrat pomidorowy), artykuły mięsne – (klopsiki w sosie własnym, mielonka wieprzowa), cukier, olej rzepakowy.

Pomoc jest udzielana w postaci artykułów spożywczych lub posiłków, przekazywanych bezpłatnie np. osobom bezdomnym. W ramach Programu i z wykorzystaniem żywności mogą być również organizowane działania w formie:

- ❖ warsztatów kulinarnych z udziałem ekspertów kulinarnych, kuchmistrzów i dietetyków,
- ❖ warsztatów dietetycznych i dotyczących zdrowego żywienia,
- ❖ programów edukacyjnych wskazujących zasady zdrowego żywienia przeciwdziałania marnotrawieniu żywności,
- ❖ warsztatów edukacji ekonomicznej (budżet domowy, ekonomiczne prowadzenie gospodarstwa domowego).

Do otrzymania pomocy osoby kierowane są przez ośrodki pomocy społecznej.

Aktualnie 11 podmiotów, głównie organizacje pozarządowe (w tym jedna szkoła i jeden rodzinny dom dziecka), oraz pięć ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu wołomińskiego uczestniczy w omawianym Programie.

11. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Aktywność społeczna to ożywione, w różnym stopniu zorganizowane działanie osób lub grupy osób czy całych organizacji na rzecz zaspokojenia jednostkowych lub grupowych potrzeb. Potrzeby wynikają z problemów życia codziennego, a podejmowane działania ukierunkowane są na ich łagodzenie lub rozwiązywanie.

W ramach tworzenia Strategii 2025 analizowano również lokalną aktywność społeczną mieszkańców powiatu wyrażaną w różnych formach działań prospołecznych. Realizowane są one głównie działaniami w ramach utworzonych organizacji pozarządowych lub w grupach nieformalnych. Praktyką stosowaną przy próbach rozwiązywania własnych problemów, problemów swojej rodziny lub problemów o charakterze społecznym mających szerszy zasięg jest właśnie tworzenie się grupy osób, których dotyczy ten sam problem. Ruchy społeczne i pomocowe są tworzone, w pierwszej fazie, dla rozwiązania własnych problemów lub podobnego problemu grupy osób. Ich działania mogą przybierać formy działań grup nieformalnych lub bardziej zorganizowanych (ewidencjonowanych lub rejestrowanych) organizacji pozarządowych w formie stowarzyszeń, fundacji, związków, federacji. Z różnych względów te działania bywają kontynuowane i wtedy przeradzają się w formy bardziej stałe, bardziej zorganizowane potwierdzając jednocześnie aktywność społeczną w określonych obszarach problemów lub kwestii społecznych. Na te formy i obszary działań zwrócono uwagę przy tworzeniu niniejszego dokumentu pokazując obszary tak rozumianej aktywności społecznej naszego powiatu. Aktywność społeczna przejawia się często również w samym uczestnictwie w imprezach, wiecach, zgromadzeniach dających możliwość zmanifestowania swoich postaw czy przekonań.

W latach 2011 – 2015 w Ewidencji Stowarzyszeń pozostających w nadzorze Starosty Wołomińskiego i równocześnie wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego, zarejestrowano 226 stowarzyszeń działających w różnych obszarach życia społecznego. Z tej liczby 34 stowarzyszenia działają w zakresie kultury i oświaty, 25 podmiotów podejmuje działalność w zakresie obszaru przedsiębiorczości, 17 organizacji to kluby sportowe. W zakresie ochrony przyrody i turystyki działa 10 zarejestrowanych podmiotów. Natomiast 46 podmiotów, od jednego do kilku w każdej gminie, działa w zakresie ochrony pożarowej i bezpieczeństwa w postaci Ochotniczych Straży Pożarnych. Przewodzi w tym zakresie Gmina Dąbrówka (8 jednostek OSP) oraz Gmina Radzymin (7 jednostek OSP) i Gmina Poświętne (6 jednostek OSP), w następnej kolejności plasują się Gminy Wołomin i Tłuszcz (po 5 jednostek OSP). Generalnie należy jednak stwierdzić, że w tym obszarze aktywności dominują zdecydowanie gminy wiejskie (25 jednostek OSP) i obszary wiejskie gmin miejsko-wiejskich (14 jednostek OSP).

Pozostałe 94 zarejestrowane podmioty działają w bardzo szerokim zakresie głównie prowadząc działalność wspierająco-pomocową. W tym gronie dominują gminy miejskie i miejsko-wiejskie. Należy jednak podkreślić, że Gmina Klembów w tym obszarze aktywności dorównuje tym gminom.

Wśród ewidencjonowanych towarzystw i stowarzyszeń zauważalną grupę stanowią organizacje deklarujące sympatie do określonych obszarów naszego powiatu. Wśród stowarzyszeń i towarzystw działają grupy miłośników i przyjaciół Sulejowa, Strachówki, Ząbek, Ziemi Tłuszczańskiej, Kobyłki, Marek, Wołomina, Radzimina czy Ossowa. Działają również stowarzyszenia na rzecz rozwoju Gminy Jadów czy wsi Krzywica, Łąki, Słupno, Sieraków, Mokre, Nowy Janków.

11. 1. Obszary wiejskie – aktywność społeczna

Na terenie **Gminy Dąbrówka** działa Towarzystwo Reintegracji Społecznej, które realizuje program Asystent Seniora. W ramach tego Programu osoby starsze otrzymują wsparcie psychologiczne, terapeutyczne, mają organizowane zajęcia fizyczne i inne formy spędzania wolnego czasu. Funkcjonuje również Stowarzyszenie Pomoc w Dolinie Dolnego Bugu organizując pomoc żywnościową w naturze dla mieszkańców gminy w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020. Ponadto Stowarzyszenie organizuje wyjazdy letnie i zimowe dla dzieci z gminy oraz organizuje społeczność lokalną poprzez organizację festynów i innych wydarzeń. Przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin, zwracając również uwagę na problem przemocy w rodzinach.

W **Gminie Jadów** działają aktywnie 4 stowarzyszenia oraz klub sportowy. Szczególnie wyróżnia się Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów „Pogodna Jesień”, które organizuje działania na rzecz środowiska osób starszych, ale też prowadzi dystrybucję żywności dla mieszkańców gminy w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współpracując z Federacją Banków Żywności. Pozostałe organizacje prowadzą działalność kulturalną, oświatową, sportową dla mieszkańców Gminy Jadów.

Na terenie **Gminy Klembów** działa aktywnie Fundacja „Przytul Misia” organizująca warsztaty, szkolenia dla rodziców, zajęcia dla dzieci, pikniki i spotkania rodzin. Ponadto działa 5 stowarzyszeń w Roszczepie, Ostrówku, Dobczynie, Kraszewie, Klembowie organizujące różne formy aktywności, wsparcia i pomocy dla osób niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Organizowane są różne formy aktywności zwiększające uczestnictwo w życiu społecznym, budujące wzajemne więzi międzyludzkie i postawy obywatelskie. Pozostałe 2 stowarzyszenia działają w zakresie kultury, edukacji, oświaty i wychowania, kultury fizycznej, sportu i pomocy społecznej. Działa również Klub Seniora „Przystań” organizując różne formy aktywności i spędzania wolnego czasu osobom w podeszłym wieku.

W **Gminie Poświętne** aktywne formy działania podejmują samopomocowe grupy nieformalne organizując w ramach Grupy AA spotkania dla osób uzależnionych i współuzależnionych. Grupa „Laskowianki” Koła Gospodyń Wiejskich organizuje spotkania kulturalno-społeczne mające na celu aktywizację społeczności wiejskiej i podtrzymywanie dorobku kulturowego i społecznego. Grupa „Babki z klasą” organizuje spotkania rekreacyjno-integracyjne dla społeczności lokalnej. Brak ośrodka kultury i sportu.

Działające aktywnie na terenie **Gminy Strachówka** podmioty społeczne to 3 stowarzyszenia oraz 3 Koła Gospodyń Wiejskich i 3 Ochotnicze Straże Pożarne prowadzące swoje działania statutowe, a także organizujące spotkania integracyjne, zajęcia dla osób starszych, dzieci i młodzieży. Stowarzyszenie Przyjaciół Strachówki oraz Stowarzyszenie Rzeczpospolita Norwidowska promują Gminę Strachówka i jej mieszkańców. Wszystkie organizacje promują rozwój kultury, oświaty i sportu oraz kultywują lokalne tradycje, kulturę ludową, podejmują działania integracyjne pokoleń oraz na rzecz osób niepełnosprawnych i potrzebujących pomocy. Brak ośrodka kultury i sportu.

11. 2. Obszary wiejsko-miejskie aktywność społeczna

W **Mieście i Gminie Wołomin** działalność prowadzi 8 fundacji w zakresie: działalności na rzecz osób niepełnosprawnych; pomocy społecznej; pomocy psychoterapeutycznej indywidualnej i rodzinnej; wspierania rozwoju rodziny; prowadzenia

działalności edukacyjnej, informacyjnej, profilaktycznej, doradczej, szkoleniowej, kulturalnej, opiekuńczej, wychowawczej i terapeutycznej skierowanej do rodzin. Fundacje organizują i finansują muzykoterapię i zajęcia ruchowe dla dzieci i młodzieży w tym specjalnej troski; organizują imprezy i warsztaty integracyjne dla dzieci zdrowych i niepełnosprawnych; udzielają wsparcia, prowadzą terapię i rehabilitacje dla dzieci i młodzieży z opóźnieniem rozwoju mowy. W gminie działa 15 stowarzyszeń prowadzących działalność w zakresie: wspierania inicjatyw lokalnych, przedsiębiorczości, rozwoju biznesu; na rzecz kobiet i dzieci; rozwoju kultury; poprawy stanu zdrowia; udzielania pomocy zdrowotnej, psychologicznej i socjalnej rodzinie; krzewienia zamiłowania do muzyki i śpiewu; udzielania wsparcia osobom z upośledzeniem umysłowym; organizacji czasu wolnego, wypoczynku i rozwoju zainteresowań dzieci i młodzieży; wsparcia dla diabetyków i osób niewidomych. W Wołominie działa Uniwersytet Trzeciego Wieku. Na tym terenie działa również 30 klubów sportowych zajmujących się takimi dyscyplinami sportu jak: siatkówka, piłka nożna, tenis, sztuki walki, lekkoatletyka, strzelectwo oraz prowadzących działania w zakresie promowania aktywnego wypoczynku i relaksu. Ponadto działa 5 organizacji kościelnych przy parafiach prowadzących hospicjum stacjonarne i domowe, schronisko dla bezdomnych oraz organizujących czas wolny dla dzieci i młodzieży. Zaznaczyć należy również aktywność organizacji kombatancko-emeryckich na terenie gminy bowiem 9 z tych organizacji podpisało program współpracy z ośrodkiem pomocy społecznej i stale współpracuje na rzecz swoich środowisk.

Miasto i Gmina Radzymin jest siedzibą 3 fundacji, które działają w zakresie ochrony przyrody i ekologii; budowy więzi społecznych, kulturowych i rodzinnych; prowadzą działania na rzecz dzieci i młodzieży oraz wspierają aktywność społeczną. Na terenie tej gminy działa 17 organizacji kwalifikowanych jako stowarzyszenia działające na rzecz dzieci i młodzieży oraz emerytów i rencistów w zakresie organizacji czasu wolnego i rozwoju zainteresowań. Działa Stowarzyszenie Miłośników Radzymina i Bitwy Warszawskiej 1920 roku oraz Towarzystwo Przyjaciół Radzymina. Część stowarzyszeń działa w zakresie wspierania rozwoju oraz osób w podeszłym wieku, emerytów i rencistów. Działają 2 organizacje kombatanckie oraz 11 klubów sportowych w zakresie rozwoju takich dyscyplin sportu jak: piłka nożna, jeździectwo, sztuki walki, wędkarstwo, lekkoatletyka oraz rozwoju i krzewienia kultury fizycznej. Godnym odnotowania jest fakt, że gmina Radzymin jest członkiem Związku Gmin Zalewu Zegrzyńskiego, Stowarzyszenia LGD ZZ oraz Lokalna Grupa Rybacka Zalew Zegrzyński, działających na rzecz rozwoju tego rejonu w szerszym niż gminny zakresie oraz współtworzy Związek Stowarzyszeń - Lokalną Grupę Działania „Partnerstwo Zalewu Zegrzyńskiego”, działając również w ponadgminnym wymiarze terytorialnym.

Na terenie **Miasta i Gminy Tłuszcz** znajduje się 15 organizacji pozarządowych, z czego 6 działa aktywnie. Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niepełnosprawnych „Nadzieja” swoją działalność prowadzi od dziesięciu lat przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Tłuszczu. Stowarzyszenie zrzesza rodziców dzieci niepełnosprawnych, którzy przyczynili się do powstania pierwszego przedszkola integracyjnego na terenie gminy Tłuszcz. W tym Stowarzyszeniu niepełnosprawni mają też szanse na rehabilitację ruchową oraz wczasy rehabilitacyjne. Stowarzyszenie Na Rzecz Organizowania Społeczności Lokalnych „AB OVO” to organizacja, która ma na celu aktywizację zawodową mieszkańców, wsparcie w realizowaniu pomysłów osób z terenu gminy a także prowadzi usługi edukacyjne. Stowarzyszenie KASTOR - Inicjatywa dla Rozwoju i Stowarzyszenie „AXA” oraz Szkoła Sztuk Walki Kobra specjalizują się w organizowaniu wycieczek dla mieszkańców, które promują zdrowy styl życia oraz prowadzą działalność kulturalno-edukacyjną i realizują projekty turystyczne. Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Tłuszczańskiej zrzesza osoby, które są

zainteresowane lokalną historią, rozpowszechnia kulturę na terenie gminy a także prowadzi Muzeum Ziemi Tuszkańskiej.

11. 3. Obszary miejskie – aktywność społeczna

Miasto Ząbki jako gmina miejska, umiejscowiona najbliżej miasta stołecznego Warszawy, ma szerokie możliwości rozwojowe w zakresie aktywności społecznej, ponieważ atrakcyjne położenie miasta zachęca wielu młodych ludzi do osiedlenia się na terenie Ząbek. Działalność większości organizacji pozarządowych, działających na terenie miasta Ząbki, jest skierowana do dzieci, młodzieży oraz całych rodzin.

Najbardziej wyróżnia się 5 spośród tych organizacji. Pierwszą z nich jest Drewnickie Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Empatia”, które kieruje swoją działalność przede wszystkim do osób z niepełnosprawnością intelektualną i ich bliskich. Korzystający z pomocy mogą korzystać z warsztatów, które pomogą w ich codziennym funkcjonowaniu. Kolejną organizacją jest Stowarzyszenie PRO- Pracownia Rozwoju Osobowości, działające na rzecz rodzin, głównie poprzez promocję aktywnego stylu życia oraz wspomagania rozwoju osobistego. Trzecie stowarzyszenie warte wymienienia to Stowarzyszenie Rozwoju Przedsiębiorczości i Inicjatyw Lokalnych. Jak sama nazwa wskazuje, jest to organizacja mająca na celu aktywizację zawodową i edukacyjną mieszkańców miasta oraz przeciwdziałanie bezrobociu. Członkowie Koła Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej Towarzystwa Przyjaciół Dzieci pomagają niepełnosprawnym poprzez różne zajęcia rehabilitacyjne i twórcze, pomagające takim osobom rozwinąć umiejętności a także polepszyć stan zdrowia. Ponadto Koło Towarzystwa Przyjaciół Dzieci prowadzi na zlecenie Powiatu Środowiskowy Dom Samopomocy. Znany jest także Miejski Klub Sportowy Dolcan, gdzie młodzi chłopcy mogą trenować umiejętności piłkarskie.

Miasto Marki może pochwalić się dość bogatą ofertą organizacji pozarządowych, które przy współpracy z urzędem gminy świadczą pomoc mieszkańcom. Mareckie Stowarzyszenie Gospodarcze jest bardzo prężną organizacją działająca na rzecz przedsiębiorców, integracji społeczności lokalnej. Organizacja wspiera osoby niepełnosprawne. Fundacja Pomocna Ręka świadczy pomoc, dzieciom młodzieży i osobom dorosłym z niepełnosprawnościami, realizuje projekty takie jak „Rehabilitacja i Terapia Osób Niepełnosprawnych” , „Wypoczynek dla dzieci”, a także prowadzi Bank Żywności SOS. Fundacja Otwarte Serce, która w swojej ofercie posiada klub socjoterapeutyczny dla młodzieży zagrożonej wykluczeniem, społecznym, jest organizatorem cyklicznego Festiwalu Młodych w Markach, a także realizuje zadanie publiczne p/n Centrum Integracji Społecznej. Stowarzyszenie PRO Pracownia Rozwoju Osobowości z siedzibą w Ząbkach, realizuje na potrzeby mieszkańców Marek korzystających z pomocy społecznej usługi terapii ofiar przemocy, terapii rodzin, konsultacje i poradnictwo psychologiczne. Stowarzyszenie „Razem w Przyszłość”, które głównie koncentruje się na pomocy w opiece i wychowaniu poprzez usługi placówki wsparcia dziennego dla młodszych dzieci. Fundacja Marecki Klub Kobiet z Pasją podejmuje zadania w zakresie upowszechniania kultury, w szczególności organizacji warsztatów rękodzieła, integracji społeczności lokalnej, a także aktywizacji kobiet. Fundacja Rozwoju „Kolor” podejmuje działania na rzecz seniorów w gminie. Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii z siedzibą w Warszawie wspiera dzieci i młodzież zagrożone narkomanią i alkoholizmem realizując rokrocznie projekt współfinansowany przez gminę Marki p/n, „Przyżej to z nami” polegający na wyrównywaniu szans oraz pomocy w realizowaniu pasji dzieciom ze mareckich szkół. W Markach funkcjonują także organizacje mające na celu wspieranie i aktywizację osób starszych, są to m.in Uniwersytet III Wieku, Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Stowarzyszenie Struga Wczoraj, Dziś, Jutro.

Na terenie **Miasta Zielonka** istnieją 3 Kluby Seniora, w tym Latarnik Polski Cyfrowej, gdzie osoby starsze mogą uzyskać lub pogłębić wiedzę na temat najnowszych technologii, co w dzisiejszych czasach jest zdecydowanym ułatwieniem np. w komunikacji lub załatwianiu spraw urzędowych bez potrzeby wychodzenia z domu. Fundacja Kolos działa aktywnie na rzecz rodzin, wspomagając edukację, wychowanie oraz organizuje dzieciom letni i zimowy wypoczynek. Fundacja Mamy Wołomin z siedzibą w Wołominie, działa również na terenie Miasta Zielonka. Jest to ciekawa organizacja zrzeszająca mamy mające dzieci w wieku do lat trzech. Kobiety mają możliwość pracować, zapewniając jednocześnie opiekę swojemu dziecku, brać udział w warsztatach lub po prostu wymienić się doświadczeniami w wychowaniu dzieci. Na terenie miasta działa prężnie Uniwersytet Trzeciego Wieku. Klub Honorowych Dawców Krwi „Krzyś” promuje akcję honorowego oddawania krwi.

Na terenie **Miasta Kobyłka** swoją siedzibę ma szereg organizacji, które działają w różnych zakresach: kultura i sztuka, pomoc społeczna, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej, oświata i wychowanie. Na rzecz kultury i sztuki działają: Fundacja Ekspонат i Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej Sarmacja, zapewniające mieszkańcom możliwość pogłębienia wiedzy historycznej oraz możliwość integracji. W zakresie pomocy społecznej mieszkańcy zyskują możliwość wyjazdu na wakacje, spędzenia czasu aktywnie, dostępu do ochrony zdrowia i opieki nad osobami niepełnosprawnymi. W zakresie oświaty i wychowania młodzież rozwija umiejętności chemiczne, artystyczne oraz ma szansę rozwinąć zainteresowania. Szerzej znana jest również działalność Stowarzyszenia Miłośników Kawalerii im. 1 Pułku Ułanów Krechowieckich.

Analizując poziom aktywności społecznej w powiecie wołomińskim należy stwierdzić, że liczne inicjatywy w różnym stopniu zorganizowania czy ukierunkowania służą okazaniu chęci uczestnictwa w życiu społecznym danej społeczności lokalnej. Zasadniczą kwestią w tym zakresie jest wspieranie tej aktywności i kierunkowanie działań na odpowiadające społecznemu zapotrzebowaniu. Dlatego istotną rolę ogrywa tutaj znajomość aktualnej sytuacji społecznej oraz występujących potrzeb. Niezwykle ważną rolę ma tutaj do wypełnienia samorząd oraz wszystkie jego jednostki organizacyjne. Znajomość problematyki, prawa, umiejętność organizacji lub działań wspierających jest podstawą do właściwego i dobrze ukierunkowanego wychodzenia naprzeciw społecznym oczekiwaniom. Są to warunki do tworzenia społeczeństwa obywatelskiego, współuczestniczącego w procesach zarządzania i współżycia społeczności.

12. OKREŚLENIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE

Przy opracowywaniu projektu Strategii 2025 uwzględniono wskazany wcześniej przedział czasowy sytuacji społecznej w latach 2010 – 2014. Tak więc wszystkie dane o charakterze statystycznym, informacje, odnotowane rozpoczęte lub zakończone działania odnoszą się do tego okresu czasu. Przedstawione dotychczas w niniejszym opracowaniu dane, informacje i działania poddane zostały analizie w celu wyłonienia problemów społecznych występujących na terenie powiatu wołomińskiego. W wielu wypadkach problemy te przedstawiane były bezpośrednio przez placówki i osoby uczestniczące w spotkaniach roboczych i warsztatowych w trakcie prac nad dokumentem. Wypracowane i określone, w trakcie wspólnych dyskusji, zostały zakresy informacji i sposoby ich przedstawienia. Zwrócono również uwagę na konieczność wykorzystywania, odpowiednich dla poszczególnych jednostek, obszarów, dokumentów statystycznych i strategicznych oraz zachowania właściwych form przedstawianych informacji, które powinny umożliwić sformułowanie diagnozy społecznej stanu obecnego, celów strategicznych i operacyjnych, pozwalających określić kierunki przyszłych działań oraz wskazać ich realizatorów.

Na podstawie wcześniej przedstawianych informacji na bieżąco formułowano wnioski, które pozwoliły na określenie poniżej przedstawionych problemów społecznych występujących w powiecie wołomińskim, które w takiej kolejności zostały przedstawione poniżej.

Problemami społecznymi powiatu wołomińskiego określonymi wprost lub poprzez działania są:

1. **Konieczność zwiększenia zakresu wsparcia dla gmin Jadów i Strachówka w rozwiązywaniu problemu demograficznego jakim jest starzejąca się i zmniejszająca liczebnie społeczność.**
2. **Zbyt ograniczony zakres form wsparcia dla osób starszych: dzienne domy pobytu, kluby dla osób starszych i młodzieży, uniwersytety trzeciego wieku, usługi opiekuńcze, pobyt w dps, szczególnie w gminach Zielonka, Strachówka, Jadów, Wołomin.**
3. **Mała liczba strzeżonych kąpielisk, pomimo stosunkowo gęstej sieci wodnej, co utrudnia wypoczynek (dolina Bugu, Liwca, inne akweny).**
4. **Brak infrastruktury w zakresie agroturystyki.**
5. **Istnieje potrzeba rozszerzenia działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej i programów zdrowotnych oraz dostępnego i skuteczniejszego leczenia i rehabilitacji.**
6. **Konieczny jest dalszy rozwój sieci dróg i rozwój komunikacji na terenie powiatu, ułatwiający dostęp do usług społecznych.**
7. **Istnieje potrzeba organizacji szkoleń/kształcenia zawodowego odpowiadającego na zapotrzebowanie powiatowego rynku pracy.**
8. **Potrzebne są działania ukierunkowane na wzrost dochodów rodzin poprzez wsparcie w naturze, usługach, zniżki i ulgi w opłatach.**
9. **Konieczne jest podjęcie działań zmierzających do poprawy sytuacji mieszkańców poprzez zatrudnienie.**
10. **Istnieje konieczność podjęcia szerokich działań w licznych formach wsparcia skierowanych do osób bezrobotnych oraz pracujących chcących przekwalifikować się, z wykorzystaniem ich potencjału i zasobów.**
11. **Konieczny jest rozwój współpracy gminnych ośrodków pomocy społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy.**
12. **Należy podejmować działania zmierzające do poprawy warunków życia dla osób z długotrwałą lub ciężką chorobą i ich rodzin.**

13. Istnieje potrzeba rozszerzenia i usprawnienia systemu wsparcia rodziny, dzieci i młodzieży.
14. Potrzeba utworzenia na terenie powiatu Środowiskowego Domu Samopomocy (typ B dla osób z upośledzeniem umysłowym).
15. Potrzeba utworzenia na terenie powiatu Warsztatów Terapii Zajęciowej (dla osób z upośledzeniem umysłowym).
16. Potrzebne są zmiany w systemie organizacji usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych oraz kierowaniu do domów pomocy społecznej
17. Niezbędne są działania zapobiegające wykluczeniu społecznemu rosnącej liczby osób niepełnosprawnych oraz wyrównywanie szans tych osób umożliwiające im funkcjonowanie w społeczności lokalnej.
18. Konieczny jest dalszy rozwój rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej na terenie powiatu oraz pomoc dzieciom objętym zastępczymi formami wychowania w przystosowaniu do samodzielnego życia.
19. Należy opracowywać i realizować programy pomocowo-wspierające z udziałem gmin oraz organizacji pozarządowych.
20. Na terenie powiatu występuje zbyt małe zatrudnienie terapeutów rodzinnych i dziecięcych, brak psychiatrii dziecięcej.
21. Odnotowywane zostają problemy w zakresie samookaleczeń, używania dopalaczy, cyberprzemocy, nieletnich matek, uzależnienia od komputera czy telefonu – wśród uczniów gimnazjów oraz młodszych dzieci.
22. Brak powszechnego dostępu do specjalistycznego poradnictwa, blisko miejsca zamieszkania, dla rodzin w trudnej sytuacji.
23. Konieczne jest wsparcie i rozwój terapii rodzin, osób samotnie wychowujących dzieci w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
24. Brak bazy informacyjnej dotyczącej przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie.
25. Niedostatecznie wykorzystany jest istniejący duży potencjał aktywności społecznej na terenie gmin powiatu.

W rozdziale **Problemy społeczne** – niniejszego opracowania, rozważano problematykę trudnych sytuacji dla osób czy rodzin, które przy braku przeciwdziałania mogą przeradzać się w problemy społeczne, zależnie od zakresu i poziomu nasilenia ich występowania. W dalszej kolejności, problemy społeczne przy braku odpowiednich reakcji zewnętrznych mogą rozwinąć się w kwestię społeczną o szerszym zasięgu, zależnie od wielkości populacji uznającej przekroczenie uznanego poziomu wartości.

Dlatego tak ważna dla każdej społeczności czy wspólnoty jest w miarę wczesna identyfikacja występujących problemów społecznych i podjęcie odpowiednio ukierunkowanych działań. Przeoczenie tego momentu może prowadzić do bardzo poważnych skutków dla społeczności, ale też jego wskazanie nie jest łatwe. Wszystko zależy od właściwie przygotowanych do działania i profesjonalnych służb wypełniających swe zadania w zakresie polityki społecznej. Niezmiernie ważnym jest tu jednak podjęcie odpowiednich i właściwych decyzji, przez przedstawicieli społeczności wybieranych w powszechnych i bezpośrednich wyborach oraz skutecznych działań wspomnianych wcześniej służb społecznych. Działania te powinny być na tyle skuteczne, aby przeciwdziałały określonym i uznanym za negatywne zjawiskom oraz niwelowały ich skutki, bądź je eliminowały.

Zidentyfikowane i przedstawione wyżej (wg. ich numeracji) problemy społeczne powiatu wołomińskiego można pogrupować w następujące obszary kwestii społecznych:

Tabela 37. Kwestie społeczne i częstotliwość ich występowania.

Kwestie społeczne	Częstotliwość występowania problemu społecznego oznaczonego kolejnym numerem
demograficzne	1
zatrudnienie (nie tylko bezrobocie)	7, 9, 10, 11, 14, 15
funkcjonowanie rodzin	13, 18, 22, 23, 24, 25, 26
ubóstwo, bieda, niedostatek	8, 19
zdrowotne (organizacja, stopień zaspokojenia potrzeb zdrowotnych)	5, 12, 17, 20
sytuacja dzieci i młodzieży	13, 21
starość	2, 16
środowisko	3, 4, 6

Źródło: Zestawienie własne WOZ

Jak wynika z powyższego zestawienia najczęściej, pod względem ilościowym, występujące problemy społeczne to problemy w zakresie szeroko rozumianych obszarów kwestii społecznych:

- ❖ funkcjonowania rodzin,
- ❖ zatrudnienia,
- ❖ zdrowia.

Pozostałe obszary, pomimo że rzadziej występujące, są równie ważne ze względów społecznych. Te występujące i zidentyfikowane w mniejszym zakresie obszary kwestii społecznych dotyczą:

- ❖ środowiska,
- ❖ starości,
- ❖ sytuacji dzieci i młodzieży,
- ❖ ubóstwa, biedy, niedostatku,
- ❖ problemów demograficznych.

Działania we wskazanych trzech pierwszych obszarach powinny zostać nasilone, ze zwróceniem uwagi na wskazania szczegółowe przy konkretnych celach strategicznych, w postaci koniecznych do podjęcia rodzajów działań oraz wskazaniem ich realizatorów i źródeł finansowania.

W tym miejscu należy powrócić do zestawienia przedstawionego w Tabeli nr 13 „Przyczyny korzystania z pomocy”. Wskazuje ono wyraźnie na cztery obszary kwestii społecznych - problemów występujących najczęściej wśród rodzin korzystających z pomocy ośrodków pomocy społecznej. Są nimi według kolejności (pod względem ilościowym):

- ❖ zdrowie (długotrwała lub ciężka choroba; niepełnosprawność; alkoholizm),
- ❖ ubóstwo, bieda, niedostatek,
- ❖ zatrudnienie (bezrobocie),
- ❖ funkcjonowanie rodzin (bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemoc w rodzinie).

Kolejnym etapem prac nad Strategią było określenie priorytetów w rozwiązywaniu problemów społecznych zawartych w utworzonym katalogu. W tym zakresie opracowane zostało narzędzie badawcze jaką jest ankieta stanowiąca załącznik Nr 1 do niniejszego opracowania. Ankieta zawiera określony wcześniej katalog problemów społecznych, ustalone zostały kryteria dokonywania oceny oraz skala ocen. Kryteria oceny zostały przyjęte w trzech kategoriach:

- ❖ Ogólne:
 - Stan przygotowania do realizacji problemu,
 - Konieczność rozwiązania problemu,

- Powiązanie z innymi problemami społecznymi,
- Zgodność z wojewódzką strategią polityki społecznej.
- ❖ Szczegółowe:
 - Korzyści z rozwiązania problemu,
 - Poparcie społeczne dla rozwiązania problemu,
 - Wpływ rozwiązania problemu na poziom życia (jednostki, rodzin, zbiorowości).
- ❖ Finansowe:
 - Źródła finansowania.
 - Wpływ kosztów realizacji na budżet powiatu (gminy).

Zaproponowano skalę ocen od 1 do 6 punktów dla każdego kryterium w poszczególnych kategoriach.

Badaniem ankietowym objęto wszystkie osoby, które w jakikolwiek sposób uczestniczyły w pracach nad dokumentem:

- ❖ Kierownicy i przedstawiciele ośrodków pomocy społecznej wszystkich gmin powiatu
- ❖ Kierownicy i przedstawiciele wszystkich powiatowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz podmiotów prowadzących jednostki na zlecenie powiatu
 - ❖ Kierownictwo Powiatowego Urzędu Pracy i jego filii
 - ❖ Kierownictwo Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
 - ❖ Dyrektor Domu Dziecka
 - ❖ Dyrektorzy Rodzinnych Domów Dziecka
 - ❖ Dyrektorzy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych
 - ❖ Kierownictwo i Główni specjaliści Wydziału Ochrony Zdrowia i Polityki Społecznej
- ❖ Osoby wyznaczone przez wójtów i burmistrzów do współpracy ze Starostwem Powiatowym w zakresie polityki społecznej.

Osoby dokonujące ocen każdego problemu z zastosowaniem podanych kryteriów i w przyjętej skali ocen wypełniły ankiety. Ocen dokonywano na podstawie własnego poziomu znajomości problemu, wiedzy i doświadczenia. Otrzymano zwrotnie 33 ankiety, które zostały poddane zestawieniu i analizie. Zestawienie otrzymanych ankiet pod względem wartości przyznanych punktów utworzyło zhierarchizowany katalog problemów społecznych powiatu wołomińskiego. Zestawienie otrzymanych ankiet, pod względem ilościowo-wartościowym, wygląda następująco:

Tabela 38. Kwestie społeczne, zestawienie ilościowo - wartościowe

Kwestie społeczne	Częstotliwość występowania problemu społecznego oznaczonego kolejnym numerem	Punkty
demograficzne	14	1239
zatrudnienie (nie tylko bezrobocie)	4, 12, 13, 15, 18, 23	7379
funkcjonowanie rodzin	8, 9, 10, 16, 19, 22	7376
ubóstwo, bieda, niedostatek	20, 21	2348
zdrowotne (organizacja, stopień zaspokojenia potrzeb zdrowotnych)	2, 3, 5, 11	5456
sytuacja dzieci i młodzieży	6	2562
starość	7, 17	2510
środowisko	1, 24, 25	3291

Źródło: Zestawienie własne WOZ

Powyższe zestawienie przedstawia częstotliwość występowania określonych problemów społecznych zakwalifikowanych wcześniej do odpowiedniego obszaru kwestii społecznych pod względem ilościowym Tabela nr 37 oraz pod względem wartościowym zgodnie z przyznanymi przez uczestników badania punktami „ważności” dla danego problemu. Ustalone pod tymi względami, czyli ilościowo – wartościowymi, te same problemy społeczne ustawione zostały hierarchii „ważności” i otrzymały w tej kolejności nowe numery.

W tej sytuacji, indywidualnie najważniejszym problemem społecznym okazał się powszechny i uniwersalny problem dla wszystkich dziedzin życia społecznego w naszym powiecie, a mianowicie: „Konieczność dalszego rozwoju sieci dróg i komunikacji na terenie powiatu, ułatwiający dostęp do usług społecznych”, który otrzymał najwyższą liczbę punktów (1447). Problem ten tak jak pozostałe dwa problemy, które zostały zakwalifikowane do obszaru kwestii społecznych – środowisko – znajdują swoje umiejscowienie w odpowiednich Strategiach czy Planach Rozwoju Powiatu Wołomińskiego. W niniejszym opracowaniu zostaną uwzględnione tylko w klasyfikacji hierarchicznej i nie będą uwzględnione jako cele strategiczne w działaniach dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w zakresie polityki społecznej.

Po zsumowaniu indywidualnych ocen pierwszymi w hierarchii i najpilniejszymi do rozwiązania okazały się kwestie społeczne, które otrzymały największe liczby punktów i dotyczą one:

- ❖ **zatrudnienia,**
- ❖ **funkcjonowania rodzin,**
- ❖ **zdrowia.**

Kolejnymi kwestiami w ocenie ilościowo – wartościowej okazały się obszary dotyczące:

- ❖ sytuacji dzieci i młodzieży,
- ❖ starości,
- ❖ ubóstwa, biedy, niedostatku,
- ❖ demografii.

Dla wszystkich 7 siedmiu obszarów wyżej wymienionych kwestii społecznych zaplanowane zostały działania, które powinny być realizowane w całym przedziale czasowym, tj. do roku 2025. Wszystkie te działania powinny być na bieżąco monitorowane z wykorzystaniem zaprojektowanego w tym celu systemu. System ten powinien uwzględniać konieczność ciągłości i systematyczności zbierania danych ilościowych i jakościowych. Dane te powinny być na bieżąco analizowane, aby móc określać stan realizacji wszystkich zaplanowanych lub realizowanych działań.

Jak wykazują wszystkie dotychczas dokonane klasyfikacje: statystyczna, ilościowa i ilościowo – wartościowa, dominującymi obszarami dla podjęcia pilnych działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych są obszary:

- ❖ **zatrudnienia,**
- ❖ **funkcjonowania rodzin,**
- ❖ **zdrowia.**

W wyżej wymienionych trzech obszarach: **zatrudnienia; funkcjonowania rodzin; zdrowia** powinny zostać podjęte w pierwszej kolejności pilne działania zmierzające do realizacji celów strategicznych w rozwiązywaniu problemów społecznych Powiatu Wołomińskiego. Dlatego, poza prowadzeniem bieżącego monitoringu dla działań w tych obszarach zostaną również wskazane, w dalszej części Strategii 2025, sposoby i zasady prowadzenia ewaluacji jako pomiaru efektów realizacji tych działań.

13. CELE STRATEGICZNE DLA POWIATU

Po określeniu problemów społecznych występujących w Powiecie Wołomińskim podjęto próbę określenia celów strategicznych dla rozwiązywania tych problemów na rzecz społeczności powiatu. Cele strategiczne wraz z proponowanymi działaniami w ramach przyjętych wcześniej obszarów kwestii społecznych przedstawione są poniżej.

Dokonując określenia katalogu celów strategicznych podjęta została również próba określenia działań prowadzących do ich realizacji, wskazania koordynatorów i podmiotów współrealizujących, źródeł finansowania oraz ogólnego harmonogramu (załącznik nr 2) tych działań. Czas realizacji określa główne założenie przyjęte przy tworzeniu dokumentu – od jego przyjęcia przez Radę Powiatu do końca roku 2025. W tym czasie realizacja wszystkich działań, w ramach celów strategicznych, powinna podlegać procesowi monitoringu.

Monitoring będzie istotną częścią procesu zarządzania w realizacji wszystkich celów Strategii 2025. Po określeniu grupy specjalistów oraz przyjęciu odpowiedniej koncepcji systemu monitoringu na który składają się m.in. budowa i przyjęcie odpowiednich narzędzi badawczych, określenie wskaźników oraz kształtu i sposobu raportowania powinien być systematycznie ciągle prowadzony i realizowany, aby dostarczać bieżących informacji o stanie realizacji Strategii 2025.

Natomiast realizacja działań w ramach celów strategicznych ujętych w kwestie społeczne, uznane w badaniach za priorytetowe, czyli: **zatrudnienie; funkcjonowanie rodzin; zdrowie** powinna podlegać dodatkowo procesowi ewaluacji. Działania w zakresie ewaluacji dotyczącej powyżej określonych kwestii (po przyjęciu m. in. jej właściwego rodzaju, odpowiednich wskaźników i mierników, jednorodnych narzędzi, metodologii postępowania i raportowania oraz sposobów dokonywania analiz) będą dostarczały okresowych informacji i wskazywały stan realizacji poszczególnych celów, ich ocenę oraz potrzeby dokonywania ewentualnych, odpowiednich korekt i zmian.

ZATRUDNIENIE (razem wszystkie cele w tym obszarze uzyskały 7379 punktów wg. klasyfikacji ilościowo-wartościowej)

Cel strategiczny

Poprawa sytuacji mieszkańców poprzez zatrudnienie. (1353 punkty – 4 miejsce indywidualnie)

Działania

❖ **Wspieranie inicjatyw służących tworzeniu warunków do rozwoju inicjatyw gospodarczych.**

Koordynator - PUP;

Podmioty współrealizujące (dalej: „współrealizatorzy”) - Forum Gospodarcze Powiatu Wołomińskiego; lokalne kluby biznesu; samorzady gmin i powiatu.

Źródła finansowania: Fundusz Pracy-FP; środki gmin i powiatu; środki Europejskiego Funduszu Społecznego - EFS; środki podmiotów niezależnych.

❖ **Wzrost liczby ofert zatrudnienia, przekwalifikowania i szkoleń zgodnych z zapotrzebowaniem powiatowego rynku pracy.**

Koordynator - PUP;

Współrealizatorzy: LGD „Równiny Wołomińskiej”- LGD RW; LGD ZZ; podmiotów gospodarczych; w ramach Programów Regionalnych; innych podmiotów doskonalenia zawodowego - ośrodki szkolenia i kształcenia.

Źródła finansowania: FP; EFS; Krajowy Fundusz Szkoleniowy – KFS; Program Rozwoju Obszarów Wiejskich – PROW; środki podmiotów niezależnych.

❖ **Uczestnictwo mieszkańców w Programach dających możliwości zatrudnienia również w formie prowadzenia działalności gospodarczej.**

Koordynator – PUP;

Współrealizatorzy: gminy: Wołomin, Zielonka, Tłuszcz, Jadów, Klembów, Strachówka, Poświętne; LGD RW; LGD ZZ; uczestnicy w ramach Programów Regionalnych.

Źródła finansowania: EFS; FP; KFS; PROW; Programy Regionalne; budżety gmin i powiatu

Cel strategiczny

Zwiększenie liczby szkoleń/kształcenia zawodowego osób bezrobotnych odpowiednio do zapotrzebowania powiatowego rynku pracy. (1246 punktów – 12 miejsce)

Działania

❖ **Diagnoza sytuacji i zapotrzebowania powiatowego rynku pracy.**

Realizator: PUP.

Współrealizator: Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy w Warszawie.

Źródła finansowania: budżet PUP; FP; KFS.

❖ **Analiza stanu obecnego, planowanie działań zgodnie z występującym zapotrzebowaniem.**

Realizator: PUP

Źródła finansowania: budżet PUP; FP; KFS.

❖ **Organizacja szkoleń i innych form kształcenia i przekwalifikowania zawodowego np. warsztaty szkoleniowe, kształcenie ustawiczne w zakresie zgodnym z zapotrzebowaniem powiatowego rynku pracy.**

Koordynator: PUP;

Współrealizatorzy: WED; ośrodki szkolenia i kształcenia.

Źródła finansowania: budżet PUP; FP; KFS; budżet powiatu wołomińskiego; środki podmiotów niezależnych.

Cel strategiczny

Działania skierowane do osób bezrobotnych oraz pracujących chcących przekwalifikować się, z wykorzystaniem ich potencjału i zasobów. (1240 punktów – 13 miejsce)

Działania

❖ **Podjęcie pracy, zmiana pracy, przekwalifikowania zawodowe, uzupełnianie kwalifikacji.**

Koordynator: PUP;

Współrealizatorzy: PCPR; Pracodawcy; ośrodki szkolenia i kształcenia; ośrodki pomocy społecznej, CIS, KIS.

Źródła finansowania: FP; EFS; KFS; budżety gmin.

Cel strategiczny

Utworzenie na terenie powiatu nowych Warsztatów Terapii Zajęciowej (dla osób z upośledzeniem umysłowym). (1225 – 15 miejsce)

Działania

❖ **Analiza orzecznictwa o niepełnosprawności w powiecie wołomińskim pod kątem niepełnosprawności w zakresie niezdolności do pracy z jednoczesnym wskazaniem do uczestnictwa w terapii zajęciowej**

Koordynator: PCPR;

Współrealizator: WOZ.

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania komórki i jednostki.

❖ **Podjęcie współpracy ze wskazanymi w analizie gminami powiatu.**

Koordynator: PCPR;

Współrealizator: WOZ.

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania komórki i jednostki.

❖ **Wskazanie lokalizacji i profilu WTZ, przygotowanie dokumentacji, podjęcie kontaktu z PFRON.**

Koordynator: PCPR;

Współrealizator: WOZ.

Źródła finansowania: PFRON, budżet powiatu wołomińskiego.

Cel strategiczny

Utworzenie na terenie powiatu nowego Środowiskowego Domu Samopomocy (typ B dla osób z upośledzeniem umysłowym). (1199 punktów – 18 miejsce)

Działania

❖ **Analiza orzecznictwa o niepełnosprawności intelektualnej w powiecie wołomińskim.**

Koordynator: PCPR;

Współrealizator: WOZ.

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania komórki i jednostki.

❖ **Podjęcie współpracy ze wskazanymi w analizie gminami powiatu.**

Koordynator: PCPR;

Współrealizator: WOZ.

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania komórki i jednostki.

❖ **Podjęcie współpracy z podmiotem realizującym zadanie, wskazanie lokalizacji ŚDS typu B, przygotowanie dokumentacji, podjęcie kontaktu z WPS UW.**

Koordynator: PCPR;

Współrealizator: WOZ, organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: budżet państwa, budżet powiatu wołomińskiego.

Cel strategiczny

Współpraca gminnych ośrodków pomocy społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy (1116 punktów – 23 miejsce)

Działania

❖ **Szkolenia i spotkania informacyjne dla pracowników ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowego urzędu pracy.**

Koordynator: PUP;

Współrealizatorzy: OPS-y.

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania jednostki; budżety gmin.

❖ **Tworzenie i realizacja wspólnych Programów aktywizacji i ograniczania bezrobocia.**

Koordynator: PUP;

Współrealizatorzy: PCPR; WOZ; OPS-y.

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania jednostek i komórki, budżety gmin.

FUNKCJONOWANIE RODZIN (razem wszystkie cele w tym obszarze uzyskały 7376 punktów wg. klasyfikacji ilościowo-wartościowej)

Cel strategiczny

Modernizacja instytucjonalnej pieczy zastępczej i dostosowanie placówki opiekuńczo-wychowawczej do obowiązujących przepisów prawa oraz rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej na rzecz powrotu dzieci do środowisk naturalnych z terenu powiatu wołomińskiego (1287 punktów – 8 miejsce indywidualnie)

Działania

❖ **Zaprojektowanie i zorganizowanie kompleksowego systemu rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.**

Realizator: PCPR

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania jednostki, środki unijne.

❖ **Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego.**

Koordynator: PCPR

Współrealizatorzy: DDz; RDDz; organizacje pozarządowe;

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania jednostek, środki unijne.

❖ **Wsparcie istniejących rodzin zastępczych w powiecie oraz rozwijanie współpracy z rodziną biologiczną.**

Koordynator: PCPR;

Współrealizatorzy: DDz; RDDz; OPS-y

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania jednostek, budżety gmin, środki unijne.

❖ **Organizowanie pomocy i wsparcia w procesie usamodzielniania się i integracji ze środowiskiem wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.**

Koordynator: PCPR;

Współrealizatorzy: DDz; RDDz

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania jednostek, środki unijne.

Cel strategiczny

Organizacja specjalistycznego poradnictwa, blisko miejsca zamieszkania, dla rodzin w trudnej sytuacji. (1264 punkty – 9 miejsce)

Działania

❖ **Utworzenie powiatowej sieci poradnictwa rodzinnego. Punkty poradnictwa w każdej gminie.**

Koordynator: WOZ;

Współrealizatorzy: PCPR; PP-P; POIK; OPS-y; organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostek i komórki; budżety gmin (lokale), środki w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 .

❖ **Organizacja grup terapeutycznych, grup wsparcia dla rodzin.**

Koordynator: POIK;

Współrealizatorzy: PCPR; WOZ; PP-P; OPS-y, organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostek i komórki; budżety gmin, w kosztach działania jednostek, środki w ramach perspektywy finansowej 2014-2020.

Cel strategiczny

Rozbudowa systemu wsparcia rodziny, dzieci i młodzieży. (1258 punktów – 10 miejsce)

Działania

❖ **Analiza założeń i efektów realizacji gminnych i powiatowego Programu polityki prorodzinnej.**

Koordynator: PCPR

Współrealizatorzy: WOZ; POIK; PP-P; OPS-y

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego, koszt działania komórki i jednostek; budżety gmin w kosztach działania jednostek.

❖ **Opracowanie Powiatowego Programu Polityki Rodzinnej.**

Koordynator: PCPR;

Współrealizatorzy: POIK; PP-P; WOZ

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego, koszt działania komórki i jednostek.

❖ **Zwiększenie oferty informacji i pomocy prawnej, działań o charakterze edukacyjno-informacyjnym dla rodzin cudzoziemców w celu skutecznej integracji.**

Koordynator: PCPR;

Współrealizator: WOZ

Źródła finansowania: budżet państwa; budżet powiatu wołomińskiego, koszt działania jednostki i komórki.

Cel strategiczny

Organizacja punktów terapii w sprawach opiekuńczo-wychowawczych dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci. (1222 punkty – 16 miejsce)

Działania

❖ **Organizacja grup terapeutycznych, grup wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci na bazie punktów poradnictwa rodzinnego.**

Koordynator: PCPR

Współrealizatorzy: P P-P; POIK

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostek i komórki.

Cel strategiczny

Utworzenie bazy informacyjnej dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie. (1193 punkty – 19 miejsce)

Działania

❖ **Opracowanie koncepcji z określeniem zawartości i rozkładu danych, częstotliwości uzupełniania, wskazanie podmiotów raportujących.**

Koordinator: POIK;

Współrealizatorzy: PCPR; WOZ

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostek i komórki.

❖ **Prowadzenie, aktualizacja, analiza, wskazywanie kierunków i sposobów działania w zakresie przeciwdziałania zjawisku rodzinnej przemocy.**

Koordinator: POIK;

Współrealizatorzy: PCPR; WOZ; OPS-y; organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostek i komórki; budżety gmin, w kosztach działania jednostek; źródła niezależne.

❖ **Podnoszenie kompetencji oraz jakości usług służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy: służby zdrowia, sędziów i kuratorów sądów rodzinnych, prokuratorów, nauczycieli, pedagogów szkolnych, pracowników socjalnych, policjantów.**

Koordinator: POIK;

Współrealizatorzy: PCPR; WOZ

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostek i komórki.

Cel strategiczny

Wykorzystanie istniejącego potencjału aktywności społecznej na terenie gmin powiatu. (1152 punkty – 22 miejsc)

Działania

❖ **Opracowanie koncepcji i utworzenie Powiatowego Centrum Wolontariatu.**

Koordinator: WSO;

Współrealizatorzy: PCPR; WOZ; OPS-y; organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania jednostki i komórek; budżety gmin w kosztach działania jednostek; środki unijne; źródła niezależne.

❖ **Podejmowanie działań na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego.**

Koordinatorzy gminni: OPS-y;

Współrealizatorzy: PCPR; WOZ; WSO; organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: budżety gmin w kosztach działania jednostek; budżet powiatu w kosztach działania jednostki i komórek.

❖ **Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy.**

Koordinatorzy gminni: OPS-y;

Współrealizatorzy: PCPR; WOZ; WSO; organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: budżety gmin w kosztach działania jednostek; budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostki i komórek; środki unijne; źródła niezależne.

❖ **Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o wolontariacie.**

Koordinatorzy gminni: OPS-y

Współrealizatorzy: PCPR; WOZ; WSO

Źródła finansowania: budżety gmin w kosztach działania jednostek; budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostki i komórek.

❖ **Wspomaganie rozwoju (organizacyjnie, prawnie) powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie możliwości pozyskiwania środków.**

Koordynator: PCPR;

Współrealizatorzy: WSO; WOZ; OPS-y; LGD RW, LGD ZZ – realizacja zadań w ramach Programu Aktywizacja mieszkańców i wsparcie rozwoju obszaru LGD; organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: budżety gmin w kosztach działania jednostek; budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostki i komórek; środki unijne - EFRROW; źródła niezależne.

❖ **Podjęcie i promowanie działań zmierzających do tworzenia podmiotów ekonomii społecznej.**

Koordynatorzy gminni: OPS-y;

Współrealizatorzy: PCPR; WOZ; WSO; organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: budżety gmin w kosztach działania jednostek; budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostki i komórek; środki unijne; źródła niezależne.

ZDROWOTNE (razem wszystkie cele w tym obszarze uzyskały 5456 punktów wg. klasyfikacji ilościowo-wartościowej)

Cel strategiczny

Rozszerzenie działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej i programów zdrowotnych oraz dostępnego i skuteczniejszego leczenia i rehabilitacji. (1430 punktów – 2 miejsce)

Działania

❖ **Poprawa istniejącej bazy placówek służby zdrowia, zwiększenie dostępności do świadczeń zdrowotnych.**

Koordynator: WOZ;

Współrealizatorzy: SZPZOZ; gminy.

Źródła finansowania: budżet państwa; budżet powiatu wołomińskiego; budżety gmin; NFZ.

❖ **Zwiększenie liczby profilaktycznych programów zdrowotnych (specjalistyczne badania przesiewowe)**

Koordynator: WOZ;

Współrealizator: SZPZOZ

Źródła finansowania: budżet państwa; budżet powiatu wołomińskiego; NFZ.

❖ **Działania z zakresu promocji zdrowia.**

Koordynator: WOZ;

Współrealizatorzy: SZPZOZ; Gminne placówki POZ.

Źródła finansowania: budżet państwa; NFZ, budżet powiatu wołomińskiego; budżety gmin.

❖ **Rozszerzenie i poprawa istniejącej infrastruktury rehabilitacyjnej.**

Koordynator: SZPZOZ;

Współrealizatorzy: WOZ; Gminne placówki POZ

Źródła finansowania: budżet państwa; NFZ; budżet powiatu wołomińskiego; budżety gmin.

Cel strategiczny

Zwiększenie zatrudnienia terapeutów rodzinnych i dziecięcych oraz zatrudnienie psychiatry dziecięcego. (1429 punktów – 3 miejsce)

Działania

❖ **Zwiększenie środków na funkcjonowanie Powiatowych Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych.**

Realizator: WED

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego.

❖ **Zwiększenie zatrudnienia w ramach programów i projektów realizowanych we współpracy gmin, powiatu z organizacjami pozarządowymi.**

Koordinator: PCPR

Współrealizatorzy: WOZ

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostki i komórki.

Cel strategiczny

Poprawa warunków życia dla osób z długotrwałą lub ciężką chorobą i ich rodzin. (1349 punktów – 5 miejsce)

Działania

❖ **Rozeznawanie, diagnozowanie i planowanie działań na rzecz poprawy sytuacji osób z długotrwałą lub ciężką chorobą na terenie gmin.**

Koordinatorzy gminni: OPS-y;

Współrealizatorzy: PCPR; WOZ; organizacje pozarządowe

Źródła finansowania: budżety gmin w kosztach działania jednostek; budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostki i komórki; środki unijne; źródła niezależne.

❖ **Rozwój systemu usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.**

Koordinatorzy gminni: OPS-y;

Współrealizatorzy: PCPR; Caritas; PKPS; PCK; agencje opiekuńcze i inne organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: budżety gmin.

❖ **Analiza orzecznictwa o niepełnosprawności w powiecie wołomińskim.**

Koordinator: WOZ;

Współrealizator: PCPR;

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostki i komórki.

Cel strategiczny

Zapobieganie wykluczeniu społecznemu rosnącej liczbie osób niepełnosprawnych oraz podjęcie działań wyrównujących szanse tych osób na pełniejsze funkcjonowanie w społeczności lokalnej. (1248 punktów – 11 miejsce)

Działania

❖ **Analiza sytuacji w zakresie orzecznictwa o niepełnosprawności dla mieszkańców powiatu wołomińskiego (orzecznictwo: ZUS; PZON; KRUS; MSW; MON; PKP, SW).**

Koordinator: WOZ;

Współrealizator: PCPR;

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostki i komórki

❖ **Diagnoza sytuacji w zakresie niepełnosprawności w powiecie wołomińskim.**

Koordinator: PCPR

Współrealizator: WOZ

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostki i komórki.

❖ **Opracowanie Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych oraz Przestrzegania Praw Osób Niepełnosprawnych na lata następne po 2015r.**

Realizator: PCPR

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostki.

❖ **Realizacja zadań określonych w Powiatowym Programie Promocji Zatrudnienia Osób Niepełnosprawnych.**

Realizator: PUP

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego, w kosztach działania jednostki.

❖ **Opiniowanie projektów Programów dotyczących osób niepełnosprawnych.**

Realizator: Społeczna Rada Osób Niepełnosprawnych

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego.

❖ **Realizacja Programu PFRON „Aktywny samorząd”.**

Realizator: PCPR

Źródła finansowania: PFRON; budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania jednostki;

❖ **Wsparcie osób niepełnosprawnych z środków PFRON w postaci dofinansowań: WTZ; turnusów rehabilitacyjnych; pomoc indywidualna (sprzęt rehabilitacyjny, bariery).**

Realizator: PCPR

Źródła finansowania: PFRON; budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania jednostki.

❖ **Wsparcie i aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.**

Koordynator: PUP

Współrealizatorzy: PCPR; organizacje pozarządowe

Źródła finansowania: PFRON; budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania jednostek, FP.

❖ **Ograniczenie procesu marginalizacji osób niepełnosprawnych.**

Koordynator: PCPR

Współrealizatorzy: PUP; WOZ; OPS-y; organizacje pozarządowe

Źródła finansowania: PFRON; budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania jednostek i komórki; budżety gmin.

❖ **Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych.**

Koordynator: PCPR

Współrealizatorzy: PUP; SZPZOZ; WOZ; OPS-y, organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: PFRON; budżet powiatu wołomińskiego, koszty działania jednostek i komórki; budżety gmin, źródła niezależne.

❖ **Zwiększenie powierzchni archiwalnej w Powiatowym Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności.**

Realizator: WOZ;

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego

❖ **Zwiększenie dostępu do leczenia, opieki, rehabilitacji medycznej oraz usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych osób niepełnosprawnych.**

Koordynator: SZPZOZ (opieka medyczna);

Koordynatorzy gminni: OPS-y (usługi opiekuńcze);

Współrealizatorzy: WOZ; PCPR; organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: NFZ; budżet powiatu wołomińskiego, koszty działania jednostek i komórki; budżety gmin.

Cele długofalowe

Za cele długofalowe uznano wszystkie cele strategiczne poza celami priorytetowymi. Cele długofalowe są równie ważne, mimo że zostały sklasyfikowane w dalszej kolejności. Działania w zakresie tych celów, ujęte w ramach wskazanych kwestii społecznych będą podlegały stałemu monitoringowi.

ŚRODOWISKO (razem wszystkie cele w tym obszarze uzyskały 3291 punktów wg. klasyfikacji ilościowo-wartościowej)

Proponowane cele w tym obszarze będą realizowane w ramach Programów i Strategii odrębnych, dlatego nie zaplanowano działań szczegółowych w ramach Strategii 2025.

Cel strategiczny

Rozwój sieci dróg i komunikacji na terenie powiatu ułatwiający dostęp do usług społecznych. (1447 punktów – 1 miejsce)

Cel strategiczny

Rozwój infrastruktury agroturystycznej (965 punktów – 24 miejsce)

Cel strategiczny

Tworzenie nowych strzeżonych kąpielisk, na terenach atrakcyjnych turystycznie (879 punktów – 25 miejsce)

SYTUACJA DZIECI I MŁODZIEŻY (cel w tym obszarze uzyskał 1304 punkty wg. klasyfikacji ilościowo-wartościowej)

Cel strategiczny

Przeciwdziałanie zachowaniom dysfunkcyjnym (samookaleczenia, zażywanie dopalaczy, cyberprzemoc, nieletnie matki, uzależnienie od komputera, telefonu) – wśród uczniów gimnazjów oraz młodszych dzieci. (1304 punkty – 6 miejsce)

Działania

❖ **Organizacja cykli szkoleń, wykładów dla rodziców i nauczycieli szkół i gimnazjów, szkół średnich**

Koordynator: P P-P,

Współrealizatorzy: WOZ, WED; gminy powiatu wołomińskiego; KBPN.

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania jednostek i komórek; budżety gmin; fundusze celowe.

❖ **Działania profilaktyczne w ramach programów i projektów realizowanych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.**

Koordynator: P P-P;

Współrealizatorzy: WED; WOZ; gminy powiatu wołomińskiego; KBPN.

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego w kosztach działania jednostek i komórek; budżety gmin; fundusze celowe.

STAROŚĆ (razem wszystkie cele w tym obszarze uzyskały 2510 punktów wg. klasyfikacji ilościowo-wartościowej)

Cel strategiczny

Organizacja wsparcia dla osób starszych w formach: dziennych domów pobytu, klubów dla osób starszych oraz dzieci i młodzieży, uniwersytetów trzeciego wieku (poza

Thuszczem, Wołominem i Zielonką), usług opiekuńczych, pobytu w dps, szczególnie w gminach Zielonka, Strachówka, Jadów, Wołomin. (1296 punktów – 7 miejsce)

Działania

❖ **Opracowanie Powiatowego Programu Polityki Senioralnej**

Koordinator: WOZ;

Współrealizatorzy: PCPR; DPS-y, OPS-y

Źródła finansowania: budżet powiatu wołomińskiego, koszty działania jednostek i komórki, budżety gmin.

❖ **Rozwój usług opiekuńczych dla osób starszych z wykorzystaniem realizatorów z terenu powiatu**

Realizatorzy gminni: OPS-y;

Źródła finansowania: budżety gmin

❖ **Utworzenie dziennych domów pobytu dla osób starszych oraz dzieci i młodzieży.**

Realizatorzy gminni: OPS-y;

Źródła finansowania: budżety gmin, budżet państwa (Program Senior-WIGOR)

❖ **Kierowanie do Domów Pomocy Społecznej na terenie powiatu.**

Realizatorzy gminni: OPS-y

Źródła finansowania: dochody z opłatności, budżety gmin.

❖ **Tworzenie Gminnych i powiatowej Rady Seniorów**

Realizatorzy: gminy, powiat wołomiński

Źródła finansowania: budżety gmin; budżet powiatu.

❖ **Utworzenie Uniwersytetów Trzeciego Wieku.**

Koordinatorzy gminni: OPS-y, gminy poza: Thuszczem, Wołominem, Zielonką

Źródła finansowania: *budżety zainteresowanych gmin.*

❖ **Utworzenie Ośrodków Kultury i Sportu**

Realizatorzy: gmina Jadów; gmina Strachówka.

Źródła finansowania: budżety wskazanych gmin; fundusze unijne; RPOWM, FRKF.

Cel strategiczny

Usprawnienie systemu organizacji usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych oraz kierowania do domów pomocy społecznej. (1214 punktów – 17 miejsce)

Działania

❖ **Konieczność przyjęcia przez gminy zasad zlecania usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych przez gminy (np. Marki, Thuszcz) podmiotom zarejestrowanym na terenie powiatu oraz kierowania mieszkańców gmin w pierwszej kolejności do domów pomocy społecznej powiatu wołomińskiego.**

Realizatorzy gminni: gminne OPS-y

Źródła finansowania: budżety gmin.

UBÓSTWO, BIEDA, NIEDOSTATEK (razem wszystkie cele w tym obszarze uzyskały 2348 punktów wg. klasyfikacji ilościowo-wartościowej)

Cel strategiczny

Tworzenie programów pomocowo-wspierających z udziałem gmin oraz organizacji pozarządowych, uczestnictwo w programach regionalnych i krajowych (1182 punkty – 20 miejsce)

Działania

❖ **Uczestnictwo w Programie Operacyjnym Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020.**

Koordynatorzy gminni: OPS-y;

Współrealizatorzy: organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: budżety gmin; budżet państwa, środki unijne.

❖ **Uczestnictwo gmin w pomocowych Programach unijnych i regionalnych.**

Realizatorzy gminni: OPS-y;

Współrealizatorzy: organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: środki unijne, budżety gmin (wkład własny).

❖ **Tworzenie Programów lokalnych zgodnie z zapotrzebowaniem.**

Realizatorzy gminni: OPS-y;

Współrealizatorzy: powiat; organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: budżety gmin; budżet powiatu; budżet państwa; środki unijne.

Cel strategiczny

Wsparcie rodzin poprzez system ulg i zniżek, pomoc w naturze oraz pomoc w trudnej sytuacji materialnej. (1166 punktów – 21 miejsce)

Działania

❖ **Uczestnictwo w Ogólnopolskim programie polityki prorodzinnej „Karta Dużej Rodziny” zgodnie z Ustawą o Karcie Dużej Rodziny.**

Realizatorzy: Gminy

Źródła finansowania: budżet państwa

❖ **Realizacja Powiatowego Programu Polityki Prorodzinnej „Powiatowa Karta Rodziny”.**

Koordynator: WOZ;

Współrealizatorzy: gminy uczestniczące w Programie

Źródła finansowania: budżet powiatu; budżety gmin uczestniczących w Programie

❖ **Organizacja programów gminnych – Gminna Karta Dużych Rodzin**

Koordynatorzy gminni: Gminy

Źródła finansowania: budżety gmin.

❖ **Uczestnictwo w Wieloletnim Programie wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”.**

Realizatorzy gminni: OPS-y

Źródła finansowania: budżet państwa

❖ **Organizacja gminnych punktów dystrybucji żywności w Programie Operacyjnym Pomoc Żywnościowa 2014-2020.**

Koordynatorzy gminni: OPS-y.

Źródła finansowania: budżet państwa; środki unijne; budżety gmin; środki niezależne.

DEMOGRAFICZNE (cel w tym obszarze uzyskał 1239 punktów wg. klasyfikacji ilościowo-wartościowej)

Cel strategiczny

Zwiększenie zakresu działań w gminach Jadów i Strachówka w rozwiązywaniu problemu demograficznego jakim jest starzejąca się i zmniejszająca się liczebnie społeczność. (1239 punktów – 14 miejsce)

Działania

❖ **Opracowanie i wprowadzenie rozszerzonego gminnego programu prorodzinnego.**

Realizatorzy: gminy Jadów i Strachówka

Źródła finansowania: budżety gmin Jadów i Strachówka.

❖ **Sprzedaż ziemi z zasobów gminnych lub skarbu państwa, na dogodnych warunkach dla młodych małżeństw i młodych małżeństw z dziećmi.**

Realizatorzy: gminy Jadów i Strachówka

Źródła finansowania: budżety wskazanych gmin; zasób skarbu państwa.

❖ **Wprowadzenie ulg podatkowych.**

Realizatorzy: gminy Jadów i Strachówka

Źródła finansowania: budżety wskazanych gmin.

❖ **Zwiększona jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka wypłacana przez gminę.**

Realizatorzy: gminy Jadów i Strachówka

Źródła finansowania: budżety wskazanych gmin.

❖ **Większe zaangażowanie w Program Operacyjny Rozwój Obszarów Wiejskich**

Realizatorzy: gminy o charakterze wiejskim, szczególnie Jadów i Strachówka.

Źródła finansowania: budżety gmin; środki unijne.

Po przeprowadzeniu badania ankietowego i analizie zapisów należy zwrócić uwagę i odnotować dodatkowo zgłoszone, problemy społeczne, które również wpisują się w przyjęte wcześniej obszary kwestii społecznych. Z oczywistych względów problemy te nie zostały poddane ocenie wszystkich osób ankietowanych, niemniej jednak należy je wymienić i ustosunkować się do nich. Tymi problemami są:

- ❖ Ograniczanie zjawiska dziedziczenia biedy i patologii,
- ❖ Potrzeba utworzenia drugiego Środowiskowego Domu Samopomocy typu A,
- ❖ Poprawa warunków w istniejących ŚDS,
- ❖ Konieczność tworzenia podmiotów ekonomii społecznej.

Niemal od początków podejmowania w różnych formach i przez różne podmioty działalności charytatywnej mamy do czynienia ze zjawiskiem utrwalania nawyków trwania w swojej sytuacji. Zjawisko to ma liczne uwarunkowania. Liczne przyczyny leżą po stronie samych zainteresowanych, a właściwie niezainteresowanych poprawą lub zmianą własnej sytuacji. Ten brak zainteresowania posiada bardzo różne podłoże i uwarunkowania. Mogą to być zależności natury zdrowotnej w tym często psychicznej lub spowodowanej różnymi uzależnieniami. Mogą to być zależności kulturowe, uwarunkowania gospodarcze czy wreszcie tradycje. Dlatego tak ważną sprawą w całym procesie pokonywania trudnych sytuacji jest sposób działania drugiej strony, a mianowicie tej która udziela wsparcia. Najkrócej rzecz ujmując, przez wieki działalności na rzecz innych przeszliśmy od działalności charytatywnej poprzez pomocową do wspierającej. Zmieniły się zasady i techniki działania. Stworzone zostały również odpowiednie narzędzia oraz infrastruktura. Powstały i dostosowywane są do bieżących wymogów rozwiązania prawne.

Wszystkie działania na rzecz innych osób i rodzin cechują się nowym podejściem i formami działania. Generalnie, niniejsze opracowanie jest poświęcone określeniu diagnozy obecnej sytuacji i nakreśleniu kierunków dalszego działania. Działania te mają służyć właśnie m. in. ograniczeniu zjawiska biedy i patologii. Oczywiście w tych działaniach należy zwracać szczególną uwagę na przekazywanie i utrwalanie nowych zasad postępowania, nowych wzorców tak aby eliminować zjawisko dziedziczenia biedy i patologii, z wykorzystaniem własnych zasobów, możliwości i uprawnień osób i rodzin. Pomimo istnienia w powiecie wołomińskim wysokokwalifikowanej kadry specjalistów oraz infrastruktury w zakresie działań w obszarze polityki społecznej, to należy stwierdzić, że ich działania są żmudne i długofalowe. Mimo, że wspierane działaniami profesjonalistów z innych dziedzin życia

i usług społecznych są procesem rozległym w czasie. Wspomniane działania mają za zadanie wpłynąć na jego możliwe skrócenie.

Poza potrzebą, zdiagnozowaną wcześniej, w zakresie utworzenia nowego środowiskowego domu samopomocy typu B (osoby z niepełnosprawnością intelektualną) zasygnalizowana została potrzeba utworzenia nowego środowiskowego domu samopomocy typu A (osoby z przewlekłymi zaburzeniami psychicznymi). Należy wyrazić przekonanie, że zaproponowane w niniejszym opracowaniu działania w zakresie szerokiej analizy orzecznictwa o niepełnosprawności wraz posiadanymi już diagnozami sytuacji środowiska osób niepełnosprawnych pozwolą na potwierdzenie istnienia takiej potrzeby oraz wskażą, najdogodniejszą dla osób niepełnosprawnych, lokalizację. Należy również pamiętać, że to zadanie jest zadaniem administracji rządowej i tylko może być zlecone do realizacji jednostce samorządu powiatowego, zatem będzie również zależne od stanowiska innych podmiotów.

Poprawa warunków w istniejących środowiskowych domach samopomocy jest działaniem ciągłym. Zależnie od możliwości i warunków prowadzona jest na bieżąco.

Zgłoszona potrzeba konieczności podejmowania działań w zakresie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej, aczkolwiek wcześniej nie zapisana wprost, powinna być wynikiem zaproponowanych działań operacyjnych i jest ze wszech miar działaniem koniecznym w zakresie wykorzystania zasobów i kapitału mieszkańców powiatu wołomińskiego. Działania te powinny przyczyniać się do zwiększania aktywności mieszkańców, ograniczania zjawiska bezrobocia czyli poprawy sytuacji w uznanym za jeden z najważniejszych obszarów działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych powiatu wołomińskiego.

14. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII 2025

Metody ewaluacji oraz monitorowania, są najczęściej aktualnie stosowanymi w polityce społecznej metodami okresowej oceny realizacji projektów strategicznych oraz systematycznego i ciągłego zbierania informacji finansowo rzeczowych dla celów kontroli procesu zarządzania w sprawie realizacji i aktualizacji planu działań.

Ponadto, w sytuacji angażowania środków unijnych są wskazywane przez Radę Unii Europejskiej, jako ujednolicone, metody dokonywania przez państwa członkowskie oceny jakości, skuteczności i spójności wykorzystywania funduszy europejskich przy realizacji programów operacyjnych. Jest to zgodne z zapisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006). Pozyskiwanie i wykorzystywanie środków pomocowych pochodzących z Funduszy Europejskich, przy realizacji niektórych zadań również w ramach Strategii 2025 będzie wymagało posiadania nie tylko dokumentu samej Strategii, ale również stosowania metod ewaluacji oraz monitorowania w jej realizacji.

Proponuje się powołanie Powiatowej Rady Polityki Społecznej. Rada byłaby organem opiniodawczo-doradczym dla Starosty Wołomińskiego w zakresie polityki społecznej. Zadaniem Rady byłoby m. in. zarządzanie projektem poprzez dokonywanie okresowych ocen realizacji Strategii 2025 na podstawie rocznych raportów PCPR. Zadaniem Rady byłoby również dokonywanie oceny wyników prowadzonego monitoringu oraz ewaluacji, dokonywanie zmian i korekt w planach i prowadzonych działaniach. W skład Rady powinni wejść przedstawiciele powiatu, gmin powiatu, organizacji pozarządowych. Rada działałaby na podstawie uchwały Zarządu w wyniku przyjęcia przez Radę Powiatu niniejszego projektu Strategii 2025. Skład osobowy Rady określiłby Starosta Wołomiński.

14.1. Monitoring Strategii 2025

Monitorowanie to wewnętrzny proces będący integralną częścią zarządzania projektem czyli w tym wypadku realizacją celów Strategii 2025. Proces polega na ciągłym i systematycznym zbieraniu i analizowaniu danych finansowych i rzeczowych, czyli monitorowaniu zarządzania (poziom realizacji) środkami finansowymi oraz określenia postępu realizacji projektu przez system wcześniej określonych i przyjętych wskaźników. W ten sposób powstają obiektywne dowody potwierdzające stan realizacji zakładanych celów poprzez realizację działań dla nich określonych. Monitoring jest wewnętrznym procesem ciągłym i powinien być stosowany od początku do zakończenia realizacji działań wskazanych w Strategii 2025.

Monitoringiem powinny zostać objęte wszystkie działania w ramach celów strategicznych wskazanych w Strategii 2025, zarówno cele wskazywane jako priorytetowe jak również cele określone jako długofalowe. Są to cele strategiczne dla następujących kwestii społecznych: **zatrudnienia; funkcjonowania rodzin; zdrowia;** sytuacji dzieci i młodzieży; starości; ubóstwa, biedy, niedostatku; demografii.

Wyniki monitorowania działań w ramach celów priorytetowych posłużą i będą wykorzystane w procesie ewaluacji.

Po przyjęciu Strategii 2025, należy niezwłocznie przystąpić do zaplanowania procesu monitorowania, właściwego dla tego projektu. W tym celu można wyznaczyć grupę specjalistów, która przeprowadzi wstępną analizę wyznaczonych celów oraz określonych działań w ramach tych celów, aby właściwie zaprojektować narzędzia monitoringowe (formularze, druki i zakres informacji) oraz przygotować plan wdrażania i prowadzenia systemu monitoringu. Należy również określić wskaźniki i mierniki do zastosowania w monitoringu. Pod kątem realizacji tych zadań oraz dalszego prowadzenia monitoringu należy odpowiednio dobrać grupę specjalistów. Proces monitoringu wymaga prowadzenia stałego i systematycznego gromadzenia danych, ich przechowywania, przetwarzania, prezentowania oraz archiwizowania. Dlatego konieczne jest określenie wewnętrznych procedur postępowania. Przetwarzanie danych i wyniki tego procesu powinno dostarczać wiedzy o stanie aktualnym oraz o konieczności ewentualnej korekty niektórych działań zmierzających do osiągnięcia wyznaczonych celów. W zakresie gromadzenia danych należy wykorzystać już istniejące źródła jakimi są informacje i sprawozdania przygotowywane w ramach obowiązujących przepisów sprawozdawczych. Są to sprawozdania roczne i półroczne oraz okresowe informacje przygotowywane według jednolitych określonych wzorów, zatem powinny znaleźć zastosowanie również w procesie monitoringu.

14.2. Ewaluacja Strategii 2025

W trakcie realizacji celów strategicznych uznanych za priorytetowe, w ramach kwestii społecznych w Strategii 2025, czyli kwestiach: **zatrudnienia, funkcjonowania rodzin, zdrowia** powinna być prowadzona okresowo ewaluacja do roku 2025 oraz ewaluacja ex-post w roku 2026.

Celem ewaluacji jest ocena rzeczywistych lub spodziewanych rezultatów realizacji zadań przyjętych w strategii jako interwencji publicznej. Jest to próba udzielenia odpowiedzi czy zaplanowane, realizowane i zrealizowane działania przyniosły zamierzone efekty. Ewaluację możemy stosować w różnych formach (strategiczne, operacyjne) i na różnych etapach realizacji zaprojektowanych działań. Ze względu na fazy realizacji programu w zastosowaniu rodzaju ewaluacji mówimy o:

- Ewaluacji ex-ante (przed rozpoczęciem realizacji Strategii 2025),
- Ewaluacji on-going (okresowa, bieżąca w trakcie realizacji Strategii 2025– np. co trzy lata),
- Ewaluacji ex-post (po zakończeniu realizacji Strategii 2025).

Ewaluacja jest bardziej rozbudowanym narzędziem pozwalającym nie tylko na dokonanie bieżącej oceny stopnia realizacji projektu ale również pozwala na bardziej skuteczne zarządzanie czy koordynowanie realizowanym projektem. Ewaluacja w oparciu o okresowe obiektywne informacje i dowody dokonuje również oceny prowadzonych działań co pozwala na pełniejsze i aktualne postrzeganie przyjętych wcześniej kierunków działań. Może sugerować możliwości czy konieczność dokonania zmian wpływających bezpośrednio na zwiększenie jakości realizowanego projektu czy jego usprawnienia.

Przedstawione cele strategiczne są hipotezami wywiedzionymi z analiz w trakcie przeprowadzanej diagnozy obecnej sytuacji społecznej w powiecie wołomińskim. Skupiają się one na określeniu problemów społecznych mieszkańców powiatu. Określone zostały cele strategiczne w procesie ich rozwiązywania. Proponuje się przeprowadzanie procesów ewaluacji dla celów strategicznych i działań określonych dla tych celów w obszarach:

- ❖ Zatrudnienia,
- ❖ Funkcjonowania rodzin,
- ❖ Zdrowia.

Realizacja zadań prowadząca do osiągnięcia celów powinna przyczynić się do poprawy sytuacji. Ponieważ do osiągnięcia tych celów wymagana jest współpraca wielu podmiotów w dłuższym przedziale czasowym należy badać przebieg realizacji zadań, dokonywać oceny i wprowadzać odpowiednie korekty – temu ma służyć proces ewaluacji.

Pozostałe cele do osiągnięcia wraz z planowymi działaniami uznać należy jako cele długofalowe i powinny one być systematycznie monitorowane.

Należy koniecznie zdecydować czy ewaluacja będzie ewaluacją zewnętrzną czy wewnętrzną. W przypadku ewaluacji zewnętrznej powinna to być grupa niezależnych ekspertów. W przypadku ewaluacji wewnętrznej grupa specjalistów z PCPR innych wydziałów Starostwa Powiatowego oraz innych powiatowych jednostek czy komórek organizacyjnych. Obydwa rozwiązania posiadają swoje wady i zalety. Jak chociażby w zakresie ponoszonych kosztów, znajomości specyfiki zachodzących procesów i podejmowanych działań.

Proponuje się jednak niezależnie od wykonawstwa opracowanie jednolitego narzędzia badawczego oraz zastosowanie ujednoliconych kryteriów oraz mierników w tym procesie. Jako podstawowe kryteria ewaluacji sugeruje się przyjąć:

Tabela 39 Kryteria ewaluacji

Nazwa kryterium	Opis
Trafność	Ocena adekwatności planowanych celów i metod ich realizacji do problemów zidentyfikowanych w diagnozie. Kryterium wykorzystywane na początku i w trakcie procesu ewaluacji.
Skuteczność	Ocena stopnia realizacji zakładanych celów, skuteczności metod prowadzonych działań, wpływ czynników zewnętrznych na ostateczne efekty działań
Efektywność	Ocena osiągniętych efektów w realizacji celów w stosunku do poniesionych kosztów, nakładów (finansowych, ludzkich, administracyjnych - obsługi zadania)
Użyteczność	Ocena całości osiągniętych efektów (planowanych i nieplanowanych) w planowanych działaniach w stosunku do stawianych celów (zwrócenie uwagi na ile zamierzone cele mogły ulec zmianie). Kryterium wykorzystywane w końcowej fazie zakładanych działań i po ich zakończeniu.
Trwałość	Ocena ciągłości, trwałości efektów (szczególnie pozytywnych). Kryterium wykorzystywane w końcowej fazie zakładanych działań i po ich zakończeniu.

Źródło: Ewaluacja, poradnik dla pracowników administracji publicznej. MRR Warszawa 2012

Ewaluacja **ex-ante** powinna być przeprowadzona w miesiącach marzec – kwiecień 2017 roku. W tym procesie należy wykorzystać kryteria:

- Trafności,
- Przewidywanej skuteczności,
- Przewidywanej efektywności,
- Spójności.

Czynności ewaluacyjne na tym etapie bazują na analizie danych zastanych. Tymi danymi są: dokumentacja podstawowa Strategii 2025, inne dokumenty strategiczne (międzynarodowe-unijne, krajowe, regionalne), Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołomińskiego na lata 2008-2015, Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do roku 2025. Ewaluacja ex-ante poddaje analizie prawidłowość przedstawionej diagnozy, ocenia spójność wewnętrzną programu, ocenia spójność zewnętrzną z dokumentami strategicznymi regionalnym, krajowym, międzynarodowymi. Ocenia planowany system wdrażania Strategii 2025 od strony organizacyjnej.

Ewaluacje **ex-going** powinny być przeprowadzane co trzy lata począwszy od roku 2018 i później w latach 2021 oraz 2024, również w miesiącach marzec – kwiecień. W tych procesach powinny być wykorzystywane kryteria:

- ❖ Trafności,
- ❖ Skuteczności,

❖ Efektywności.

W końcowej fazie realizacji programu Strategia 2025, czyli w roku 2024, mogą być również włączane kryteria:

- ❖ Użyteczności,
- ❖ Trwałości.

W trakcie ewaluacji on-going analizuje się dokumenty programowe w kontekście organizowanych i prowadzonych działań oraz zmieniające się dane diagnostyczne w porównaniu z danymi zastanymi dokonując analizy ilościowej. Wyszukuje się problemy organizacyjne i ich przyczyny dokonując badań jakościowych. Przy tych badaniach stosuje się również wywiady pogłębione czy warsztaty. Wnioski i uwagi z tych ewaluacji powinny być analizowane i należy się liczyć z koniecznością wprowadzenia zmian w sposobach realizacji określonych wcześniej celów, choć same cele mogą wymagać również modyfikacji z uwagi na upływ czasu i zmianę uwarunkowań społeczno - ekonomicznych. Służą one również do bieżącego usprawniania zarządzania realizacją celów Strategii 2025.

Ewaluacja **ex-post** powinna być przeprowadzona w miesiącach marzec – kwiecień 2026 roku, z zastosowaniem kryteriów:

- ❖ Skuteczności,
- ❖ Efektywności,
- ❖ Użyteczności,
- ❖ Trwałości.

Ewaluacja ex-post jest rodzajem ewaluacji umożliwiającym dokonanie oceny trwałości efektów po zakończeniu realizowanych działań. Ocenia czy planowane cele zostały osiągnięte i w jakim stopniu. Pełni funkcję rozliczeniową i jej wyniki mogą posłużyć w przyszłości do usprawnienia procesów planowania przyszłych działań.

Miernikami w prowadzonych procesach ewaluacyjnych dotyczących **obszaru zatrudnienia** powinny m. in. być: liczba osób bezrobotnych; katalog zawodów na które występuje zapotrzebowanie na rynku pracy; liczba ofert pracy; liczba i efekty przeprowadzonych szkoleń zawodowych oraz przekwalifikowań zawodowych; liczba podmiotów gospodarczych na terenie gmin i powiatu; liczba utworzonych WTZ oraz ŚDS; liczba szkoleń dla pracowników OPS-ów i PUP.

Miernikami w procesach ewaluacyjnych w **obszarze funkcjonowania rodzin** powinny m. in. być: liczba rodzin zastępczych z liczbą dzieci; liczba rodzinnych domów dziecka z liczbą dzieci; liczba rodzin korzystających ze świadczeń przyznawanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych, innych ustaw; liczba rodzin uczestnicząca w poszczególnych programach osłonowych; liczba punktów poradnictwa rodzinnego ze wskazaniem rodzajów poradnictwa, liczby zatrudnionych specjalistów i liczby osób korzystających; liczba rodzin cudzoziemców w procesie integracji; liczba rodzin dotkniętych problemem przemocy; liczba rodzin pozostających w terapii; liczba grup wsparcia dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi; liczba i rodzaj imprez organizowanych dla rodzin; liczba organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką rodzinną; liczba i zakres działania wolontariuszy zarejestrowanych w centrum wolontariatu; liczba utworzonych i działających podmiotów ekonomii społecznej.

Miernikami w procesach ewaluacyjnych w **obszarze zdrowia** powinny m. in. być: liczba udzielonych porad i konsultacji w przychodniach specjalistycznych; okres oczekiwania na wizytę w poszczególnych specjalnościach; liczba zorganizowanych programów profilaktycznych; liczba działających punktów/poradni rehabilitacyjnych; liczba zatrudnionych specjalistów w poszczególnych poradniach psychologiczno-pedagogicznych; liczba osób z długotrwałą lub ciężką chorobą mieszkających samotnie i w rodzinach; liczba osób korzystających w miejscu zamieszkania z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych; liczba osób z orzeczeniem o niepełnosprawności, niezależnie od podmiotu

który wydał orzeczenie, z podziałem na rodzaje niepełnosprawności i obszar zamieszkania; wysokość kwot otrzymywanych przez powiat z PFRON wraz z liczbą osób objętych wsparciem z podziałem na jego rodzaje; liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych; liczba klubów i organizacji udzielających wsparcia osobom niepełnosprawnym.

Wszystkie planowane i realizowane działania w wymienionych wyżej trzech obszarach powinny być systematycznie badane w ramach procesu ewaluacji z użyciem proponowanych mierników oraz wskazanych kryteriów. W tym celu należy opracować ujednolicone narzędzie badawcze które, uwzględniając cel strategiczny oraz podejmowane i realizowane działania, będzie stosowane przez specjalistów w odpowiedniej fazie realizacji programu Strategia 2025 w procesie jego ewaluacji.

Monitoring i ewaluację, w ramach procesu realizacji Strategii 2025, będzie przeprowadzało, zgodnie z zapisami art. 19 pkt 1 oraz art. 112 ust. 1 i 9 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie. Możliwa jest realizacja tego zadania we współpracy ze specjalistami z innych wydziałów oraz jednostek organizacyjnych Starostwa Powiatowego w Wołominie. PCPR powinien raportować okresowo – jeden raz w roku, do dnia 30 czerwca każdego roku, poziom realizacji działań w ramach przyjętych celów strategicznych dla określonych obszarów kwestii społecznych, ujętych w harmonogramie, Powiatowej Radzie Polityki Społecznej.

Bibliografia

- 1 Analiza SWOT instrumentem w planowaniu rozwoju – WSiP, Warszawa 2005.
- 2 Ewaluacja, poradnik dla pracowników administracji publicznej. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012.
- 3 Leksykon polityki społecznej – Barbara Ryż-Kowalczyk 2001.
- 4 Metodologia badań społecznych – Stefan Nowak PWN Warszawa 2007.
- 5 Polityka społeczna, podręcznik akademicki pod red. Grażyny Firlit-Fesnak i Małgorzaty Szyłko-Skoczny, PWN Warszawa 2008.
- 6 Strategia organizacji – Krzysztof Obłój PWE Warszawa 2007.

Akty prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. z 2009r. Nr 114, poz. 946),
2. Konwencja o Prawach Dziecka (Dz. U. z 1991r. Nr 120, poz. 526, z późn. zm.),
3. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2016r. poz. 406),
4. Ustawa z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014r., poz. 101, z późn. zm.)
5. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t. j. Dz. U. z 2009r., Nr 84, poz. 712 z późn.zm.);
6. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 930)
7. Ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (t. j. Dz. U. z 2006r. Nr 139, poz. 992, z późn. zm.),
8. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001r. o dodatkach mieszkaniowych (t. j. Dz. U. z 2015r., poz. 114 z późn. zm.),
9. Ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów(t. j. Dz. U. z 2009r. Nr 1 poz. 7, z późn. zm.),
10. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997r. prawo energetyczne (t. j. Dz. U. z 2012r., poz. 1059, z późn. zm.),
11. Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (t. j. Dz. U. z 2015r., poz. 2156 z późn. zm.),
12. Ustawa z dnia 24 stycznia 1991r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (t. j. Dz. U. z 2014r. poz. 1206 z późn. zm.),
13. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2016r., poz. 575)
14. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym (t. j. Dz. U. z 2011r., poz. 225, z późn.zm.);
15. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. Dz. U. z 2015r., poz.149 z późn. zm.);
16. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t. j. Dz. U. z 2011r., Nr 127, poz. 721 z późn. zm.);
17. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2015r., poz. 1390, z późn. zm.);
18. Ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2016r. poz.195).

19. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. z 2014r. poz. 1863, z późn. zm.).
 20. Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej (Dz. U. z 2015r., poz. 1255).
 21. Ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2009r. Nr 1, poz. 7, z późn. zm.).
 22. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (t. j. Dz. U. z 2016r., poz. 546)
 23. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2013r., poz. 1650, z późn. zm.)
 24. Ustawa z 13 czerwca 2003r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terenie Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 680, z późn. zm.).
 25. Ustawa z dnia 26 października z 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t. j. Dz.U. z 2014r., poz. 382, z późn. zm.).
 26. Ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t. j. Dz. U. z 2015r., poz. 184 z późn. zm.).
1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające Rozporządzenie Rady (WE nr 1083/2006) (Dz. U. L 347/320 z dnia 20.12.2013).
 2. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz. U. z 2010, Nr 238, poz. 1586).
 3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013r. w sprawie szczegółowych zasad działania Publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. z 2013, poz. 199).
 4. Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 kwietnia 2015r. w sprawie udzielania pomocy cudzoziemcom (Dz. U. z 2015r., poz. 515).
 5. Uchwała Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014 – 2020 (MP z 2013r. poz. 1024).
 6. Uchwała Nr XXVI-192/08 z dnia 18 grudnia 2008 roku Rady Powiatu Wołomińskiego w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołomińskiego na lata 2008-2015”.
 7. Uchwała Nr XVII – 198/2016 z dnia 31 marca 2016r. Rady Powiatu Wołomińskiego w sprawie Program ochrony środowiska dla powiatu Wołomińskiego do roku 2020 z perspektywą do 2023 roku.
 8. Uchwała Nr XLVII-531/2014 Rady Powiatu Wołomińskiego z dnia 16 października 2014r. w sprawie uchwalenia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy dla Powiatu Wołomińskiego na lata 2014-2017.
 9. Uchwała Nr XIII-149/2015 Rady Powiatu Wołomińskiego z dnia 25 listopada 2015r. w sprawie uchwalenia wieloletniego programu współpracy Powiatu Wołomińskiego z organizacjami pozarządowymi na lata 2016-2019.

10. Uchwała Nr XVII-168/2012 Rady Powiatu Wołomińskiego z dnia 24 kwietnia 2012r. w sprawie przyjęcia Strategii Zrównoważonego Rozwoju Turystyki Powiatu Wołomińskiego na lata 2012-2020.
11. Uchwała Nr XXVII-289/2013 Rady Powiatu Wołomińskiego z dnia 28 marca 2013r. w sprawie Wieloletniego Programu Inwestycyjnego Powiatu Wołomińskiego na lata 2013-2017.
12. Uchwała Nr 218/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 3 listopada 2014r. w sprawie przyjęcia Strategii Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020; (Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej).

Opracowania, informacje

1. Działania wspierające podnoszenie dostępności, jakości i efektywności usług publicznych w Powiecie Wołomińskim – projekt realizowany przez Starostwo Powiatowe w Wołominie we współpracy z gminami powiatu wołomińskiego.
2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (Regiony; Miasta; Obszary wiejskie),
MCPS Warszawa.
3. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
4. Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
5. Strategia Rozwoju Kraju 2020.
6. Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku.
7. Strategia usług zdrowotnych – plan proponowanych działań partnerskich na lata 2014-2020 na obszarze powiatu wołomińskiego.

Dane statystyczne

1. Sprawozdania MPiPS-03 za lata 2012-2015 PCPR, OPS - wszystkich gmin Powiatu Wołomińskiego.
2. Ocena zasobów pomocy społecznej 2014-2015 PCPR, OPS - wszystkich gmin Powiatu Wołomińskiego.
3. Dane GUS dotyczące gmin powiatu wołomińskiego oraz powiatu wołomińskiego za lata 2010 – 2015.
4. Dane statystyczne gminnych ośrodków pomocy społecznej do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołomińskiego do roku 2025.
5. Dane statystyczne i informacje Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych powiatu wołomińskiego.
6. Dane statystyczne i informacje Środowiskowych Domów Samopomocy powiatu wołomińskiego.
7. Dane statystyczne i informacje Domów Pomocy Społecznej powiatu wołomińskiego.
8. Dane statystyczne i informacje Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

Wykaz Tabel

Tabela 1 Kwestie społeczne oraz sytuacje trudne z ustawy o pomocy społecznej	10
Tabela 2 Gminy o największej liczbie mieszkańców w powiecie wołomińskim.....	13
Tabela 3 Gminy o najmniejszej liczbie mieszkańców w powiecie wołomińskim	13
Tabela 4 Procent liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym na terenie niektórych gmin powiatu wołomińskiego.....	14
Tabela 5 Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w gminach: Zielonka, Strachówka, Jadów, Wołomin.....	14
Tabela 6 Udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminach: Strachówka, Jadów, Poświętne, Tłuszcz.....	15
Tabela 7 Przyrost naturalny oraz migracje wewnętrzne w powiecie wołomińskim	16
Tabela 8 Ilość klubów sportowych w gminach powiatu wołomińskiego.....	20
Tabela 9 Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.....	25
Tabela 10 Świadczeniobiorcy świadczeń udzielanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej w powiecie wołomińskim.....	27
Tabela 11 Świadczeniobiorcy świadczeń udzielanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej - obszar miejski.....	28
Tabela 12 Świadczeniobiorcy świadczeń przydzielanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej - obszar wiejski	28
Tabela 13 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w Powiecie Wołomińskim w latach 2010-2014.....	29
Tabela 14 Finansowanie rodzinnej pieczy zastępczej	31
Tabela 15 Wysokość poniesionych wydatków na finansowanie świadczeń w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2012-2015	32
Tabela 16 Ilość rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka na terenie powiatu wołomińskiego w latach 2012-2015.....	32
Tabela 17 Indywidualny Program Integracji dla cudzoziemców realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie w latach 2012-2015	34
Tabela 18 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Wołominie	36
Tabela 19 Stopa bezrobocia w powiecie wołomińskim, woj. mazowieckim oraz Polsce.....	36
Tabela 20 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych z podziałem na wiek, wykształcenie, sytuację życiową.....	39
Tabela 21 Liczba ludności, w tym w wieku produkcyjnym z podziałem na gminy	40
Tabela 22 Procent liczby osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym	41
Tabela 23 Liczba zarejestrowanych osób niepełnosprawnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wołominie w latach 2012-2015.....	41
Tabela 24 Ilość miejsc w Domach Pomocy Społecznej z terenu powiatu wołomińskiego.....	44
Tabela 25 Pobyt w DPS mieszkańców powiatu wołomińskiego	45
Tabela 26 Osoby korzystające z hostelu POIK w 2014 rok	47
Tabela 27 Sposób organizacji, zakres i rodzaje realizowanego poradnictwa przez OPS -y	50
Tabela 28 Wszystkie spotkania ze specjalistami w POIK 2014 rok	52
Tabela 29 Osoby korzystające z usług specjalistów w POIK 2014 rok	52
Tabela 30 Liczba dzieci znajdujących się pod opieką Poradni	58

Tabela 31 Formy rodzinnej pieczy zastępczej z uwzględnieniem liczby rodzin oraz liczby dzieci	66
Tabela 32 Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych	66
Tabela 33 Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z podziałem na przyczynę ich umieszczenia. Stan na dzień 31.12. 2014 r.	67
Tabela 34 Osoby niepełnosprawne wg. płci i miejsca zamieszkania w roku 2011	70
Tabela 35 Liczba osób niepełnosprawnych w powiecie wołomińskim, które złożyły wnioski o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności w Powiatowym Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności	70
Tabela 36 Struktura próby, osoby niepełnosprawne, N122	71
Tabela 37 Kwestie społeczne i częstotliwość ich występowania	88
Tabela 38 Kwestie społeczne, zestawienie ilościowo - wartościowe	89
Tabela 39 Kryteria ewaluacji	107

Wykaz wykresów

Wykres 1 Obszar miejski powiatu wołomińskiego	17
Wykres 2 Obszar wiejski powiatu wołomińskiego	17
Wykres 3 Usamodzielnienia wychowanków.....	33
Wykres 4 Stopa bezrobocia w 2014 r.	37
Wykres 5 Lista bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy - ogółem.....	37
Wykres 6 Liczba bezrobotnych wg wykształcenia - ogółem	38
Wykres 7 Ilość udzielonych porad i informacji prawnych w zakresie ochrony konsumentów w latach 2010-2014	62
Wykres 8 Wystąpienia do przedsiębiorców w sprawie ochrony interesów konsumentów w latach 2010 – 2014.....	62
Wykres 9 Liczba rodzin zastępczych w powiecie wołomińskim	65
Wykres 10 Struktura próby - rodzaj niepełnosprawności	72

Wykaz Załączników

1. Załącznik Nr 1 - Ankieta
2. Załącznik Nr 2 – Harmonogram Realizacji Celów Strategicznych